

Tasa-arvobarometri 2017

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 8/2018

Tasa-arvobarometri 2017

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

ISBN Nid.: 978-952-00-3931-8

ISBN PDF: 978-952-00-3932-5

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Layout: Government Administration Unit, Publications

Kannen kuva: Kannen kuvat: Tuula Holopainen, Irmeli Huhtala, Kuvatoimisto Rodeo, Shutterstock

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Sosiaali- ja terveysministeriö	15.6.2018	
Tekijät	Henna Attila, Marjut Pietiläinen, Miina Keski-Petäjä, Päivi Hokka ja Markku Nieminen		
Julkaisun nimi	Tasa-arvobarometri 2017		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 8/2018		
ISBN painettu	978-952-00-3931-8	ISSN painettu	1236-2050
ISBN PDF	978-952-00-3932-5	ISSN PDF	1797-9854
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3932-5		
Sivumäärä	168	Kieli	suomi
Asiasanat	tasa-arvo, sukupuoli, tasa-arvopolitiikka, työelämä, perhe, oppilaitokset, häirintä, vihapuhe, asenteet, barometrit		
Tiivistelmä	<p>Kuudetta kertaa toteutettu tasa-arvobarometri tuottaa tietoa sukupuolten tasa-arvoon liittyvistä mielipiteistä, asenteista ja kokemuksista elämän eri osa-alueilla. Barometrin avulla voidaan arvioida monipuolisesti tasa-arvokehitystä suomalaisessa yhteiskunnassa.</p> <p>Tasa-arvoon liittyvissä asenteissa on tapahtunut hidasta muutosta 20 vuoden aikana. Naisten ja miesten arvioidaan olevan hieman aiempaa tasa-arvoisempia keskenään. Miehet arvioivat naisia useammin tasa-arvon jo toteutuneen. Valtaosa naisista puolestaan ajatteli miesten olevan yhteiskunnassa paremmassa asemassa.</p> <p>Barometrin tulokset kertovat myös muista ongelmista tasa-arvossa. Erityisesti naiset kokevat edelleen seksuaalista häirintää ja epäasiallista kohtelua. Seksuaalinen häirintä kohdistuu etenkin alle 35-vuotiaisiin naisiin. Naiset kokevat miehiä enemmän haittaa sukupuolestaan työelämässä, esimerkiksi palkkauksessa. Miesten perhevapaiden käytön arvioitiin olevan vaikeampaa kuin naisten, erityisesti yksityisen sektorin työpaikoilla. Palkansaajista noin kolmanneksen mielestä sukupuolivähemmistöön kuuluva kokisi todennäköisesti syrjintää heidän työpaikallaan. Opiskelijoiden puolestaan kolmasosa kokee, että opetusmateriaaleissa esiintyy sukupuolistereotyyppisiä.</p> <p>Kahden puolison perheissä vastuu kotitöistä jakautuu edelleen perinteisesti, ja se aiheuttaa erimielisyksiä. Naiset kokevat miehiä selvästi useammin olevansa liikaa vastuussa kotitöistä. Kotitalouksissa yhteiset menot jaetaan useimmiten puoliksi, vaikka miesten tulot arvioitiin naisten tuloja suuremmiksi.</p>		
Kustantaja	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Grano Oy, 2018		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Social- och hälsovårdsministeriet	15.6.2018	
Författare	Henna Attila, Marjut Pietiläinen, Miina Keski-Petäjä, Päivi Hokka och Markku Nieminen		
Publikationens titel	Jämställdhetsbarometern 2017		
Publikationsseriens namn och nummer	Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 8/2018		
ISBN tryckt	978-952-00-3931-8	ISSN tryckt	1236-2050
ISBN PDF	978-952-00-3932-5	ISSN PDF	1797-9854
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3932-5		
Sidantal	168	Språk	finska
Nyckelord	jämställdhet, kön, jämställdhetspolitik, arbetsliv, familj, läroanstalter, trakasserier, hatretorik, attityder, barometrar		
Referat	<p>Jämställdhetsbarometern, som nu genomförts för sjätte gången, tar fram information om åsikter, attityder och erfarenheter inom olika livsområden. Med hjälp av barometern kan man göra en mångsidig bedömning av hur jämställdheten utvecklas i det finländska samhället.</p> <p>I attityderna kring jämställdhet har det skett en långsam förändring under de senaste 20 åren. Kvinnor och män bedöms vara lite mer jämställda än tidigare. Män bedömer i större grad än kvinnor att jämställdhet redan har uppnåtts. Merparten av kvinnorna anser dock att män har en bättre ställning i samhället.</p> <p>Resultaten av barometern avslöjar också andra jämställdhetsproblem. I synnerhet kvinnor upplever fortsatt sexuella trakasserier och osakligt bemötande. Sexuella trakasserier drabbar särskilt kvinnor under 35 år. Kvinnor upplever i högre grad än män att deras kön medför nackdelar i arbetslivet, t.ex. vid lönesättning. Det bedömdes vara svårare för män än för kvinnor att ta ut familjeledigheter, särskilt på arbetsplatser inom den privata sektorn. Av löntagarna anser cirka en tredjedel att personer som tillhör en könsminoritet sannolikt skulle bli utsatt för diskriminering på deras arbetsplats. En tredjedel av de studerande upplever att undervisningsmaterialet innehåller könsstereotyper.</p> <p>I familjer med två makar råder fortfarande en traditionell uppdelning av ansvaret för hushållsarbetet, vilket ger upphov till meningsskiljaktigheter. Kvinnor upplever klart oftare än män att de bär för stort ansvar för hushållsarbetet. De gemensamma utgifterna i hushållen delas oftast jämnt, trots att männens inkomster bedömdes vara större än kvinnornas.</p>		
Förläggare	Social- och hälsovårdsministeriet		
Tryckort och år	Grano Ab, 2018		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Social Affairs and Health	15 June 2018	
Authors	Henna Attila, Marjut Pietiläinen, Miina Keski-Petäjä, Päivi Hokka and Markku Nieminen		
Title of publication	Gender Equality Barometer 2017		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Social Affairs and Health 8/2018		
ISBN printed	978-952-00-3931-8	ISSN printed	1236-2050
ISBN PDF	978-952-00-3932-5	ISSN PDF	1797-9854
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3932-5		
Pages	168	Language	Finnish
Keywords	gender equality, gender, gender equality policy, working life, educational institutions, harassment, hate speech, attitudes, barometers		
<p>Abstract</p> <p>The sixth Gender Equality Barometer provides information on opinions, attitudes and experiences related to gender equality in various areas of life. The barometer enables monitoring the development of gender equality in different sectors of Finnish society.</p> <p>A slow change has taken place in attitudes towards gender equality over the past 20 years. Women and men are believed to be a bit more equal with one another than previously. Men felt more often than women that gender equality has already been achieved. The majority of women, in turn, felt that men are in a more privileged position in society compared to women.</p> <p>The barometer's results indicate that there are also other problems with equality. Especially women continue to face sexual harassment and inappropriate behaviour. Sexual harassment affects particularly women under the age of 35. Women experience gender-related disadvantages in working life more often than men, for example concerning wages. Especially people working in private sector workplaces assessed that taking family leaves is more difficult for men than women. Approximately one third of wage earners assessed that gender minorities would experience discrimination in their workplace. One third of students felt that study materials contained gender stereotypes.</p> <p>In families with two partners, the responsibility for household work continues to be divided traditionally, which causes conflicts. Women felt far more often than men that they held too great a share of responsibility for household work. Households, more often than not, split the cost for shared expenses in half, even though the man's income was estimated larger than the woman's.</p>			
Publisher	Ministry of Social Affairs and Health		
Printed by (place and time)	Grano Ltd, 2018		
Publication sales/ Distributed by	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Esipuhe	11
Johdanto	15
1 Sukupuolten tasa-arvoa koskevat asenteet	19
Yleiset arviot sukupuolten tasa-arvosta.....	20
Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen tällä hetkellä.....	20
Sukupuolten tasa-arvon kehittyminen tulevaisuudessa.....	21
Työelämää koskevat asenteet.....	22
Perhevapaat.....	23
Sukupuolen mukaan eriytyneet alat ja tehtävät.....	24
Sukupuolten väliset palkkaerot.....	25
Perheen työnjakoa koskevat asenteet.....	26
Muut sukupuolten tasa-arvoa koskevat asenteet.....	28
Asevelvollisuus.....	28
Viihteen ja median vaikutus nuorten seksuaalisuuteen.....	29
Arviot sukupuolten sopivuudesta politiikan eri osa-alueiden vastuunalaisiin tehtäviin.....	29
2 Seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen liittyvä vihapuhe	32
Seksuaalinen häirintä.....	33
Koettu seksuaalinen häirintä.....	34
Seksuaalisen häirinnän kokemukset eri-ikäisillä ja ajassa tapahtuneet muutokset... ..	37
Sukupuoleen liittyvä vihapuhe.....	40
Väkivallan pelko.....	42
Vihapuheen tai väkivallan pelon vaikutus toimintaan.....	44
Sukupuolen vuoksi koettu vähättelevä tai yliolkainen suhtautuminen.....	45
Sukupuoleen liittyvä epäasiallisen kohtelu: kokemusten yleisyys.....	48
3 Sukupuolten tasa-arvo oppilaitoksissa	49
Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen oppilaitoksissa.....	50
Sukupuolten tasa-arvo opetuksessa ja oppilaitosten käytännöissä.....	53
Opetussisällöt.....	53
Opiskelijoiden kohtelu.....	54
Opintosuoritusten arvioiminen.....	54
Opiskelijoiden sukupuolijakaumat oppilaitoksissa.....	54
Kokemus alan tai ammatin valintaan saadusta tuesta.....	55
Oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelma.....	58
Sukupuoleen tai seksuaalisuuteen liittyvä häirintä ja kiusaaminen oppilaitoksissa.....	60

4 Sukupuolten tasa-arvo työpaikoilla	61
Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen työpaikoilla	63
Palkansaajat.....	63
Yrittäjät.....	66
Sukupuolesta koettu haitta	67
Palkansaajat.....	67
Yrittäjät	70
Työttömät, lomautetut, perhevapailta olevat tai omaisia hoitavat.....	72
Palkankorotuksen pyytäminen	72
Kannustaminen vaativampiin tehtäviin.....	74
Seksuaalisuuteen tai sukupuoleen perustuva häirintä tai nimittely työpaikoilla.....	76
Sukupuolten moninaisuus ja syrjintä työpaikoilla	78
Työpaikan tasa-arvosuunnitelma	79
5 Työn ja perheen yhteensovittaminen	83
Arviot perhevapaille jäämisen helppoudesta tai vaikeudesta työpaikoilla.....	85
Äitiys- ja vanhempainvapaa sekä isyysvapaa	88
Kokoaikainen ja osittainen hoitovapaa	89
Poissaolo töistä sairaan lapsen hoitamiseksi.....	92
Ylitöistä kieltäytyminen perhesiihin vedoten.....	94
6 Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen perheiden työnjaossa ja päätöksenteossa	96
Vastuunjako kotitöistä.....	97
Kotitaloustyöt	97
Huolto- ja pihatyöt	100
Lapsiin liittyvät kotityöt.....	101
Liiallinen vastuu kotitöistä ja lapsista	104
Erimielisyyttä aiheuttavat asiat avo- ja aviopuolisoiden välillä	106
Valta perheen sisäisessä päätöksenteossa	108
Tyytyväisyys parisuhteeseen.....	109
Hoivavastuu vastaajan kotitaloudessa ja muissa talouksissa asuvista	109
Avo- ja avioparien kotitalouksien menojen jakautuminen suhteessa tuloihin	110
Vastaaajien tulot sukupuolen mukaan.....	110
Vastaaajan tulot suhteessa avo- tai aviopuolison tuloihin.....	111
Yhteisten menojen jakaminen avo- ja avioparien kotitalouksissa.....	112

Yhteenveto	115
Sukupuolten tasa-arvoa koskevat asenteet.....	115
Seksuaalinen häirintä sekä sukupuoleen liittyvä vähättely ja vihapuhe.....	117
Sukupuolten tasa-arvo oppilaitoksissa.....	118
Tasa-arvosuunnitelmien tuntemus.....	119
Sukupuolten tasa-arvo työpaikoilla, yrittäjänä toimiessa ja työnhaussa.....	119
Sukupuolten tasa-arvo työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa	120
Sukupuolten tasa-arvo perheiden sisäisessä työnjaossa ja menojen jakautumisessa	121
Lopuksi	121
Liite 1 Näin tutkimus tehtiin	123
Liite 2 Haastattelulomake	125

ESIPUHE

Ensimmäisen tasa-arvobarometrin julkaisemisesta tulee tänä vuonna kuluneeksi 20 vuotta. Tasa-arvobarometri tuottaa kansallisesti ja kansainvälisestikin ainutlaatuista ja luotettavaa tietoa sukupuolten tasa-arvoon liittyvistä asenteista, mielipiteistä ja kokemuksista. Tilastotiedon lisäksi tarvitaan kokemuspohjaista tietoa sukupuolten tasa-arvosta ja tasa-arvon toteutumisesta yhteiskunnan eri osa-alueilla. Tasa-arvobarometri on tärkeä väline Suomen tasa-arvotilanteen arvioimisessa.

Tasa-arvobarometreissa on seurattu pitkään teemoja, jotka ovat edelleen ajankohtaisia. Tasa-arvon edistäminen on pitkäjänteistä työtä ja myös barometrin tulokset osoittavat, että asenteiden muutos on ollut melko hidasta. Tasa-arvobarometri antaa tietoa myös tasa-arvon toteutumisen puutteista. Tämä on tärkeää kansallisen tasa-arvopolitiikan ja hallituksen tasa-arvotoimien valmistelulle. Se, että vastaajista kahden kolmasosan mielestä miesten asema on yhteiskunnassa edelleen naisten asemaa parempi osoittaa, että tasa-arvon vahvistamiseksi on yhä tehtävä työtä. Tasa-arvobarometrin tulokset herättävät myös kansainvälistä kiinnostusta, ja niitä on hyödynnetty esimerkiksi Suomen raportoinnissa kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (CEDAW) täytäntöönpanosta.

Tasa-arvobarometrissa saa tietoa myös päivänpolttavista kysymyksistä, kuten #MeToo-kampanjan myötä ennennäkemättömän aktiiviseen keskusteluun nousseesta naisten kohtaamasta seksuaalisesta häirinnästä. Vuoden 2017 tulokset ovat huolestuttavia: naisista runsas kolmannes ja miehistä vajaa viidesosa oli kokenut seksuaalista häirintää kahden viime vuoden aikana. Alle 35-vuotiaista naisista jopa yli puolet oli kokenut seksuaalista häirintää. Naiset ilmoittivat kokeneensa seksuaalista häirintää nyt hieman useammin kuin aiemmissä barometreissa.

Perhevapaat ja erityisesti isien kannustaminen perhevapaiden käyttöön on ollut tavoitteena tasa-arvopolitiikassa jo pitkään. Barometrin mukaan lasten hoidon katsotaan perheissä kuuluvan myös miehille. Miesten roolia perheitä koskevissa palveluissa ei kuitenkaan nähdä täysin tasa-arvoisena eikä miesten perhevapaiden käytön nähdä saavan riittävästi myönteistä tukea työpaikoilla. Lisäksi julkisella sektorilla työskentelevät kokevat erilaisille perhevapaille jäämisen helpommaksi verrattuna yksityisellä sektorilla työskenteleviin, näin oli etenkin miesten kohdalla. Tulokset osoittavat, että työpaikoilla tarvitaan toimia ja vahvempaa kannustusta.

On tärkeää, että barometri on kiinni ajassa ja kehittyy sen mukana. Tasa-arvobarometriä toteutettaessa on aina erikseen arvioitu, olisiko sellaisia uusia aiheita, joista tarvittaisiin tietoa. Tasa-arvobarometriä 2017 uudistettiin tavallista laajemmin mm. lisäämällä kysymyksiä oppilaitosten käytännöistä, vähemmistöön kuulumisesta, häiritsijän sukupuolesta ja siitä, mihin sukupuoleen vastaaja itse katsoo kuuluvansa.

Tasa-arvobarometrin aineisto tarjoaa paljon mielenkiintoisia tuloksia sukupuolten tasa-arvosta ja asenteista. Tällä kertaa barometrin aineistosta julkaistaan myöhemmin syksyllä tutkijoiden laatimia teema-artikkeleita, jotka jatkavat ja syventävät tulosten analyysia. Tutkimusaineiston hyödyntämistä laajennetaan myös siten, että Tasa-arvobarometri 2017 -haastatteluaineisto luovutetaan Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon, josta kiinnostuneet tutkijat voivat saada sen tutkimuskäyttöön.

Tasa-arvobarometri 2017 -selvityksen toteutti Tilastokeskus, joka on toteuttanut aikaisemmatkin tasa-arvobarometrit. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella toimiva Tasa-arvotiedon keskus vastasi barometrihankkeen koordinoinnista.

Tasa-arvobarometrin ohjausryhmä tuki asiantuntemuksellaan tasa-arvobarometrin laatimista. Ryhmän puheenjohtajana toimi neuvotteleva virkamies Eeva Raevara sosiaali- ja terveysministeriöstä ja jäsenenä neuvotteleva virkamies Päivi Yli-Pietilä sosiaali- ja terveysministeriöstä, kehittämispäällikkö Mia Teräsaho Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Tasa-arvotiedon keskukselta, yliaktuaari Henna Attila Tilastokeskuksesta, erityisasiantuntija Panu Artemjeff oikeusministeriöstä, vanhempi tutkija Jukka Lehtonen Helsingin yliopistosta, hallituksen jäsen Antti Alén Miesjärjestöjen keskusliitto ry:stä, pääsihteeri Johanna Pakkanen Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry:stä ja ohjausryhmän sihteerinä erikoistutkija Marjut Pietiläinen Tilastokeskuksesta. Ohjausryhmän asiantuntijoina toimivat Tilastokeskuksen yliaktuaarit Miina Keski-Petäjä, Markku Nieminen ja Päivi Hokka. Tilastokeskuksesta Tarja Nieminen ja Nelli Kiianmaa sekä lukuisat muut asiantuntijat osallistuivat barometrihankkeeseen mm. kommentoimalla lomakkeen kysymyksiä. Lämpimät kiitokset kaikille Tasa-arvobarometrihankkeeseen sen eri vaiheissa osallistuneille!

Toivon, että Tasa-arvobarometrin tulokset leviävät laajalle ja antavat aineksia vilkkaaseen keskusteluun sukupuolten tasa-arvosta ja sen tulevaisuuden visioista.

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko

Helsingissä 29.5.2018

JOHDANTO

Tasa-arvobarometri 2017 mittaa sukupuolten tasa-arvoon liittyviä asenteita, mielipiteitä ja kokemuksia sekä niiden kehittymistä Suomessa. Barometri tarjoaa sekä kansallisesti että kansainvälisesti ainutlaatuista tietoa eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten tasa-arvoa koskevista mielipiteistä, asenteista ja kokemuksista.

Tasa-arvobarometri 2017 on järjestyksessään kuudes. Aikaisemmat barometrit on laadittu vuosina 1998, 2001, 2004, 2008 ja 2012. Aikasarjat osoittavat, miten tasa-arvoasenteet ja -kokemukset ovat ajan myötä muuttuneet. Esimerkiksi suhtautuminen perheellisten naisten työntekoon ja avo- tai aviopuolisoiden keskinäisiin vastuisiin on kehittynyt tasa-arvoisempaan suuntaan viimeisten 20 vuoden aikana. Nykyään enää harva on sitä mieltä, että perheellisten naisten ensisijainen paikka olisi kotona ja että miehillä olisi pääasiallinen vastuu perheen taloudellisesta toimeentulosta.

Tasa-arvobarometrin tulokset osoittavat, että jotkin tulokset ovat pysyneet tois-
taiseksi varsin muuttumattomina. Vuodesta toiseen valtaosa vastaajista – miehet naisia enemmän – kokee sukupuolten tasa-arvon toteutuvan arkisessa elämässä erittäin tai melko hyvin. Kuitenkin samaan aikaan kaksi kolmasosaa naisista ja puolet miehistä pitää miesten asemaa yhteiskunnassa naisten asemaa parempana. Monet myös kertovat havaitsemastaan tai itse kohtaamastaan sukupuoleen liittyvästä syrjinnästä ja häirinnästä. Barometrissa toiseen ero naisten ja miesten arvioissa on pysynyt samankaltaisena. Naiset arvioivat tasa-arvon toteutumista eri yhteyksissä miehiä kriittisemmin.

Tasa-arvobarometreissa jo vuosien ajan seuratut aiheet ovat edelleen ajankohtaisia. Barometrit ovat esimerkiksi jo vuodesta 1998 lähtien osoittaneet, että Suomessa

seksuaalista häirintää kohtaavat kaikenikäiset ihmiset, mutta useimmiten häirinnän kohteeksi joutuvat nuoret naiset. Vasta syksyllä 2017 käynnistynyt #MeToo-kampanja nosti tämän aiheen vahvasti julkiseen keskusteluun.

Tasa-arvobarometrin kysymyksiä on kehitetty muun muassa sen mukaan, mitkä aiheet ovat olleet ajankohtaisia ja mistä on tarvittu lisää tietoa. Tasa-arvobarometrisa 2017 tehtiin aiempaa laajempaa kehittämistyötä ja otettiin paremmin huomioon muun muassa sukupuolen, parisuhteiden ja perheiden moninaisuus, opiskelijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien kokemukset sukupuolten tasa-arvosta sekä sukupuoleen liittyvä vähättely ja häirintä verkossa. Lisäksi mukaan otettiin uusia aiheita, kuten sukupuoleen liittyvä vihapuhe.

Edellisissä barometreissa vastaajilta itseltään ei kysytty heidän sukupuoltaan, vaan sukupuoli määrittyi rekisteritietojen perusteella. Siten vastaaja määrittyi joko naiseksi tai mieheksi. Määrittelytapaan kiinnitettiin huomiota jo vuoden 2012 barometria tehdessä. Nyt vuoden 2017 barometrissa kysymyslomaketta muutettiin siten, että vastaaja sai valita vaihtoehdoista mies, nainen, muu, ei halua sanoa tai ei osaa sanoa. Lisäksi häirintää koskevia kysymyksiä muutettiin siten, että tekijän sukupuoleksi pystyi ilmoittamaan naisen, miehen ja muun.

Sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta on merkityksellistä ottaa huomioon myös sellaiset tekijät, joiden vaikutukset ihmisen elämään risteävät sukupuolen kanssa. Tällaiset tekijät, kuten ikä, koulutus, perhetilanne, asuinpaikka tai kuuluminen johonkin vähemmistöön, voivat vaikuttaa eri tavoin eri sukupuolta olevien ihmisten elämään. Vähemmistöryhmään (kuten vammaiset, etniset vähemmistöt ja seksuaali- tai sukupuolivähemmistöt) kuulumista kysyttiin vastaajilta nyt ensimmäistä kertaa tasa-arvobarometrissa. Vähemmistöihin kuuluvien vastaajien pienen määrän vuoksi heidän vastauksistaan voitiin tarkastella ainoastaan yhteyttä vihapuheen kohtaamiseen.

Uusien näkökulmien huomioimisen lisäksi tasa-arvobarometria kehitettiin ja ajanmukaistettiin myös muilta osin. Opiskelijoille ja koululaisille suunnattuja kysymyksiä uudistettiin, ja oppilaitosten tasa-arvosta ja käytännöistä kysyttiin aikaisempaa laajemmin. Palkansaajilta, yrittäjiltä ja opiskelijoilta kysyttävien kysymysten lisäksi työttömiltä, lomautetuilta, perhevapailla olevilta ja omaisia hoitavilta kysyttiin muun muassa sukupuolesta koetusta haitasta työhaussa. Barometriin lisättiin myös uusia, erityisesti miesten elämää koskevia kysymyksiä. Esimerkiksi kysymys

siitä, kohdellaanko miehiä täysivaltaisina vanhempina julkisissa palveluissa, kuten neuvoloissa tai päivähoitossa. Uutta oli myös kysymys vain miehiä koskevan aseellisuuden oikeudenmukaisuudesta. Kysymyksiä vähättelevästä suhtautumisesta uudistettiin siten, että niissä huomioitiin ensimmäistä kertaa myös samaa sukupuolta olevien henkilöiden tekemä häirintä. Uudistus tarkensi tietoa erityisesti miesten häirintäkokemuksista. Lisäksi uutta olivat kysymykset kotitalouden menojen jakautumisesta ja puolisoiden tyytyväisyydestä menojen jakamisen tapaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö teetti Tasa-arvobarometri 2017 -raportin Tilastokeskuksella. Barometrihankkeen koordinoinnista vastasi Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen Tasa-arvotiedon keskus. Tiedot kerättiin puhelinhaastatteluin syys-marraskuussa 2017. Otokseen kuului 3 000 Suomessa asuvaa 15–74-vuotiasta henkilöä, joista 1 682 haastateltiin. Vastausosuus oli 56 prosenttia, mikä vastaa nykyistä haastattelutiedonkeruiden trendiä (ks. liite 1). Aineistonkeruusta on tarkempaa tietoa liitteessä 1. Haastattelulomakkeen kysymyksiin ja vastauksien jakaumiin voi tutustua liitteessä 2.

Raportissa käsitellään alkuun tasa-arvoa koskevia asenteita. Siitä siirrytään seksuaalista häirintää ja sukupuoleen liittyvää vihapuhetta koskevien tulosten ja kokemusten tarkasteluun. Tämän jälkeen käsitellään omissa luvuissaan koululaisten ja opiskelijoiden sekä palkansaajien, yrittäjien ja työelämän ulkopuolella olevien kokemuksia tasa-arvon toteutumisesta oppilaitoksissa, työpaikoilla ja työnhaussa. Sen jälkeen tarkastellaan vastaajien arvioita työn ja perheen yhteensovittamisesta sekä työpaikkojen suhtautumisesta perhevapaiden pitämiseen. Lopuksi käsitellään sukupuolten tasa-arvon toteutumista perheiden työnjaossa ja päätöksenteossa.

1 Sukupuolten tasa-arvoa koskevat asenteet

Markku Nieminen & Henna Attila

- Kaksi kolmasosaa vastaajista arvioi miesten aseman olevan Suomessa naisten asemaa parempi. Miesten mielestä sukupuolet ovat tasa-arvoisempia kuin naisten mielestä.
- Noin puolet sekä miehistä että naisista uskoi sukupuolten tasa-arvon lisääntyvän tulevaisuudessa.
- Yhdeksän kymmenestä miehestä ja naisesta arvioi miestenkin hyötyvän tasa-arvon lisääntymisestä.
- Viidesosa vastaajista oli sitä mieltä, että mies on ensisijaisesti vastuussa perheen toimeentulosta. Neljä viidestä halusi miesten osallistuvan enemmän lastensa hoitoon ja kasvatukseen.
- Miehistä lähes 60, mutta naisista vain reilut 30 prosenttia arvioi naisten mahdollisuudet työelämässä yhtä hyviksi kuin miesten.
- Yhdeksän kymmenestä vastaajasta toivoi työmarkkinajärjestöiltä ja työnantajilta nykyistä aktiivisempia toimia naisten ja miesten perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi.
- Reilut 40 prosenttia sekä naisista että miehistä arvioi olevan epäoikeudenmukaista, että asevelvollisuus koskee vain miehiä.
- Yhdeksän kymmenestä vastaajasta arvioi, että naisten entistä aktiivisempi tulo mukaan politiikkaan on tarpeen poliittisen asiantuntemuksen monipuolistamiseksi.

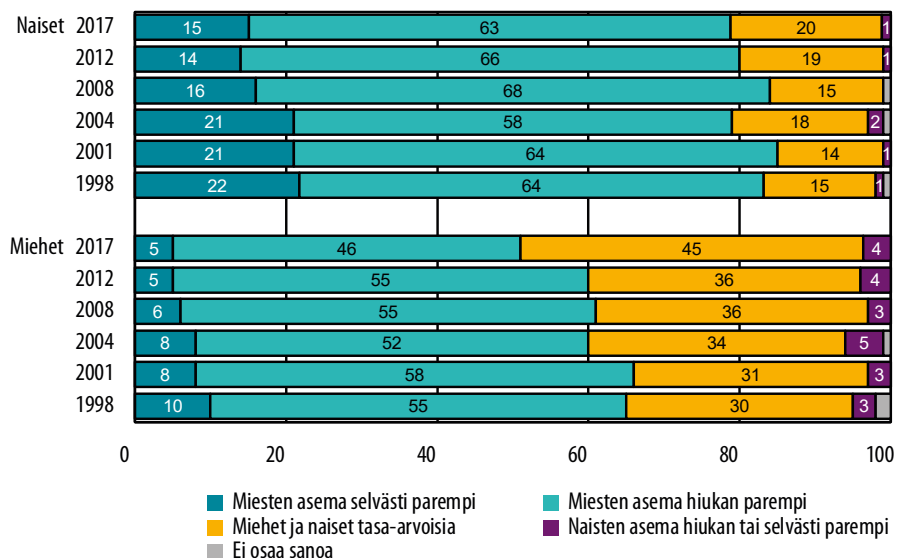
- Kuitenkin vain 44 prosenttia miehistä ja 52 prosenttia naisista pitää naisia ja miehiä yhtä sopivina vastuullisiin tehtäviin kaikilla eri politiikanlohkoilla. Sukupuolittuneimmat arviot koskivat puolustuspolitiikkaa.

Yleiset arviot sukupuolten tasa-arvosta

Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen tällä hetkellä

Vastaajia pyydettiin arvioimaan sukupuolten tasa-arvon toteutumista nykyisin. Kaksi kolmasosaa 15–74-vuotiaista vastaajista piti miesten asemaa ainakin hiukan naisten asemaa parempana. Miesten ja naisten näkemyksissä on huomattava ero (kuvio 1). Miehet näyttävät uskovan naisia yleisemmin sukupuolten tasa-arvon jo toteutuneen: lähes puolet miehistä mutta vain viidennes naisista arvioi, että miehet ja naiset ovat Suomessa tasa-arvoisia. Naisten ja miesten asemaa tasa-arvoisena pitävien miesten osuus on noussut 20 vuodessa 15 prosenttiyksikköä. Naisilla vastaava nousu on ollut viisi prosenttiyksikköä.

Kuvio 1. Arviot naisten ja miesten asemasta nykyisin Suomessa 1998–2017 (%), N = 1682 (v. 2017)

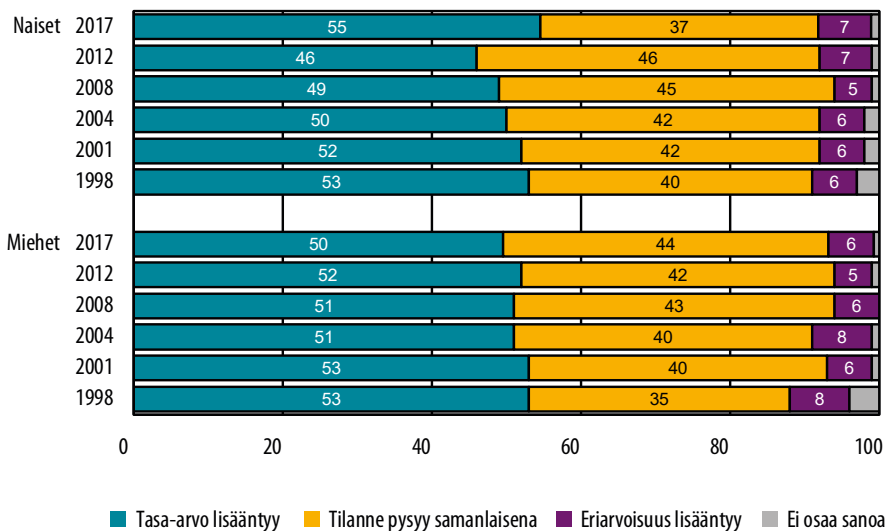

Nuoremmat vastaajat arvioivat vanhempia ikäryhmiä useammin, että naiset ja miehet ovat keskenään tasa-arvoisia. Maaseudulla ja kaupungeissa asuvia verrattaessa miesten ja naisten mielipiteillä ei näytä olevan suurta eroa. Naimattomat naiset ja miehet arvioivat naisten ja miesten olevan keskenään tasa-arvoisia useammin kuin avioliitossa olevat, eronneet ja lesket, mikä tosin saattaa olla yhteydessä vastaajan ikään: naimattomat ovat myös keskimäärin nuorempia kuin muut. Koulutuksen mukaan tarkasteltuna miehiä ja naisia pitivät tasa-arvoisina useimmiten ylioppilastutkinnon suorittaneet miehet (51 %) ja naiset (33 %). Sitä korkeammin ja matalammin koulutetut sekä ammattikoulusta valmistuneet suhtautuivat sukupuolten tasa-arvon toteutumiseen varauksellisemmin.

Sukupuolten tasa-arvon kehittyminen tulevaisuudessa

Nykytilanteen lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan, lisääntykö sukupuolten tasa-arvo tai eriarvoisuus seuraavien kymmenen vuoden aikana vai pysyykö tilanne ennallaan. Noin puolet 15–74-vuotiaista vastaajista uskoi sukupuolten tasa-arvon lisääntyvän, naiset hieman miehiä useammin (kuvio 2). Hyvin harva uskoi eriarvoisuuden lisääntyvän tulevaisuudessa. Eniten tasa-arvon lisääntymiseen uskoivat 15–34-vuotiaat naiset.

Kuvio 2. Arviot sukupuolten tasa-arvon kehityksestä seuraavien kymmenen vuoden aikana 1998–2017 (%), N = 1682 (v. 2017)

Sukupuolten tasa-arvon lisääntymiseen uskotaan yleisesti ottaen vahvasti. Siihen näyttävät uskovan etenkin ne, joiden mielestä tasa-arvossa on vielä korjattavaa: tasa-arvon lisääntymiseen uskoivat vastaajista eniten (62 %) ne, joiden mielestä miesten asema on tällä hetkellä naisten asemaa parempi. Tasa-arvotilanteen pysymiseen nykyisenkaltaisena uskoivat useimmiten (59 %) ne, jotka pitivät nykyistä tilannetta tasa-arvoisena. Eriarvoisuuden lisääntymiseen uskoivat eniten (26 %) ne, jotka pitivät naisten asemaa miesten asemaa parempana. Näin ajattelevia oli määrällisesti vähän, ja heistä lähes kaikki olivat miehiä.

Koulutustason yhteys vastaajien käsityksiin tasa-arvotilanteen kehittymisestä on vaihteleva. Koulutustaso ei vaikuta olevan yhteydessä miesten arvioihin tasa-arvon kehityksestä, mutta naisten mielipiteisiin koulutuksella sen sijaan näyttää olevan yhteys. Ammatillisen koulutuksen suorittaneet naiset eroavat arvioissaan muista. Heistä hieman alle puolet arvioi sukupuolten välisen tasa-arvon lisääntyvän tulevaisuudessa. Korkeintaan peruskoulun käyneistä, ylioppilastutkinnon suorittaneista ja korkea-asteen koulutetuista naisista noin 60 prosenttia eli suurin osa arvioi tasa-arvon lisääntyvän tulevaisuudessa.

Yhdeksän kymmenestä vastaajasta oli sitä mieltä, että myös miehet hyötyvät sukupuolten tasa-arvon lisääntymisestä. Miehet (87 %) ajattelivat näin melkein yhtä usein kuin naiset (90 %). Naisilla koulutustaso näytti olevan yhteydessä suhtautumiseen niin, että koulutustason nousu kasvatti todennäköisyyttä ajatella, että sukupuolten tasa-arvon lisääntyminen hyödyttää myös miehiä. Miesten osalta eri koulutustason suorittaneiden välillä erot olivat pienempiä. Myöskään ikäluokkien välillä ei ollut suuria eroja.

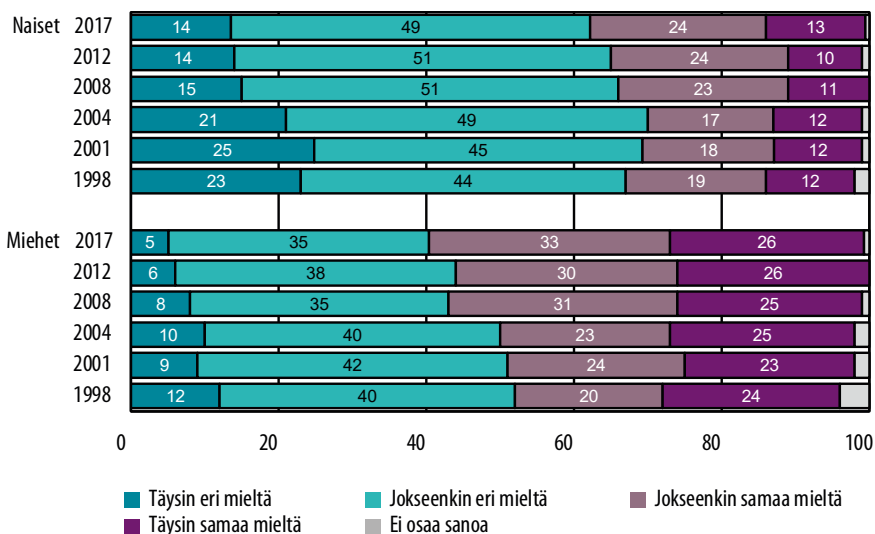
Työelämää koskevat asenteet

Noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, että naisten mahdollisuudet työelämässä ovat yhtä hyvät kuin miesten. Naisten ja miesten näkemykset työelämän tasa-arvosta eroavat kuitenkin jyrkästi. Vain reilu kolmasosa naisista piti naisten mahdollisuuksia työelämässä yhtä hyvinä kuin miesten. Miehistä taas yli puolet piti naisten mahdollisuuksia yhtä hyvinä kuin omiaan. (Kuvio 3.) Myös ikäryhmien välillä on selkeitä eroja vastaajien näkemysten välillä: mitä vanhempi vastaaja on kyseessä, sitä todennäköisemmin hän arvioi naisten mahdollisuudet työelämässä miehiä huonommiksi. Tämä

pitää paikkansa niin naisten kuin miestenkin kohdalla. Kokonaisuudessaan kahdenkymmenen vuoden mittaushistorian aikana vastaajien arviot naisten tasavertaisista mahdollisuuksista työelämässä ovat muuttuneet hiukan myönteisemmiksi, joskin miesten arviot ovat kaiken aikaa olleet huomattavasti myönteisempiä kuin naisten.

Kuvio 3. Väittämä: Naisten mahdollisuudet työelämässä ovat yhtä hyvät kuin miesten 1998–2017 (%), N = 1682 (v. 2017)

Perhevapaat

Vastaajien näkemysten mukaan miesten perhevapaiden käyttöä ei tueta riittävästi työpaikoilla. Ainoastaan neljäsosa vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä väittämästä, jonka mukaan työpaikoilla kannustetaan miehiä riittävästi käyttämään lastenhoitovapaita. Naisista yli 60 prosenttia ja miehistäkin yli puolet arvioi kannustuksen olevan riittämätöntä. Kannustusta pitivät riittämättömänä (63 %) muita useammin 35–54-vuotiaat vastaajat. 15–34-vuotiaat vastaajat taas olivat muita harvemmin (29 %) sitä mieltä, että kannustus on riittämätöntä, joskin tähän nuorimpaan ikäryhmään kuuluvista melkein viidesosa (18 %) ei osannut sanoa, mitä mieltä on.

Valtaosa vastaajista (84 %) oli myös sitä mieltä, että perhevapaista työnantajille koituvia kustannuksia tulisi tasata nykyistä enemmän nais- ja miesenemmistöisten alojen kesken. Näin ajattelivat erityisesti vanhimpaan ikäryhmään kuuluvat vastaajat ja naiset.

Sukupuolen mukaan eriytyneet alat ja tehtävät

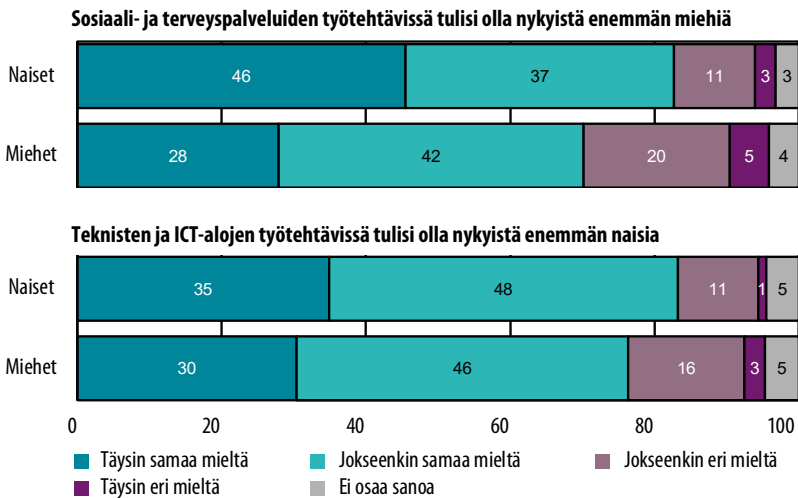
Selvä enemmistö sekä miehistä että naisista näyttää haluavan lisää miehiä nais-enemmistöisten ammattialojen työtehtäviin ja lisää naisia miesenemmistöisten ammattialojen työtehtäviin. Vastaajien mielestä sosiaali- ja terveystalvelujen työtehtävissä tulisi toimia nykyistä enemmän miehiä ja teknisillä ja ICT-aloilla nykyistä enemmän naisia (kuvio 4). Naiset kuitenkin ajattelivat näin miehiä useammin: etenkin sosiaali- ja terveystalvelujen työtehtävien kohdalla naiset (46 %) olivat huomattavasti miehiä (28 %) useammin täysin sitä mieltä, että alan työtehtäviin tarvitaan nykyistä enemmän miehiä. Kun lukuihin lisätään jokseenkin samaa mieltä olleet, naisista 83 ja miehistä 70 prosenttia oli sitä mieltä, että sosiaali- ja terveystalvelujen työtehtävissä pitäisi olla nykyistä enemmän miehiä.

Suurin ikäryhmittäinen ero oli 15–34-vuotiaiden ja sitä vanhempien miesten vastausten välillä: 15–34-vuotiaista noin 60 prosenttia oli sitä mieltä, että sosiaali- ja terveystalvelujen työtehtävissä tulisi toimia nykyistä enemmän miehiä, kun taas 35–74 -vuotiaista miehistä sitä mieltä oli noin 75 prosenttia.

Sukupuolten tasa-arvon toteutumista johtotehtävissä pidettiin hyödyllisenä: neljä viidesosaa vastaajista arvioi yritysten ja talouselämän hyötyvän, jos johtopaikoilla olisi nykyistä enemmän naisia. Ikäryhmästä riippumatta naiset ajattelivat näin useammin kuin miehet. Nykyistä useammista naisjohtajista hyötyviin yrityksiin ja talouselämään uskovien vastaajien osuus on parinkymmenen vuoden mittaushistorian aikana kasvanut miehillä kuusi ja naisilla kahdeksan prosenttiyksikköä.

Suurin osa sekä naisista (67 %) että miehistä (62 %) piti työpaikkojen tasa-arvosuunnitelmia hyödyllisinä. Kuten luvussa 4 käy ilmi, ainakin palkansaajien tietämystä oman työpaikkansa tasa-arvosuunnitelman olemassaolosta ja sisällöstä voi kuitenkin kuvaila horjuvaksi.

Kuvio 4. Näkemykset naisten ja miesten osuuksien lisäämisestä sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ICT-alojen työtehtävissä 2017 (%), N = 1682

Sukupuolten väliset palkkaerot

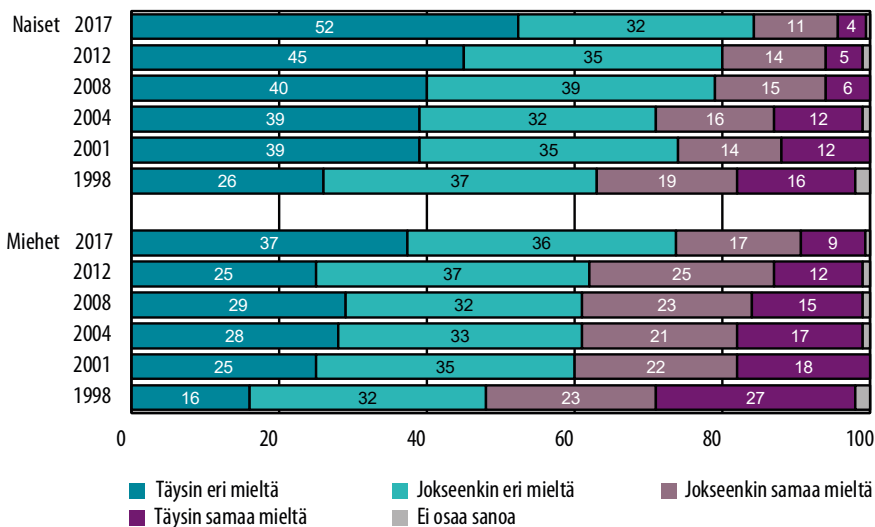
Barometrin tulosten mukaan naisten ja miesten perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi toivotaan aktiivisia toimia työmarkkinajärjestöiltä ja työnantajilta. Noin 90 prosenttia 15–74-vuotiaista vastaajista oli jokseenkin tai täysin sitä mieltä, että työmarkkinajärjestöjen tulisi toimia nykyistä aktiivisemmin naisten ja miesten perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi. Vielä suurempi osuus vastaajista (94 %) oli jokseenkin tai täysin sitä mieltä, että työnantajien tulisi toimia nykyistä aktiivisemmin perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi. Molempien väittämien kohdalla naiset olivat miehiä useammin työmarkkinajärjestöjen ja työnantajien nykyistä aktiivisempien toimien kannalla. Vanhimmat eli 55–74-vuotiaat miehet olivat molemmista väitteistä huomattavasti useammin täysin samaa mieltä kuin nuorempiin ikäryhmiin kuuluvat miehet. Vastaavasti naisista nuorin ikäryhmä eli 15–34-vuotiaat oli selvästi muita ikäryhmiä harvemmin täysin samaa mieltä väitteestä.

Perheen työnjakoa koskevat asenteet

Barometri osoittaa, että miesten ensisijaiseen vastuuseen perheen elättämisestä uskoo enää harva. Neljä vastaajaa viidestä oli täysin tai jokseenkin sitä mieltä, että miehellä ei ole ensisijaista vastuuta perheen toimeentulosta. Miehet (26 %) ajattelivat kuitenkin naisia (15 %) useammin, että miehillä on perheen toimeentulosta naisia suurempi vastuu (kuvio 5). Kahdenkymmenen vuoden mittaushistorian aikana etenkin miesten arviot ovat muuttuneet paljon ja lähentyneet vähitellen naisten näkemyksiä.

Vanhempiin ikäryhmiin kuuluvat vastaajat eli 55–74-vuotiaat miehet (35 %) ja naiset (24 %) pitivät miehen vastuuta perheen toimeentulosta naisen vastuuta suurempana useammin kuin 15–54-vuotiaat miehet (21 %) ja naiset (10 %). Iän lisäksi myös koulutustasolla näyttää olevan yhteys siihen, pidetäänkö ensisijaisesti miestä vastuullisena perheen toimeentulosta: eniten miesten vastuuta korostivat korkeintaan peruskoulun (38 %) tai ammattikoulun (30 %) käyneet miehet. Vähiten miesten ensisijaiseen vastuuseen uskoivat korkeintaan lukion käyneet miehet (10 %) ja naiset (10 %) sekä korkeakoulutetut naiset, joista miehen ensisijaiseen vastuuseen perheen toimeentulosta uskoi viisi prosenttia. Alaikäisten lasten asumisella kotitaloudessa ei vaikuta olevan vahvaa yhteyttä naisten eikä miesten suhtautumiseen.

Kuvio 5. Väittäjä: Miehellä on ensisijainen vastuu perheen toimeentulosta 1998–2017 (%), N = 1682

Niin ikään vain harva katsoi kotitöiden kuuluvan vähemmän ansaitsevalle puolisolle. Ainoastaan joka kymmenes 15–74-vuotias vastaaja ajatteli olevan oikein, että se puoliso, jolla on pienempi palkka, tekee suuremman osan kotitöistä. Miesten ja naisten välillä oli kuitenkin selkeä ero siinä, kuinka voimakkaasti kotitöiden tulojen suuruudesta riippumattomaan jakamiseen uskottiin: naisista kaksi kolmasosaa torjui ajatuksen pienipalkkaisemman puolison suuremmasta kotityövastuusta täysin, miehistä samoin teki noin puolet. Etenkin naiset, joilla oli kotitaloudessaan alle 18-vuotiaita lapsia, torjuivat muita useammin täysin ajatuksen siitä, että pienipalkkaisemman puolison tulisi tehdä suurempi osa kotitöistä.

Reilusti yli 90 prosenttia kaikista vastaajista oli sitä mieltä, että naisilla on täysi oikeus käydä töissä, olipa heidän perhetilanteensa mikä tahansa. Tulos ei ole yllättävä, sillä Suomessa naisten kokoaikainen palkkatyö on kansainvälisesti vertaillen hyvin yleistä. Vastauksiin ei vaikuttanut se, asuiko kotitaloudessa tutkimushetkellä alaikäisiä lapsia vai ei.

Suurin osa vastaajista katsoi lastenhoidon kuuluvan myös miehille: 88 prosenttia oli jokseenkin tai täysin sitä mieltä, että miesten tulisi osallistua nykyistä enemmän lastensa hoitoon ja kasvatukseen. Vanhin ikäryhmä eli 55–74-vuotiaat ajatteli näin muita useammin. Miesten ja naisten näkemysten välillä ei sen sijaan ollut suurta eroa. Myöskään niiden vastaajien arviot, joiden kotitaloudessa asui tutkimushetkellä alle 18-vuotiaita lapsia, eivät suuresti poikenneet muista vastaajista.

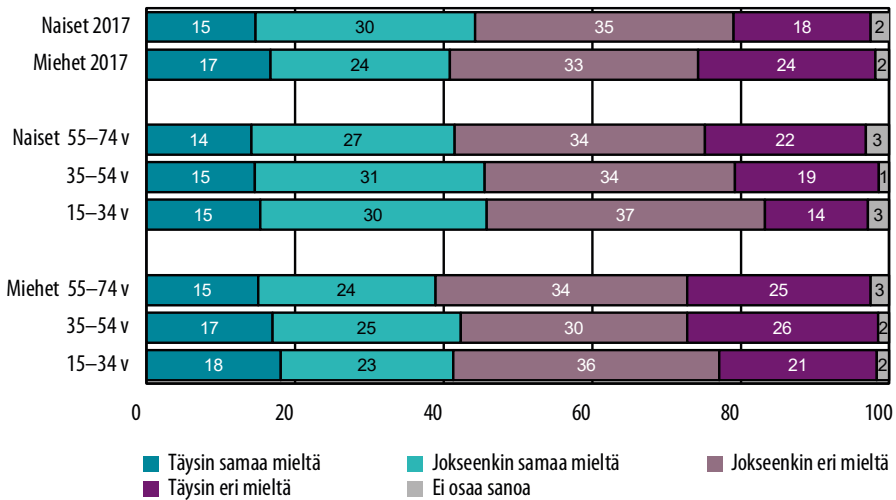
Useiden vastaajien mielestä miesten asema perheitä koskevissa palveluissa ei ole yhtä hyvä kuin naisten asema. Lähes puolet 15–74-vuotiaista vastaajista oli jokseenkin tai täysin sitä mieltä, että miehiä ei kohdella täysivaltaisina vanhempina julkisissa palveluissa, kuten neuvolassa tai päivähoitossa. Naiset (52 %) ajattelivat näin useammin kuin miehet (43 %). Eniten miesten eriarvoiseen asemaan perheitä koskevissa palveluissa uskoivat 15–34-vuotiaat naiset (60 %) ja vähiten saman ikäryhmän miehet (35 %).

Muut sukupuolten tasa-arvoa koskevat asenteet

Asevelvollisuus

Tasa-arvobarometrissa kysyttiin nyt ensimmäistä kertaa vastaajien näkemyksiä vain miehiä koskevan asevelvollisuuden oikeudenmukaisuudesta. Kaikista vastaajista hieman yli 40 prosenttia oli täysin tai jokseenkin sitä mieltä, että on epäoikeudenmukaista, että asevelvollisuus koskee vain miehiä. Vain miehiä koskevaa asevelvollisuutta pitivät epäoikeudenmukaisena useimmiten 15–54-vuotiaat naiset ja harvimminkin 55–74-vuotiaat miehet (kuvio 6). Naisten ja miesten arvioiden välillä ei ole kovin suurta eroa, vaikka varusmies- tai siviilipalvelus on pakollinen vain miehille. Vastauksia tulkitessa on kuitenkin hyvä huomioida, että ne koskevat nykytilanteen oikeudenmukaisuutta sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Niistä ei siis voi tulkitä, mitä mieltä vastaajat ovat asevelvollisuudesta yleisesti ottaen.

Kuvio 6. Väittäjä: On epäoikeudenmukaista, että asevelvollisuus koskee vain miehiä (%), N = 1682

Viihteen ja median vaikutus nuorten seksuaalisuuteen

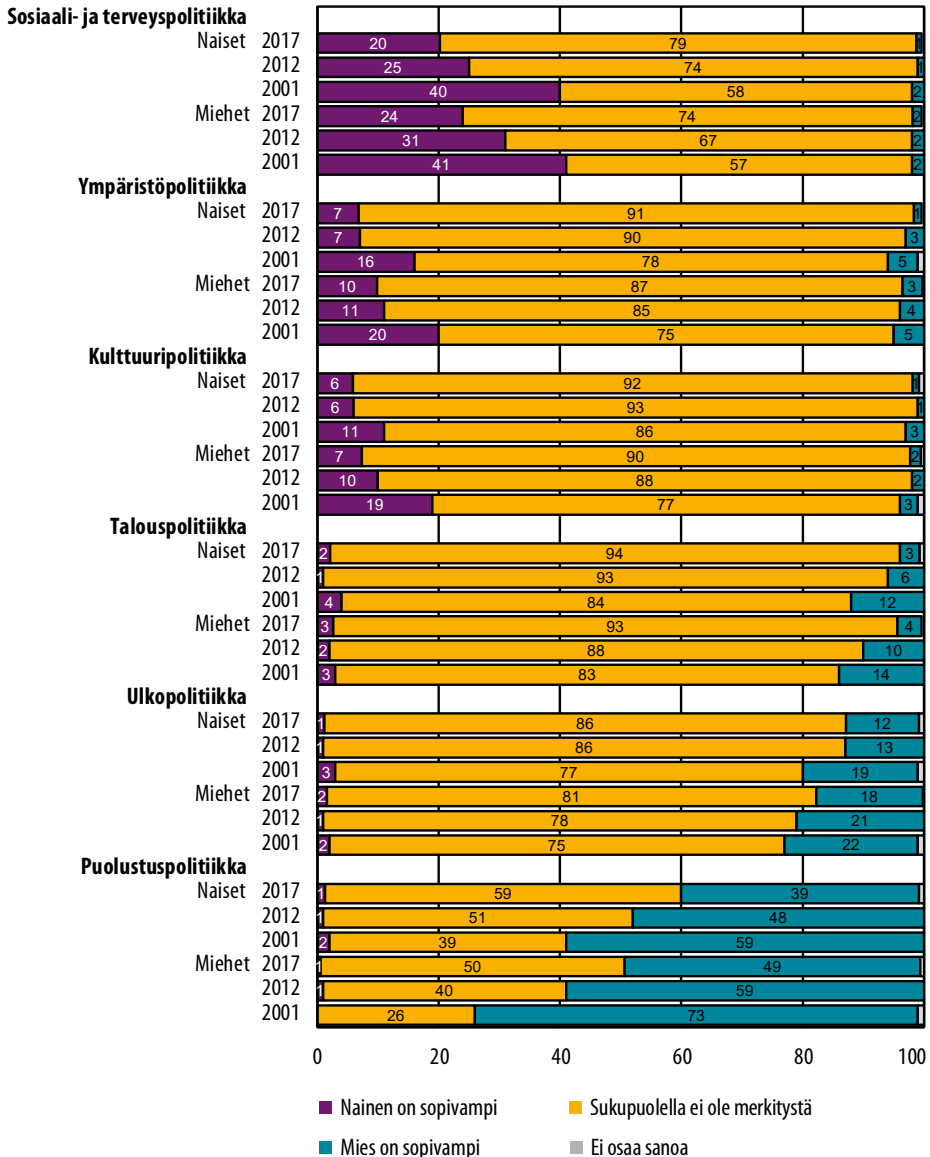
Viihteen ja median vaikutus nuorten seksuaalisuuteen huoletti etenkin naisvastaajia. Vastaajista keskimäärin 83 prosenttia oli jokseenkin tai täysin sitä mieltä, että TV, internet, sosiaalinen media, mainokset ja muu viihde vaikuttavat liikaa lasten ja nuorten käsityksiin seksuaalisuudesta. Miehistä tätä mieltä oli 78 prosenttia ja naisista 88 prosenttia.

Arviot sukupuolten sopivuudesta politiikan eri osa-alueiden vastuunalaisiin tehtäviin

Sukupuolten tasapuolisella edustuksella nähtiin olevan merkitystä politiikassa. Yhdeksän kymmenestä vastaajasta oli sitä mieltä, että naisten entistä aktiivisempi tulo mukaan politiikkaan on tarpeen poliittisen asiantuntemuksen monipuolistamiseksi. Miehistä reilu kymmenen ja naisista vain neljä prosenttia oli eri mieltä. Eri koulutusasteen suorittaneiden miesten välillä ei näyttänyt olevan suuria mielipideeroja. Naisilla eroja löytyi perus- tai kansakoulun käyneiden ja muiden koulutusryhmien välillä. Korkeintaan perus- tai kansakoulun käyneistä 45 prosenttia oli sitä mieltä, että naisten entistä aktiivisempi tulo mukaan politiikkaan on tarpeen poliittisen asiantuntemuksen monipuolistamiseksi, kun kaikkien muiden koulutusasteiden kohdalla näin ajattelevien osuus oli noin 65 prosenttia. Kaupungissa ja maaseudulla asuvien välillä ei ollut nähtävissä suuria eroja mielipiteissä.

Vastaajilta kysyttiin kuuden politiikanalan osalta, onko alan vastuunalaisia tehtäviä hoitavan henkilön sukupuolella heistä merkitystä ja jos on, onko sopivin henkilö vastuutehtäviin mies vai nainen. Niiden nais- ja miesvastaajien osuus, joiden mielestä sukupuolella ei ole merkitystä, on kasvanut koko tasa-arvobarometrin mittaushistorian ajan kaikilla kysytyillä politiikan osa-alueilla. Joillakin politiikan aloilla vastuullisissa tehtävissä olevan henkilön sukupuoli nähdään kuitenkin yhä merkityksellisenä asiana. Vastaajat pitävät yleisesti ottaen naista miestä sopivampana vastuullisiin tehtäviin sosiaali- ja terveys-, ympäristö- ja kulttuuripolitiikassa. Miestä pidettiin naista sopivampana talous-, ulko- ja puolustuspolitiikan vastuullisiin tehtäviin. Selkeästi sukupuolittuneimmat käsitykset koskivat puolustuspolitiikkaa (kuvio 7).

Kuvio 7. Kumpi on sopivampi, mies vai nainen, politiikan eri osa-alueiden vastuunalaisiin tehtäviin 2001, 2012 ja 2017 (%), N = 1682 (v. 2017)

Kaikkein vähiten sukupuolella katsottiin olevan merkitystä talouspolitiikassa, jonka vastuutehtävissä toimisessa sukupuolta piti merkityksettömänä 93 prosenttia vastaajista. Melkein yhtä suuri osuus vastaajista (91 %) piti sukupuolta merkityksettömänä kulttuuripolitiikan vastuutehtävissä toimimiselle. Eniten merkitystä sukupuolelle annettiin puolustuspolitiikan ja sosiaali- ja terveystalouden aloilla. Miehistä 49 ja naisista 39 prosenttia piti miestä parempana puolustuspolitiikan vastuutehtäviin. Kuudentoista vuoden aikana mielipiteet ovat kuitenkin muuttuneet paljon, sillä vuonna 2001 miehistä 73 ja naisista 59 prosenttia piti miestä parempana puolustuspolitiikan vastuutehtäviin. Sosiaali- ja terveystalouden saralla viidesosa naisista ja neljäsosa miehistä piti naista miestä sopivampana alan vastuutehtäviin. Kuten puolustuspolitiikan tapauksessa, myös sosiaali- ja terveystalouden vastuutehtävissä sukupuolta merkityksettömänä pitävien vastaajien osuus on kasvanut tarkasteluvuosien aikana.

Noin puolet vastaajista piti naisia ja miehiä yhtä sopivina vastuullisiin tehtäviin kaikilla eri politiikan lohkoilla: miehistä 44 prosentille ja naisista 52 prosentille sukupuolella ei ollut merkitystä millään politiikan osa-alueella. 55–74-vuotiaista miehistä 40 prosenttia oli sitä mieltä, että sukupuolella ei ole merkitystä, kun 15–54-vuotiaista miehistä sitä mieltä oli 46 prosenttia. Naisilla erot ikäryhmien välillä olivat suuremmat: 55–74-vuotiaista naisista sukupuolta piti politiikan vastuutehtäviin soveltumisen kannalta merkityksettömänä 42 prosenttia, kun nuoremmista naisista näin ajatteli 57 prosenttia. Myös kaupungissa ja maaseudulla asuvien väliltä löytyi eroja: ydinkaupunkialueilla asuvat naiset olivat muita useammin (57 %) sitä mieltä, että sukupuolella ei ole merkitystä millään politiikan osa-alueella. Kaupungin ja maaseudun välivyöhykkeellä näin ajatteli 43 prosenttia ja maaseudulla 46 prosenttia naisista. Myös ydinkaupunkialueella asuvat miehet pitivät sukupuolta merkityksettömämpänä kuin muut: heistä näin ajatteli 48 prosenttia, kun välivyöhykkeellä samaa mieltä oli 42 prosenttia ja maaseudulla 33 prosenttia miehistä.

2 Seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen liittyvä vihapuhe

Miina Keski-Petäjä & Henna Attila

- Naiset olivat kokeneet epäasiallista käytöstä (seksuaalista häirintää, sukupuoleen liittyvää vihapuhetta ja vähättelyä tai yliolkaista käytöstä) selvästi useammin kuin miehet.
- Naisista 38 prosenttia ja miehistä 17 prosenttia oli kokenut seksuaalista häirintää kahden viime vuoden aikana.
- Nuoret naiset kohtasivat seksuaalista häirintää useammin kuin muut: yli puolet alle 35-vuotiaista naisista oli kokenut seksuaalista häirintää kahden viime vuoden aikana.
- Yleisimpiä seksuaalisen häirinnän muotoja olivat loukkaavat kaksimieliset vitsit, härskit puheet ja asiattomat vartaloon tai seksuaalisuuteen liittyvät huomautukset.
- Naiset kokivat seksuaalista häirintää pääasiassa miesten taholta, miehet puolestaan sekä naisten että miesten taholta. Miehet kokivat miesten taholta häirintää erityisesti loukkaavan puheen muodossa.
- Valtaosa naisista ja yli kolmasosa miehistä on joskus pelännyt väkivallan kohteeksi joutumista tai on sen takia varuillaan yksin illalla tai yöllä liikkueensa.
- Sukupuoleen liittyvää vihapuhetta oli joskus kokenut 15 prosenttia naisista ja 8 prosenttia miehistä.

- Väkivallan ja vihapuheen pelko muuttaa toimintaa: neljännes väkivaltaa pelänneistä naisista ja viidennes miehistä oli karsinut iltamenojaan pelon takia. Vihapuheen pelon takia käytöstään muuttaneita oli lähes yhtä paljon kuin vihapuhetta kokeneita.
- Puolet naisista oli kohdannut sukupuolen vuoksi yliolkaista tai vähättelevää suhtautumista, miehistä lähes neljännes. Naiset kohtasivat tällaista suhtautumista useimmin työpaikalla ja vapaa-ajalla sukulaisten kanssa, miehet työpaikalla ja ystäväpiirissä.

Tässä luvussa käsitellään kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä sekä sukupuoleen liittyvästä vihapuheesta ja vähättelevästä tai yliolkaisesta suhtautumisesta. Lisäksi luvussa tarkastellaan väkivallan pelkoa eri elämänpiireissä.¹

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalisella häirinnällä ja ahdistelulla tarkoitetaan tässä sellaista seksuaalissävyyteistä käytöstä, joka on ei-toivottua, yksipuolista ja saattaa sisältää painostusta.²

Seksuaalinen häirintä voi olla:

- asiattomia vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuneita huomautuksia
- seksin ehdottamista epäasiallisessa yhteydessä
- kaksimielisiä vitsejä ja härskejä puheita, jotka tuntuvat loukkaavilta
- fyysistä lähentelyä

Lisäksi vuosina 2012 ja 2017 tasa-arvobarometrissa on kysytty:

- itsensä paljastelusta ja seuraamisesta

1 Kysymyksissä on otettu huomioon, että sukupuoleen liittyvää epäasiallista kohtelua voi joutua kokemaan sekä oman sukupuolen että muiden sukupuolten edustajien taholta. Vastaajat ovat voineet itse valita ilmoittaa omaksi sukupuolekseen naisen, miehen tai muun. Samat vastausvaihtoehdot on voinut valita kysyttäessä epäasiallisen kohtelun tekijästä. Kuitenkin *muu*-vaihtoehdon valinneiden pienen lukumäärän vuoksi raportin tarkastelut on pääasiassa jouduttu rajaamaan vain naisiin ja miehiin (ks. liite 1).

2 Ks. seksuaalinen häirintä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Tasa-arvotiedon keskuksen tasa-arvosananastosta <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sanasto>

Häirinnän muodon ohella on kysytty tekijästä ja tekijän sukupuolesta (nainen, mies tai muu). Näistä vastaaja on voinut valita useamman vaihtoehdon. Aiemmissa barometreissa kokemuksia on kysytty miehiltä vain naisten ja naisilta vain miesten tekemästä häirinnästä. Seuraavaksi tarkastellaan ensin Tasa-arvobarometrin 2017 tuloksia seksuaalisen häirinnän kokemuksista eli vastaajien kokemuksia riippumatta häirinnän tekijän sukupuolesta. Tämän jälkeen tarkastellaan kokemuksia miesten naisiin ja naisten miehiin kohdistamasta seksuaalisesta häirinnästä ja vertaillaan tuloksia aiempien barometrien tuloksiin.

SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN JA SUKUPUOLEEN PERUSTUVAN HÄIRINNÄN KIELTO

Tasa-arvolaki³ kieltää seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän työpaikoilla ja oppilaitoksissa. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaissa sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä. Muilla elämänalueilla seksuaalinen häirintä on kielletty seksuaalisen ahdistelun nimikkeellä rikoslaissa. Seksuaalinen ahdistelu on kapeampi määritelmältään⁴, mutta sen ulkopuolelle jäävistä teoista voidaan tuomita mm. kunnianloukkauksena.

Tasa-arvolain mainitsema sukupuoleen perustuva häirintä on puolestaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista. Molemmat häirinnän muodot loukkaavat henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaavan, vihamielisen, halventavan, nöyryyttävän tai ahdistavan ilmapiirin.

Koettu seksuaalinen häirintä

Kaikkiaan 38 prosenttia naisista oli kokenut seksuaalista häirintää kahden edellisen vuoden aikana. Alle 35-vuotiaista naisista häirintäkokemuksia oli yli puolella (56 %). Miehistä puolestaan 17 prosenttia raportoi kokeneensa seksuaalista häirintää.

3 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986).

4 Rikoslain (39/1889) mukaan seksuaalisesta ahdistelusta (20:5a§) on tuomittava henkilö, joka "koskettelulla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta".

Enemmän kuin joka neljäs naisista raportoi loukkaavista kaksimielisistä vitseistä tai härskeistä puheista. Lähes joka neljäs ilmoitti kokeneensa asiattomia vartaloonsa tai seksuaalisuuteensa kohdistuvia huomautuksia. Ei-toivottua fyysistä lähentelyä oli kohdannut 15 prosenttia naisista, ja noin 11 prosenttia naisista ilmoitti, että heille on ehdotettu seksiä epäasiallisessa yhteydessä.

Kuvio 8. Kahden viime vuoden aikana erilaista seksuaalista häirintää kokeneet sukupuolen mukaan (%), n = 1678

Miehet olivat kokeneet seksuaalista häirintää naisia harvemmin. Naisten tavoin myös miehet raportoivat häirinnän olleen yleisimmin loukkaavia kaksimielisiä vitsejä tai härskejä puheita, joita oli kokenut kahdeksan prosenttia miesvastaajista. Myös asiattomia vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvia huomautuksia oli kohdannut kahdeksan prosenttia ja ei-toivottua fyysistä lähentelyä kuusi prosenttia miehistä.

Sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa seksuaalista häirintää oli kohdannut seitsemän prosenttia naisista ja kaksi prosenttia miehistä. Itsensä paljastelua tai seuraamista oli joutunut kokemaan viisi prosenttia naisista ja kaksi prosenttia miehistä.

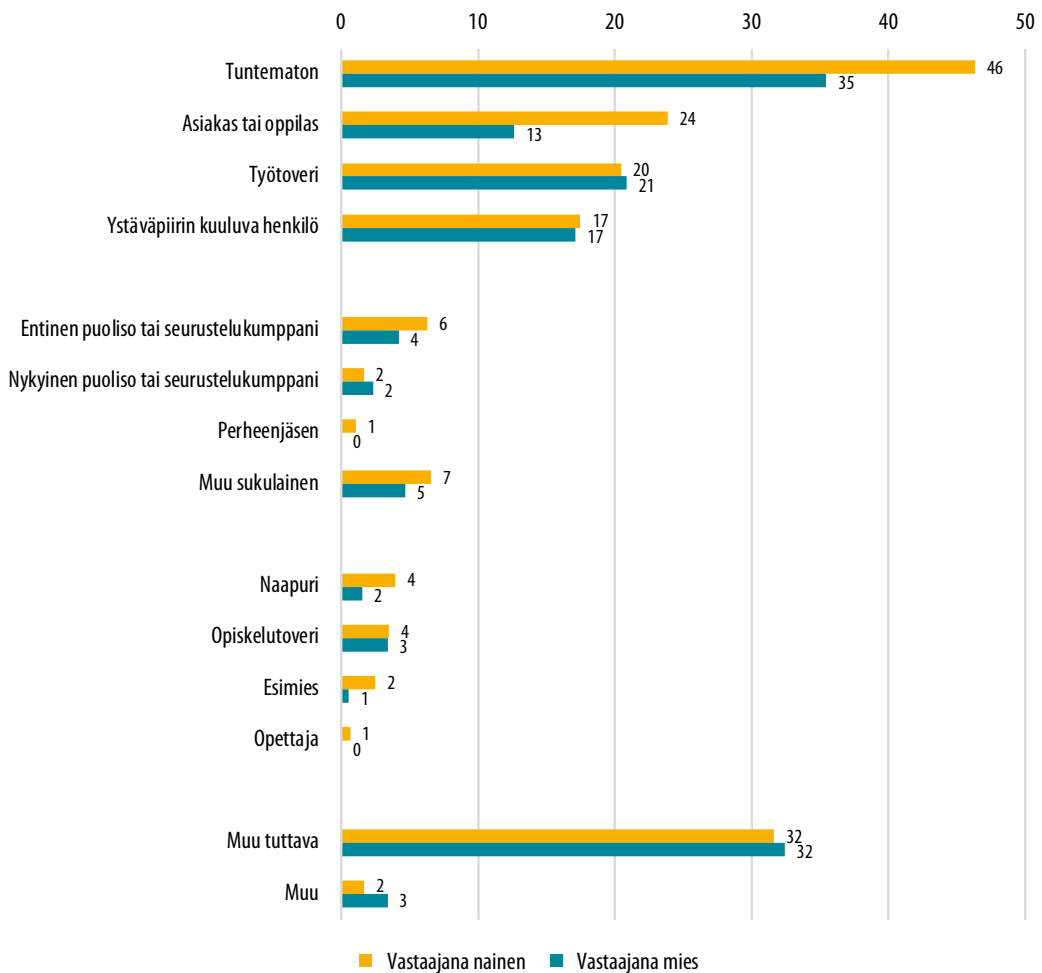
Valtaosa seksuaalista häirintää kokeneista naisista ilmoitti, että heitä häirinnyt henkilö oli mies. Näin oli häirinnän muodosta riippumatta. Oman sukupuolensa taholta naiset

olivat kohdanneet häirintää harvoin. Kuitenkin naisille asiattomia huomautuksia esittäneissä ja verkossa häirinneissä oli pieni osa myös muita sukupuolia kuin miehiä.

Miehet kertovat huomattavasti naisia useammin kokeneensa häirintää sekä naisten että miesten taholta. Miehet kokivat saman sukupuolen taholta useammin sanallista häirintää kuin muita häirinnän muotoja.

Sekä naiset että miehet raportoivat häirinnän tekijän olleen yleisimmin heille tuntematon henkilö. Häirintää kokeneista naisista 46 prosenttia ja miehistä 35 prosenttia ilmoitti häirinnän tekijän olleen heille tuntematon.

Kuvio 9. Seksuaalista häirintää kokeneiden ilmoittamat häirinnän tekijät (%), n = 434

Joka neljäs seksuaalista häirintää kokeneista naisista mainitsi tullessaan asiakkaan tai oppilaan häiritsemäksi, joka viides ilmoitti häirinnän tekijän olleen työtoveri. Myös häirintää kokeneista miehistä joka viides ilmoitti häirinnän tekijän olleen työtoveri. Häirintää kokeneista naisista ja miehistä 17 prosenttia kertoi tullessaan ystäväpiiriin kuuluvan henkilön häiritsemäksi.

Kuusi prosenttia häirintää kokeneista naisista nimesi häirinnän tekijäksi entisen puolison tai kumppanin, miehistä näin vastasi neljä prosenttia. Tasa-arvobarometrissa 2017 vastausvaihtoehdoissa oli myös ensimmäistä kertaa mahdollista ilmoittaa häirinnän tekijäksi nykyinen puoliso tai seurustelukumppani. Häirintää kokeneista naisista ja miehistä näin vastasi kaksi prosenttia.

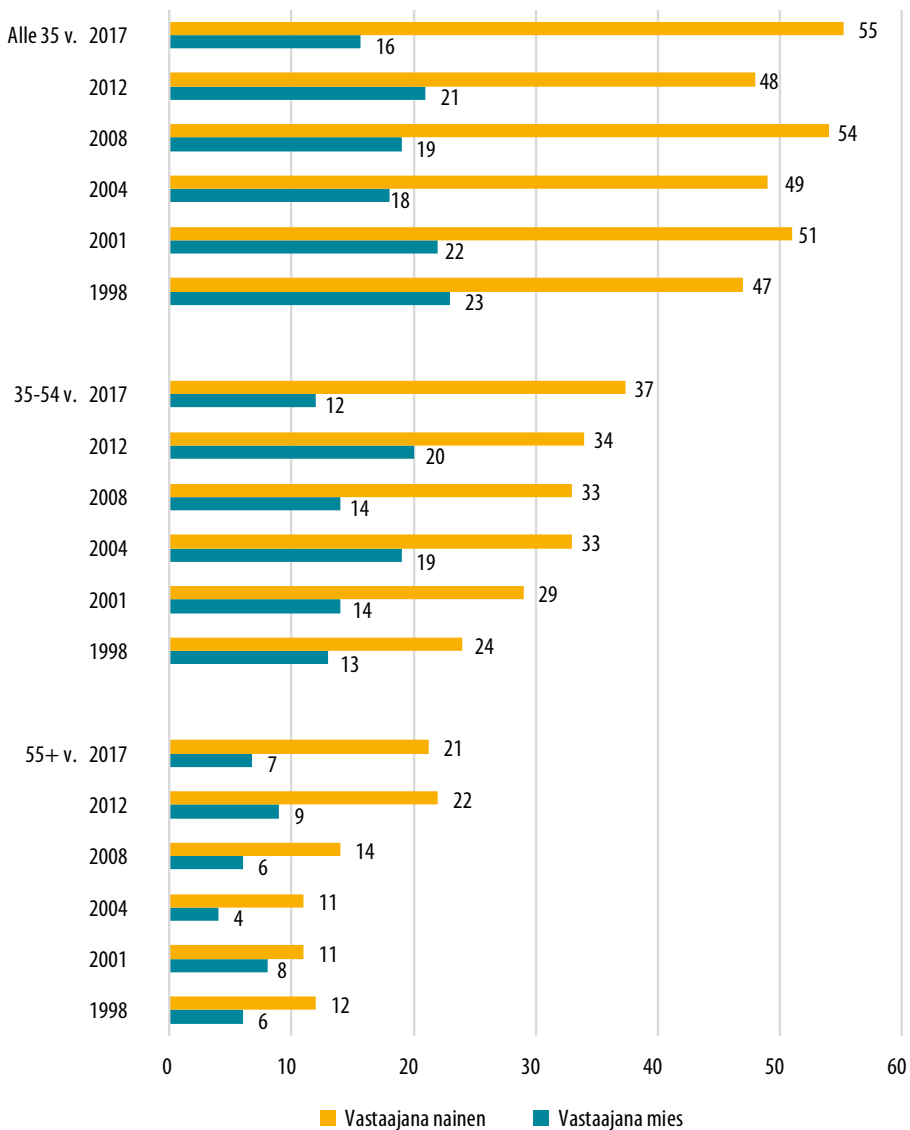
Noin kolmasosa häirintää kokeneista naisista ja miehistä ilmoitti häirinnän tekijän olleen muu tuttava kuin asiakas, oppilas, työ- tai opiskelutoveri, ystäväpiiriin kuuluva henkilö, naapuri, opettaja, perheenjäsen tai kumppani.

Seksuaalisen häirinnän kokemukset eri-ikäisillä ja ajassa tapahtuneet muutokset

Seuraavaksi tarkastellaan naisten miesten taholta ja miesten naisten taholta kokemaa seksuaalista häirintää. Tulokset osoittavat, että miehet kohtaavat seksuaalista häirintää naisten taholta selvästi harvemmin kuin naiset miesten taholta.

Kaikista eniten häirintää olivat kohdanneet alle 35-vuotiaat naiset. Tämän ikäisistä naisista 55 prosenttia oli kohdannut miesten taholta seksuaalista häirintää kahden viime vuoden aikana. 35–54-vuotiaista naisista puolestaan vastaava häirintää kohdanneiden osuus oli 37 prosenttia. Sekä alle 35-vuotiaat että 35–54-vuotiaat naiset kertoivat häirinnästä vuoden 2017 tasa-arvobarometrissa hieman useammin kuin aiemmissa barometreissa. Häirintää kokeneiden osuus 55-vuotiailla ja tätä vanhemmilla naisilla oli pysynyt edellisen Tasa-arvobarometrin 2012 lukemissa: tämän ikäisistä naisista reilu viidennes oli joutunut kohtaamaan seksuaalista häirintää miesten taholta.

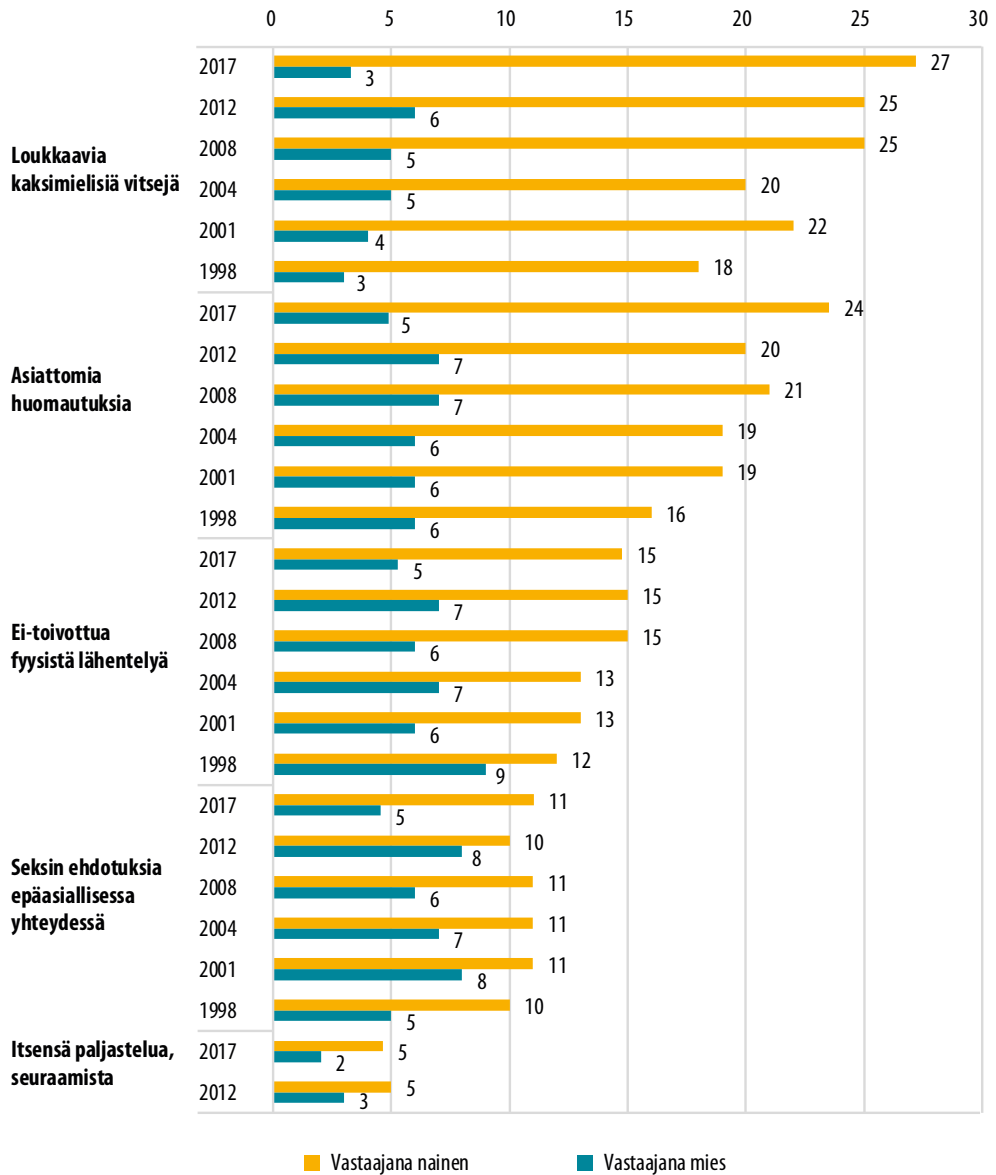
Kuvio 10. Naisten miesten taholta ja miesten naisten taholta kokema seksuaalinen häirintä kahden viime vuoden aikana ikäluokittain 2017 (%), N = 1682

Naisten tavoin alle 35-vuotiaat miehet kohtasivat häirintää useammin kuin heitä vanhemmat ikäluokat, ja 35–54-vuotiaat useammin kuin 55 vuotta täyttäneet. Alle 35-vuotiailla ja 35-54-vuotiailla miehillä häirinnän kokemuksia oli vuonna 2017 hieman vähemmän kuin aiempina tarkasteluvuosina.

Kuvio 11. Naisten miesten taholta kokemat ja miesten naisten taholta kokemat seksuaalisen häirinnän muodot kahden viime vuoden aikana (%), N = 1682

Naiset olivat kohdanneet kaikkia seksuaalisen häirinnän muotoja useammin kuin miehet. Naisten miesten taholta kohtaama häirintä oli yleisimmin sanallista häirintää, mutta myös ei-toivottua fyysistä lähentelyä. Miehet puolestaan kohtasivat

naisten taholta häirintää harvemmin, mutta häirintä oli luonteeltaan fyysistä yhtä usein kuin sanallista. Naiset ilmoittivat hieman useammin sanallisesta häirinnästä vuonna 2017 kuin aiemmissa barometreissä. Miehet raportoivat kohdanneensa naisten taholta vähemmän häirintää aiempiin tarkasteluvuosiin nähden häirinnän muodosta riippumatta.

Häirintäkokemusten hienoinen kasvu voi johtua siitä, että häirintää on koettu aiempaa enemmän mutta myös siitä, että häirintä tunnustetaan entistä paremmin esimerkiksi lisääntyneen julkisen keskustelun johdosta.

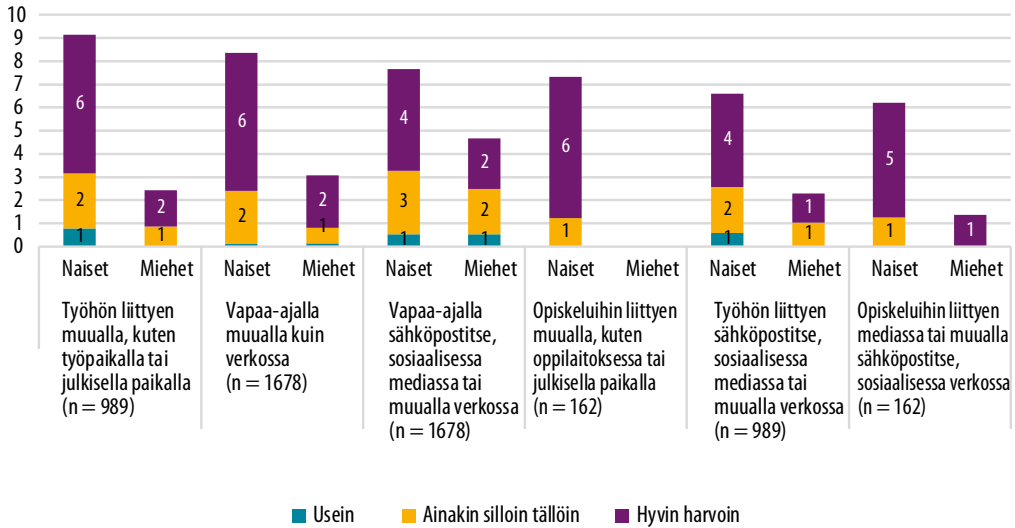
Sukupuoleen liittyvä vihapuhe

Tasa-arvobarometrissa 2017 vastaajilta kysyttiin ensimmäistä kertaa sukupuoleen liittyvästä vihapuheesta, jolla tarkoitetaan halventavaa tai uhkaavaa puhetta tai kirjoittelua. Sen sijaan, että vastaajilta olisi kysytty yleisesti vihapuheesta, kokemuksia on kysytty tarkemmin nimenomaan vihapuheesta, jonka vastaaja on kokenut liittyvän hänen sukupuoleensa.

Naiset raportoivat kokeneensa sukupuoleen liittyvää vihapuhetta miehiä useammin. Kaikkiaan naisista 15 prosenttia ja miehistä 8 prosenttia ilmoitti joskus kokeneensa sukupuoleen liittyvää vihapuhetta. Nuoremmissa ikäryhmissä sukupuoleen liittyvää vihapuhetta oli koettu useammin kuin vanhemmissa ikäryhmissä. Vihapuhetta oli kokenut ainakin joskus lähes viidennes sekä alle 35-vuotiaista että 35–54-vuotiaista naisista, kun 55-vuotiaista ja sitä vanhemmista naisista vihapuhetta oli kokenut kahdeksan prosenttia. Alle 35-vuotiaista miehistä puolestaan vihapuhetta oli kokenut ainakin joskus 12 prosenttia, 35–54-vuotiaista kuusi prosenttia ja 55-vuotiaista ja sitä vanhemmista neljä prosenttia.

Naisista vajaa kymmenesosa oli kokenut joskus sukupuoleen liittyvää vihapuhetta työhön liittyen työpaikalla tai muulla julkisella paikalla. Reilu kahdeksan prosenttia naisista oli joskus kokenut vihapuhetta vapaa-ajalla, mutta muualla kuin verkossa, ja vajaa kahdeksan prosenttia vapaa-ajalla sähköpostitse, sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa.

Kuvio 12. Onko joutunut sukupuoleen liittyvän vihapuheen eli halventavan tai uhkaavan puheen tai kirjoittelun kohteeksi (%)

Miehistä viisi prosenttia oli kokenut joskus vihapuhetta vapaa-ajalla sähköpostitse, sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa. Kolme prosenttia puolestaan ilmoitti joskus kokeneensa vihapuhetta vapaa-ajalla muualla kuin verkossa.

Vastaajat ilmoittivat kokeneensa sukupuoleen liittyvää vihapuhetta vähemmän kuin seksuaalista häirintää tai sukupuoleen liittyvää vähättelyä. Toisaalta eri ryhmät, esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevat tai toisaalta näkyvässä asemassa olevat henkilöt, voivat joutua kohtaamaan epäasiallista käytöstä tai vihapuhetta enemmän kuin muut. Esimerkiksi palkansaaja-aseman mukaan tarkasteltuna naiset olivat kokeneet enemmän vihapuhetta kuin miehet niin esimiehinä, toimihenkilöinä kuin työntekijöinäkin. Erityisen suuri ero oli sellaisten naisten ja miesten välillä, jotka työskentelivät esimiesasemassa, johtotehtävissä tai ylempinä toimihenkilöinä. Näissä palkansaaja-asemissa toimivista naisista vihapuhetta oli kohdannut 15 prosenttia, kun samassa asemassa toimivista miehistä vihapuhetta oli kohdannut vajaa 4 prosenttia.

Tulosten perusteella johonkin vähemmistöön kuulumisen⁵ on altistanut vihapuheelle etenkin naisia. Vähemmistöön itsensä määrittävistä naisista yli viidesosa (27 %) oli kokenut vihapuhetta. Vähemmistöön kuulumattomista naisista vihapuhetta oli kokenut 14 prosenttia. Vähemmistöön kuuluneet miehet raportoivat hieman muita miehiä useammin vihapuheesta: vähemmistöön kuuluvista miehistä yhdeksän prosenttia oli kokenut vihapuhetta ja vähemmistöön kuulumattomista seitsemän prosenttia.

Väkivallan pelko

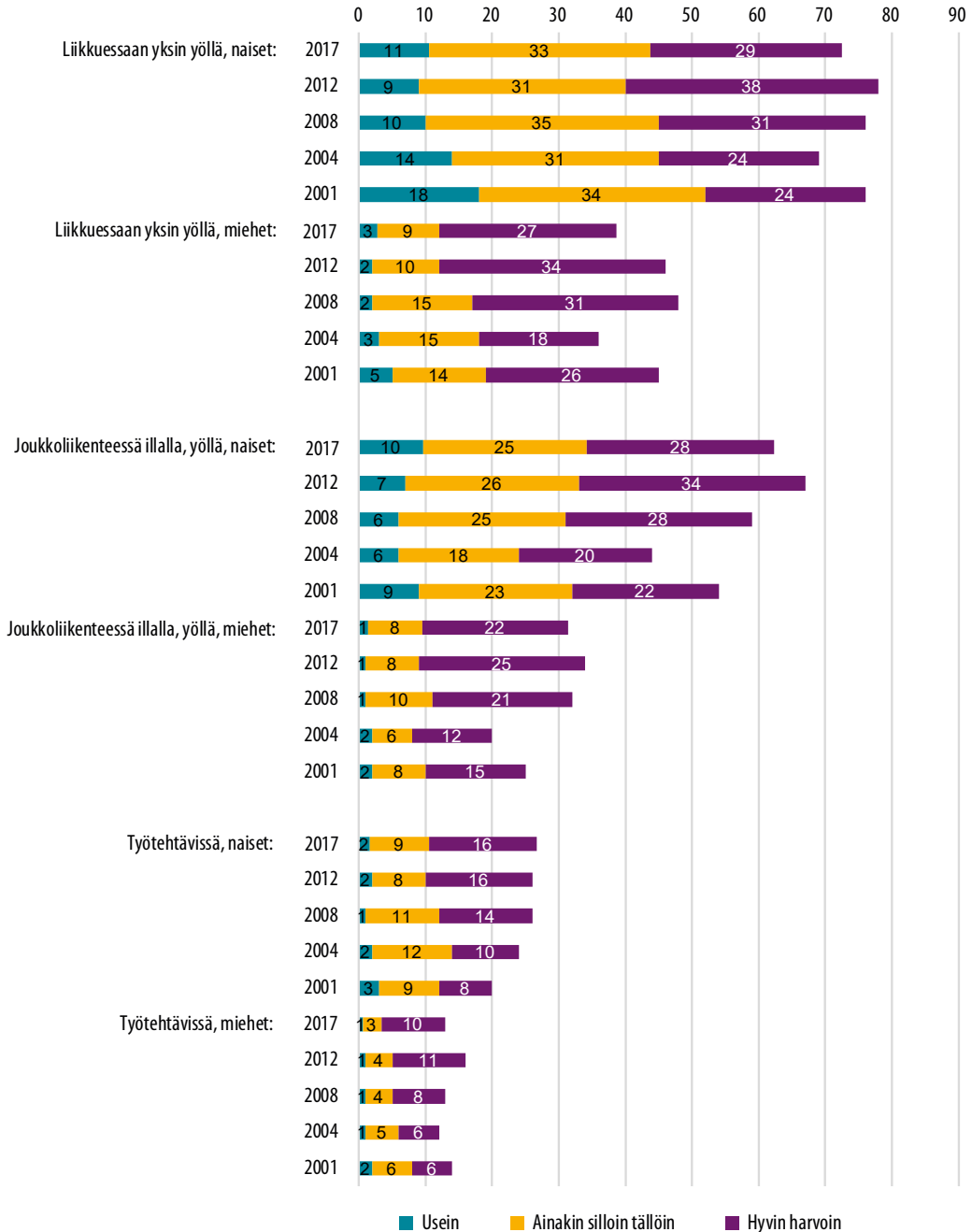
Vastaajilta kysyttiin, pelkäävätkö he väkivallan kohteeksi joutumista tai ovatko he pelon takia varuillaan. Väkivallan pelosta yksin ulkona liikkuesssa illalla tai yöllä on kysytty kaikissa kuudessa tasa-arvobarometrissa ja väkivallan pelosta työtehtävissä ja perhepiirissä vuodesta 2001 lähtien. Tässä barometrissa kysyttiin ensimmäistä kertaa myös väkivallan pelosta ystäväpiirissä ja opiskeluympäristössä.

Pääsääntöisesti suurempi osa naisista kuin miehistä pelkäsi eri tilanteissa väkivallan kohteeksi joutumista. Ainoastaan kaveriporukassa miehet pelkäsivät väkivallan kohteeksi joutumista yhtä usein kuin naiset (molemmat alle 5 %).

Sekä naiset että miehet kertoivat pelkäävänsä väkivaltaa eniten liikkueessaan yksin yöllä ja seuraavaksi eniten joukkoliikenteessä illalla tai yöllä. Naiset pelkäsivät miehiä enemmän: yli seitsemän kymmenestä naisesta pelkäsi ainakin joskus joutumista väkivallan kohteeksi liikkueessaan yöllä yksin ja kuusi kymmenestä liikkueessaan yöllä joukkoliikenteessä. Miehistä reilu kolmannes pelkäsi joskus liikkueessaan yöllä yksin ja vajaa kolmannes yöllä joukkoliikenteessä. Etenkin nuoremmilla naisilla pelko oli hyvin yleistä ja hieman yleisempää kuin vanhemmilla: kahdeksan kymmenestä alle 35-vuotiaasta naisesta pelkäsi joskus väkivaltaa liikkueessaan yksin yöllä, 55-vuotiaista ja tätä vanhemmista naisista sitä pelkäsi kuusi kymmenestä. Miehillä ikäryhmien välillä ei ollut pelon kokemuksessa eroa.

⁵ Eri vähemmistöryhmien pienten lukumäärien vuoksi tässä tarkastellaan kokonaisuudessaan niitä kaikkia henkilöitä, jotka ovat itse ilmoittaneet kuuluvansa johonkin vähemmistöryhmään. Tällaisia henkilöitä oli aineistossa 170 (10 % vastaajista). Suurimmat itse ilmoitetut ryhmät vastauksissa olivat kielivähemmistö, uskonnollinen vähemmistö, etninen vähemmistö ja seksuaalivähemmistö.

Kuvio 13. Pelkääkö väkivallan kohteeksi joutumista tai onko sen takia varuillaan (%), 2001-2017⁶

⁶ Vuoden 2017 tasa-arvobarometrissa: Liikkuessaan yksin yöllä, n = 1618; Joukkoliikenteessä illalla, yöllä, n = 1220; Työtehtävissä, n = 987. Kysymyksen *Ei koske minua* -vastaukset on poistettu kuvion tarkasteluista.

Kaupungissa asuvat pelkäsivät yksin yöllä liikkueensa joutumista väkivallan kohteeksi tai olivat sen takia varuillaan useammin kuin maaseudulla asuvat. Väkivallan kohteeksi joutumista yöllä pelkäsi ainakin joskus 81 prosenttia kaupungissa asuvista naisista ja 44 prosenttia kaupungissa asuvista miehistä. Maaseudulla asuvista vastaavat osuudet olivat naisilla 52 prosenttia ja miehillä 25 prosenttia.

Yli kymmenesosa naisista pelkäsi väkivaltaa työtehtävissään usein tai silloin tällöin⁷. Reilu neljännes naisista pelkäsi työssään väkivaltaa ainakin joskus. Miehistä puolestaan reilu kolme prosenttia kertoi pelänneensä usein tai silloin tällöin väkivaltaa työssä. Työssä ainakin joskus väkivaltaa pelänneiden miesten osuus oli 13 prosenttia. Perhepiirissä, opiskeluissa ja kaveripiireissä sekä naiset että miehet pelkäsivät väkivaltaa selvästi muita elämänpiirejä harvemmin.

Vihapuheen tai väkivallan pelon vaikutus toimintaan

Tasa-arvobarometrin 2017 tulokset osoittavat, että sekä vihapuheen että väkivallan pelko sai ihmiset muuttamaan toimintaansa. Vastaajilta, jotka olivat ilmoittaneet pelkäävänsä väkivaltaa usein tai ainakin silloin tällöin illalla ulkona yksin liikkueensa tai joukkoliikenteessä, kysyttiin, ovatko he pelkonsa takia joutuneet muuttamaan toimintaansa. Neljännes naisista ja viidennes miehistä oli karsinut iltamenojan pelon takia. Iltamenojan pelon takia karsineita oli hieman enemmän vuonna 2017 kuin vuonna 2012, jolloin iltamenoja karsineita naisia oli 23 prosenttia ja miehiä 14 prosenttia. Pelon takia taksia oli käyttänyt puolet naisista ja yli neljännes miehistä.

Aineisto näyttää myös, että vihapuheen pelon takia käytöstään muuttaneita oli lähes yhtä paljon kuin vihapuhetta kokeneita. Sähköpostin, sosiaalisen median tai muun verkon käyttöä on vähentänyt vihapuheen pelon vuoksi kuusi prosenttia naisista. Viisi prosenttia naisista oli vihapuheen vuoksi vähentänyt julkisilla paikoilla liikkumista ja kolme prosenttia on muuttanut käytöstään työpaikalla. Miehistä enimmillään kaksi prosenttia on vähentänyt vihapuheen pelon vuoksi sähköpostin, sosiaalisen median tai muun verkon käyttöä.

⁷ Väkivallan pelosta työtehtävissä on kysytty henkilöiltä, joiden pääasiallinen toiminta oli ansiotyötä.

Sukupuolen vuoksi koettu vähättelevä tai yliolkainen suhtautuminen

Vastaajilta kysyttiin, onko heillä eri elämänpiireissä henkilöitä, jotka suhtautuvat ainakin joskus vastaajan puheisiin tai ehdotuksiin sukupuolen vuoksi yliolkaisesti tai vähättelevästi. Tällaista suhtautumista kysyttiin eri julkisten elämänpiirien eli työpaikan, koulu- tai opiskeluympäristön ja järjestöelämän osalta sekä yksityisen elämän eli ystäväpiirien, sukulaisten, naapurien ja harrastusten osalta.⁸ Lisäksi kysyttiin yliolkaisen tai vähättelevän suhtautumisen kokemuksista sosiaalisen median verkostoissa tai muualla internetissä.

Toisin kuin aiemmissa tasa-arvobarometreissa, barometrissa 2017 kysyttiin tarkemmin nimenomaan sukupuolen vuoksi koettua vähättelevää tai yliolkaista suhtautumista. Muutos vaikutti aineistoon siten, etteivät tulokset ole vertailukelpoisia aiempien barometrien tulosten kanssa.

Naiset raportoivat kauttaaltaan enemmän yliolkaisesta ja vähättelevästä suhtautumisesta kuin miehet. Kaiken kaikkiaan puolet (50 %) naisista ja viidennes (24 %) miehistä vastasivat, että he olivat kohdanneet yliolkaista tai vähättelevää suhtautumista sukupuolensa vuoksi jossain elämänpiirissä.

Sekä naisilla että miehillä oli eniten kokemuksia vähättelevästä tai yliolkaisesta suhtautumisesta työpaikoilta, naisilla kuitenkin selvästi enemmän kuin miehillä. Naisista vähintään joka neljäs koki vähättelyä työpaikalla. Miehistä vastaavia kokemuksia lähes joka kymmenennellä. Vajaa neljännes naisista kertoi myös kohdanneensa yliolkaisesti tai vähättelevästi suhtautuvia henkilöitä sukulaisissaan. (Kuvio 14.)

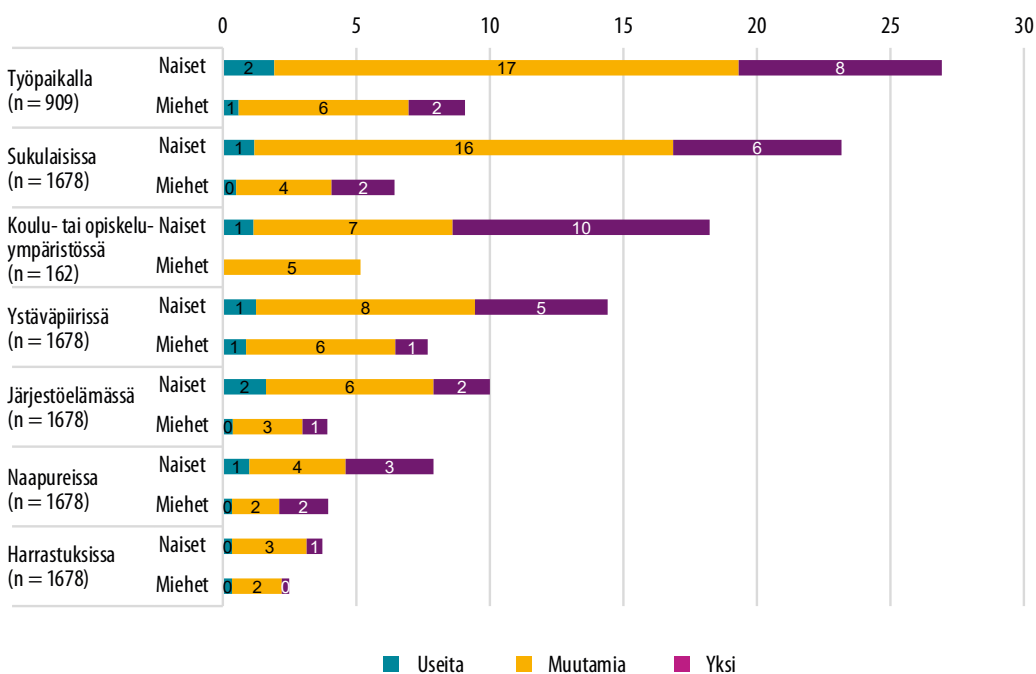
Naisista lähes 18 prosenttia oli kokenut vähättelyä koulu- tai opiskeluympäristössä ja 14 prosenttia ystäväpiirissään. Miehistä ystäväpiirissään oli kokenut vähättelyä 8 prosenttia.

Tasa-arvobarometrissa 2017 kysyttiin ensimmäistä kertaa myös sosiaalisen median verkostoissa tai muualla verkossa kohdatusta yliolkaisesta tai vähättelevästä

⁸ Työpaikan tilanteesta kysyttiin vain päätoimisilta palkansaajilta ja koulu- tai opiskeluympäristöstä vain päätoimisilta koululaisilta ja opiskelijoilta.

suhtautumisesta. Naisista joka viides ja miehistä joka kymmenes oli kohdannut verkossa tällaista suhtautumista. (Kuvio 15.)

Kuvio 14. Vastaajan kokemus hänen puheisiinsa ja ehdotuksiinsa sukupuolen vuoksi yliolkaisesti tai vähättelevästi suhtautuvien henkilöiden määrästä eri elämämpiireissä (%)

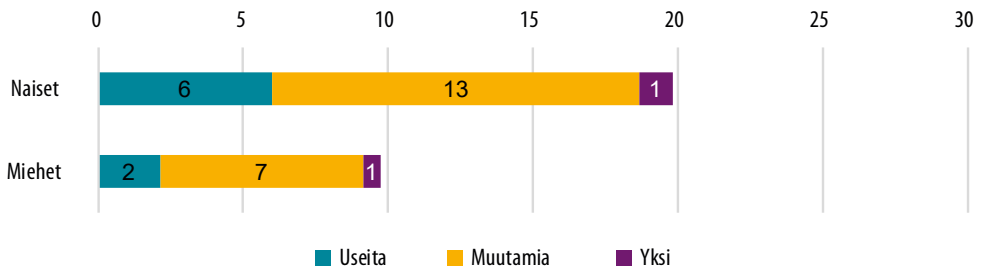
Vastaajilta kysyttiin, keitä yliolkaisesti tai vähättelevästi suhtautuvat henkilöt olivat. Vastaajien oli mahdollista raportoida suhtautumisen kohdistuneen heihin sukupuoleltaan miesten, naisten tai muiden⁹ taholta. Naisista lähes kuusi kymmenestä ilmoitti, että heihin yliolkaisesti tai vähättelevästi suhtautuva henkilö tai henkilöt olivat mies tai miehiä. Joka kolmas naisista ilmoitti, että vähätelijöissä oli sekä naisia että miehiä, ja neljä prosenttia, että vähätelijät olivat naisia. (Kuvio 16.)

⁹ Sukupuoleltaan muiden kuin naisten tai miesten vähäisen määrän vuoksi tarkasteluja ei ollut mahdollista tehdä, ks. liite 1.

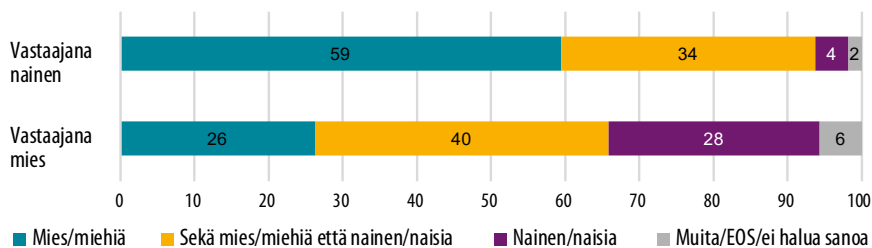

Miehet puolestaan olivat kokeneet sukupuoleen liittyvää yliolkaista tai vähättelevästä suhtautumista hieman tasaisemmin sekä miehiltä että naisilta. 26 prosenttia tällaista suhtautumista kokeneista miehistä ilmoitti, että vähättelijöinä oli ollut mies tai miehiä, ja 40 prosenttia ilmoitti, että vähättelijöissä oli sekä naisia että miehiä. Vähättelyä kokeneista miehistä 28 prosenttia raportoi, että heihin näin suhtautunut henkilö oli ollut nainen.

Kuvio 15. Sukupuolen vuoksi yliolkaisesti tai vähättelevästi suhtautuvien määrä sosiaalisen median verkostoissa tai muualla verkossa (%), n = 1678

Kuvio 16. Vastaajiin sukupuolen vuoksi yliolkaisesti tai vähättelevästi suhtautuneiden sukupuoli (%), n = 596

Sukupuoleen liittyvä epäasiallisen kohtelu: kokemusten yleisyys

Tasa-arvobarometrissa kysyttiin erilaisista epäasiallisen kohtelun ja häirinnän muodoista. Kokonaisuudessaan sukupuoleen liittyvää epäasiallista kohtelua eli sukupuoleen liittyvää seksuaalista häirintää, vähättelyä, yliolkaista suhtautumista tai vihapuhetta oli kokenut 63 prosenttia naisista ja 34 prosenttia miehistä.

Kaiken kaikkiaan nuoremmat vastaajat ilmoittivat kokeneensa sukupuoleen liittyvän epäasiallisen kohtelun muotoja vanhempia ikäluokkia enemmän. Kolme neljästä alle 35-vuotiaasta naisesta oli kokenut epäasiallista kohtelua, ja 35–54-vuotiaista sitä oli kokenut kaksi kolmesta. 55-vuotiaista ja tätä vanhemmista naisista epäasiallisesta kohtelusta ilmoitti puolet (48 %). Alle 35-vuotiaista miehistä epäasiallista kohtelua oli kokenut 42 prosenttia, 35–54-vuotiaista kolmannes ja 55-vuotiaista ja tätä vanhemmista neljännes.

Osa epäasiallisesta kohtelusta tapahtui verkossa: 29 prosenttia naisista ja 14 prosenttia miehistä oli kohdannut edellä kuvattua epäasiallista kohtelua sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa.

3 Sukupuolten tasa-arvo oppilaitoksissa

Henna Attila & Miina Keski-Petäjä

- Opiskelijat ja koululaiset arvioivat sukupuolten tasa-arvon toteutuvan oppilaitoksissa hyvin. Miehet kokivat naisia useammin tasa-arvon toteutuvan oppilaitoksissa erittäin hyvin.
- Enemmistö opiskelijoista koki, ettei sukupuoli vaikuta siihen, kuinka opettajat kohtelevat heitä tai arvioivat heidän opinto-suorituksiaan. Kuitenkin naisista noin joka kymmenes ja miehistä peräti joka viides koki, että heidän sukupuolensa vaikuttaa opettajien tapaan kohdella heitä. Lisäksi kymmenesosa sekä nais- että miesopiskelijoista arveli sukupuolensa vaikuttavan opinto-suoritustensa arviointiin.
- Kolmasosa opiskelijoista koki, että opetusmateriaaleissa esiintyy sukupuolistereotyyppioita eli kaavamaisia käsityksiä siitä, millaisia miesten ja naisten pitäisi olla.
- Puolet päätoimisesti opiskelevista miehistä ja kolmannes naisista kertoi, ettei opetuksessa juuri käsitellä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä.
- Opiskelijat kokivat saavansa kavereilta tukea valita myös sellainen ala tai ammatti, jossa työskentelee vähemmän omaa sukupuolta olevia. Koulun henkilöstöltä tai vanhemmilta opiskelijat kokivat saavansa vähemmän tällaista kannustusta. Naiset näyttivät kuitenkin saavan tällaisiin alavalintoihin etenkin vanhemmiltaan enemmän kannustusta kuin miehet.

- Harvan opiskelijan käsityksen mukaan heidän oppilaitoksessaan on laadittu lakisääteinen tasa-arvosuunnitelma. Kaikista opiskelijoista vain 14 prosenttia kertoi tietävänsä, että suunnitelma on tehty.
- Opiskelijoiden mukaan sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvää häirintää ja kiusaamista ilmenee oppilaitoksissa edelleen. Tällaista oli omassa oppilaitoksessaan havainnut noin kymmenesosa sekä miehistä että naisista.

Tässä luvussa käsitellään päätoimisten opiskelijoiden ja koululaisten kokemuksia ja käsityksiä tasa-arvosta oppilaitoksissaan. Kysymykset ovat enimmäkseen uusia, minkä vuoksi vastauksiin ei ole saatavilla vertailukohtia aiemmista tasa-arvobarometreista. Päätoimisesti opiskelevia on vastaajissa varsin vähän, joten tuloksissa on enemmän sattuman aiheuttamaa vaihtelua kuin barometrin muiden osioiden tuloksissa¹⁰.

Päätoimisia opiskelijoita ja koululaisia oli vastaajissa yhteensä 162. Esimerkiksi peruskoululaisten määrä jäi vain kymmenkuntaan, joten tarkastelujen tekemiseksi vastaajaluokkia on yhdistelty. Peruskoulussa tai lukiossa päätoimisesti opiskelevia oli 57 (joista naisia 61 % ja miehiä 39 %), ammattikoulussa tai -opistossa opiskelevia 39 (naisia 46 %, miehiä 54 %) ja ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa opiskelevia 64 (naisia 47 %, miehiä 53 %). Joissain muussa oppilaitoksessa opiskeli kaksi vastaajaa.

Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen oppilaitoksissa

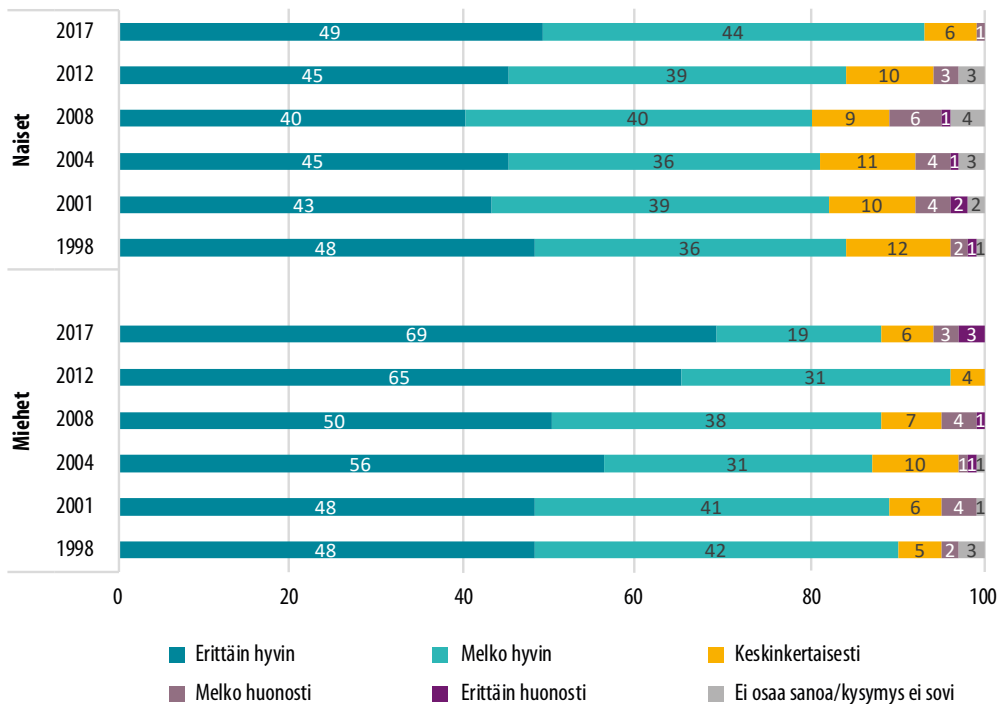
Opiskelijoilta ja koululaisilta on kaikissa tasa-arvobarometreissa kysytty, miten hyvin sukupuolten tasa-arvo toteutuu heidän omassa oppilaitoksessaan. Opiskelijoiden näkemykset tasa-arvon toteutumisesta oppilaitoksissa olivat jälleen erittäin myönteisiä: enemmän kuin yhdeksän kymmenestä naisesta arvioi, että sukupuolten tasa-arvo toteutuu omassa oppilaitoksessa erittäin tai melko hyvin. Miehistä näin arvioi lähes yhdeksän kymmenestä. Miesten ja naisten välillä on kuitenkin eroja siinä, kuinka hyvin he arvioivat tasa-arvon toteutuvan. Miehet arvioivat naisia useammin, että

¹⁰ Ks. tarkemmin liite 1.

sukupuolten tasa-arvo toteutuu oppilaitoksessa erittäin hyvin: näin ajatteli seitsemän kymmenestä miehestä ja puolet naisista. Miehistä 19 prosenttia ja naisista 44 prosenttia taas katsoi tasa-arvon toteutuvan oppilaitoksessa melko hyvin. (Kuvio 17.)

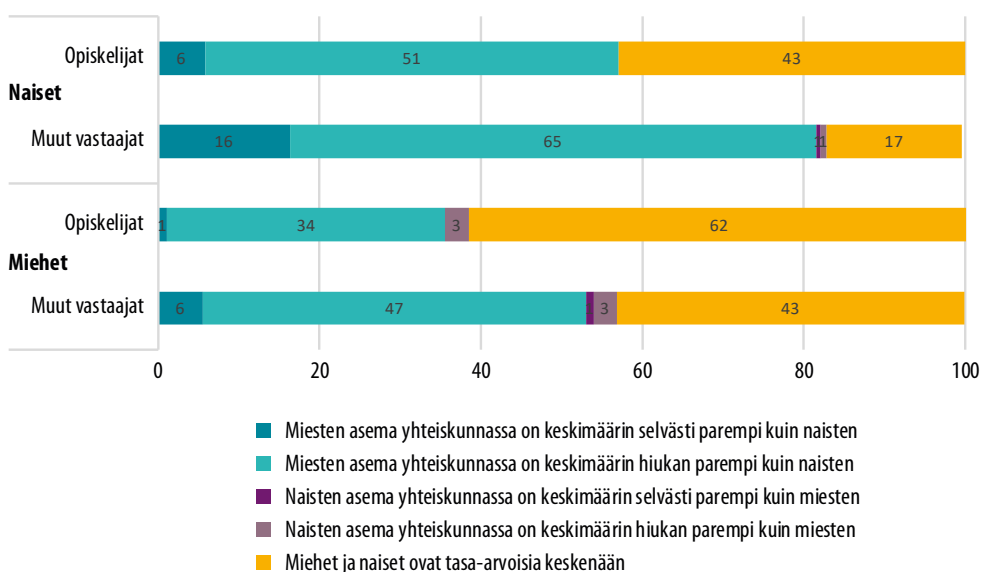
Aikaisempien tasa-arvobarometrien tuloksiin verrattuna naiset arvioivat jonkin verran aiempaa useammin, että tasa-arvo toteutuu heidän omassa oppilaitoksessaan erittäin hyvin tai melko hyvin. Miehet kokivat tasa-arvon toteutuvan aiempien tasa-arvobarometrien tuloksiin verrattuna entistä useammin erittäin hyvin. Melko hyvin -vaihtoehdon valinneiden miesten osuus oli tälläkin kertaa pienentynyt aiemmasta. Yleisesti ottaen miesten arviot ovat kuitenkin samansuuntaisia kuin aikaisemminkin. Poikkeus on vuoden 2012 tasa-arvobarometri, jolloin peräti 96 prosenttia miehistä arvioi tasa-arvon toteutuvan oppilaitoksessaan erittäin tai melko hyvin.

Kuvio 17. Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen omassa oppilaitoksessa 1998–2017 (% päätoimisista opiskelijoista ja koululaisista), 2017 naiset n = 84, miehet n = 78

Opiskelijoiden myönteinen näkemys sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta näkyy myös arvioissa miesten ja naisten asemasta Suomessa. Opiskelijanaisista 43 ja opiskelijamiehistä peräti 62 prosenttia oli sitä mieltä, että miehet ja naiset ovat Suomessa tasa-arvoisia keskenään. Muista kuin opiskelijavastaajista tasa-arvobarometrissa tätä mieltä oli ainoastaan 17 prosenttia naisista ja 43 prosenttia miehistä. (Kuvio 18.)

Kuvio 18. Arviot miesten ja naisten asemasta Suomessa (%), opiskelijat n = 162, muut vastaajat n = 1520

Seitsemän kymmenestä opiskelijanaisesta arvioi, että tasa-arvo lisääntyy Suomessa seuraavien kymmenen vuoden aikana. Opiskelijamiehistä puolestaan neljä kymmenestä arvioi tasa-arvon lisääntyvän tulevaisuudessa. Muista vastaajista kuin opiskelijoista näin arvioi puolet sekä miehistä että naisista. Opiskelijamiehet vaikuttavat siis uskovan muita vahvemmin siihen, että tasa-arvo on jo toteutunut ja arvioivat tilanteen pysyvän samanlaisena tulevaisuudessakin. Opiskelijanaisista yli puolet pitää miesten asemaa yhteiskunnassa naisten asemaa parempana, mutta suurin osa uskoo tilanteen tasa-arvoistuvan tulevaisuudessa.

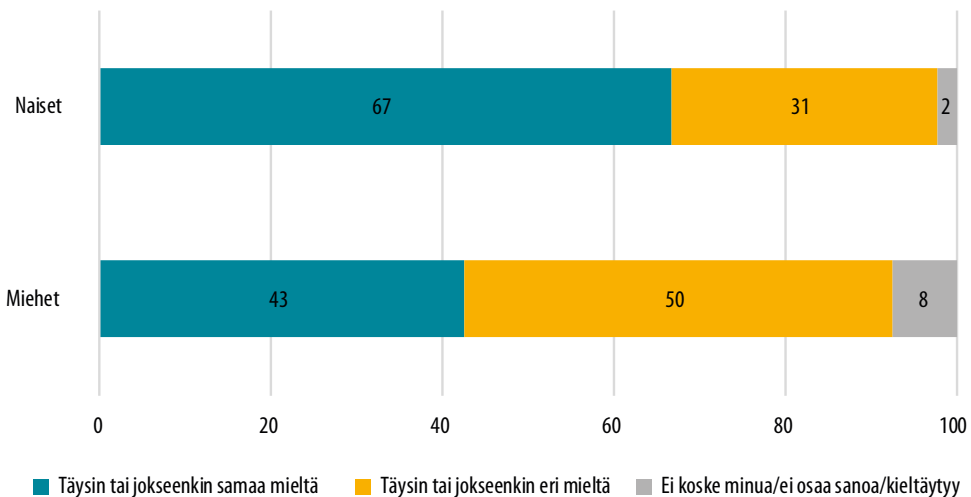
Sukupuolten tasa-arvo opetuksessa ja oppilaitosten käytännöissä

Opetussisällöt

Osa opiskelijoista arvioi sukupuolistereotyyppisten oletusten olevan läsnä oppilaitoksensa opetuksessa: 31 prosenttia eli peräti kolmannes opiskelijoista oli sitä mieltä, että oppilaitoksen oppimateriaaleissa esiintyy oletuksia siitä, että naisten tai tyttöjen ja miesten tai poikien tulee olla tietynlaisia. Naiset kokivat näin useammin (36 %) kuin miehet (25 %).

Kolmannes naisista ja puolet miehistä kertoi, ettei heidän nykyisen oppilaitoksensa opetuksessa tai oppimateriaaleissa juuri käsitellä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä ja sateenkaariperheitä (kuvio 19). Miehet näyttävät siis kohtaavan naisia selvästi harvemmin opinnoissaan esimerkkejä sukupuolten ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta. Tämä voi osittain johtua sukupuolten eriytyneistä opintoaloista ja niiden sisällöistä.

Kuvio 19. Väittämä: oppilaitoksen opetuksessa tai oppimateriaaleissa käsitellään sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä ja sateenkaariperheitä (% päätoimisista opiskelijoista ja koululaisista), naiset n = 84, miehet n = 78

Opiskelijoiden kohtelu

Enemmistö opiskelijoista arvioi, ettei heidän sukupuolensa vaikuta tapaan, jolla oppilaitoksen opettajat heitä kohtelevat. Naisista kuitenkin 13 ja miehistä peräti 20 prosenttia oli sitä mieltä, että heidän sukupuolensa vaikuttaa opettajien tapaan kohdella heitä. Kymmenesosa sekä naisista että miehistä oli sitä mieltä, että opettajat antavat tyttöjen tai naisten olla muita enemmän äänessä. Prosentti miehistä ja neljä prosenttia naisista kertoi, että opettajat antavat poikien tai miesten olla muita enemmän äänessä.

Opintosuoritusten arvioiminen

Kymmenesosa sekä nais- että miesopiskelijoista arveli sukupuolensa vaikuttavan myös opintosuoritustensa arviointiin. Seitsemän prosenttia miehistä ja kaksi prosenttia naisista oli sitä mieltä, että tytöt tai naiset saavat parempia arvosanoja sukupuolensa vuoksi. Miehistä prosentti ja naisista viisi prosenttia puolestaan arveli poikien tai miesten saavan sukupuolensa vuoksi muita parempia arvosanoja.

Opiskelijoiden sukupuolijakaumat oppilaitoksissa

Suomessa tyypillinen naisten ja miesten suuntautuminen eri aloille näkyy myös tasa-arvobarometrin päätoimisten opiskelijoiden vastauksissa. Opiskelijoilta kysyttiin, onko suurin osa heidän opintoalansa opiskelijoista naisia tai miehiä, vai onko niin, ettei kumpikaan sukupuoli ole selvänä enemmistönä. Peruskoulussa ja lukiossa opiskelevista naisista 77 prosenttia ilmoitti, ettei kumpikaan sukupuoli ole selvänä enemmistönä. Miesopiskelijoista näin sanoi hieman harvempi mutta kuitenkin 59 prosenttia. Ammattikoululaisista ja korkeakouluopiskelijoista sen sijaan vähemmistö ilmoitti opiskelevansa aloilla, joissa kumpikaan sukupuoli ei ollut selvänä enemmistönä: ammattikoulussa tai -opistossa ja korkeakouluissa opiskelevista naisista peräti seitsemän kymmenestä kertoi opiskelevansa naisensemistöisellä alalla. Miehet eivät vastaavassa määrin ilmoittaneet opiskelevansa miesensemistöisillä aloilla.

KOULUTUS- JA AMMATTIALOJEN ERIITYMINEN SUKUPUOLEN MUKAAN

Suomessa naisten ja miesten koulutusalat ovat eriytyneet vahvasti sukupuolen mukaan. Esimerkiksi vuonna 2016 väestön 25–29-vuotiaista terveys- tai hyvinvointialan tutkinnon suorittaneista 86 prosenttia oli naisia. Saman ikäluokan miehet taas ovat suorittaneet enemmistön tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen (86 %) sekä tekniikan (85 %) alan tutkinnoista.¹¹ Suomessa terveys- ja hyvinvointialojen sekä tekniikan alojen opinnot ovatkin eriytyneet sukupuolen mukaan vahvemmin kuin OECD- ja EU22-maissa keskimäärin.¹²

Opintoalojen voimakas sukupuolenmukainen eriytyminen¹³ heijastuu myös ammattien ja alojen eriytymiseen työelämässä. Vaakasuoralla eriytymisellä (horizontaalinen segregatio) tarkoitetaan naisten ja miesten sijoittumista eri koulutus- ja ammattialoille ja sektoreille. Pystysuoralla eriytymisellä (vertikaalinen segregatio) tarkoitetaan puolestaan naisten ja miesten erilaista sijoittumista vaativuudeltaan eritasoisiiin tehtäviin.

Kokemus alan tai ammatin valintaan saadusta tuesta

Tasa-arvobarometrissa 2017 selvitettiin ensimmäistä kertaa, missä määrin koululaiset ja opiskelijat kokivat saaneensa koulun henkilökunnalta, vanhemmiltaan ja kavereiltaan kannustusta tutustua sellaisiin aloihin ja ammatteihin, joilla työskentelee vähemmän heidän omaa sukupuoltaan olevia.

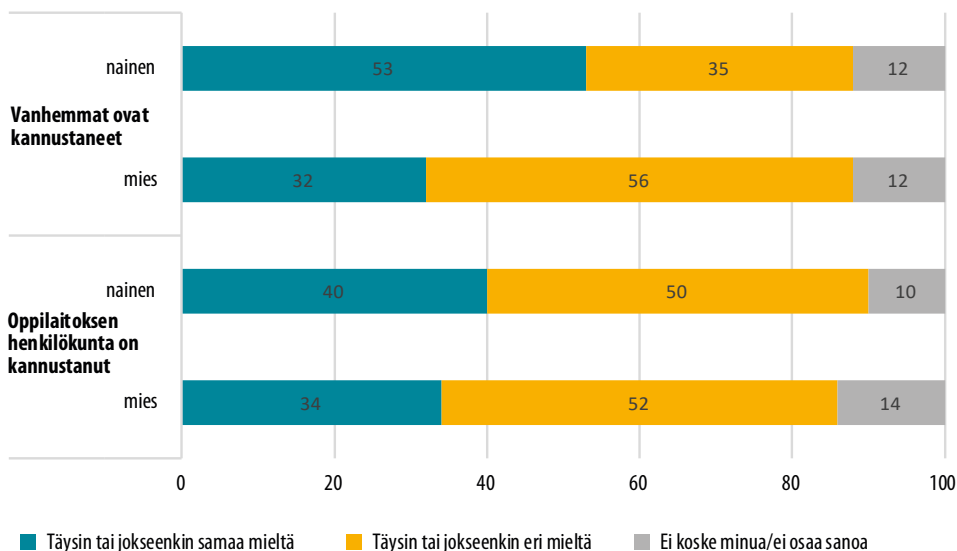
Suurin osa opiskelijoista koki saaneensa enemmän tukea kavereiltaan kuin vanhemmiltaan tai oppilaitoksen henkilökunnalta valita ala, jossa on vähemmän omaa sukupuolta olevia. Heikoiten kannustusta koettiin saatavan koulun henkilökunnalta, kuten opettajilta, opinto-ohjaajilta ja muulta henkilöstöltä. Koulun henkilökunnalta ja vanhemmilta eniten kannustusta tutustua erilaisiin aloihin kokivat saaneensa peruskoululaiset ja lukiolaiset. Naiset kertoivat huomattavasti miehiä useammin saaneensa kannustusta vanhemmiltaan (kuvio 20).

11 Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön koulutusrakenne

12 OECD (2016) *Education at a Glance 2016. OECD Indicators*. Paris, OECD Publishing.

13 Ks. esim. Tasa-arvotiedon keskuksen tasa-arvosanastosta sukupuolen mukainen segregatio: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sanasto>

Kuvio 20. Ovatko opiskelijan vanhemmat tai oppilaitoksen henkilökunta kannustaneet tutustumaan aloihin ja ammatteihin, joissa työskentelee vähemmän opiskelijan sukupuolta olevia (% päätoimisista opiskelijoista ja koululaisista), naiset n = 84, miehet n = 78.

Etenkin oppilaitoksen henkilökunnan tarjoaman tuen osalta vastausten tulkinnassa on hyvä ottaa huomioon, että opintoala ja opintojen vaihe vaikuttavat henkilökunnan rooliin ja toimenkuvaan. Esimerkiksi ammattikoulussa ja korkeakoulussa ala on yleensä jo valittu.

Ammatteihin ja aloihin tutustumisen kannalta keskeisimpiä oppilaitoksia ovat peruskoulu ja lukio, joista suurin osa opiskelijoista suuntaa jatko-opintoihin. Peruskoulussa ja lukiossa opiskelevat kokivatkin muita useammin saaneensa kannustusta koulun henkilökunnalta: koululais- ja lukiolaisnaisista 60 prosenttia ja -miehistä 45 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä, jonka mukaan oppilaitoksen henkilöstö oli kannustanut heitä tutustumaan aloihin tai ammatteihin, joissa toimii vähemmän opiskelijan omaa sukupuolta olevia.

Ammattikoulussa opiskelevat miehet suhtautuivat väittämään samankaltaisesti kuin peruskoulussa ja lukiossa opiskelevat miehet: heistä puolet koki, että oppilaitoksen henkilöstö oli kannustanut heitä tutustumaan aloihin tai ammatteihin, joissa toimii vähemmän opiskelijan omaa sukupuolta olevia. Ammattikouluissa ja -opistoissa

opiskelevista naisista näin koki kuusi kymmenestä, korkeakoulussa opiskelevista miehistä joka viides ja korkeakoulussa opiskelevista naisista joka neljäs.

Puolet peruskoulussa tai lukiossa opiskelevista miehistä ja kuusi kymmenestä naisesta koki, että vanhemmat olivat kannustaneet heitä tutustumaan myös sellaisiin aloihin, joilla työskentelee vähemmän omaa sukupuolta olevia. Vähiten kannustusta kokivat saaneensa ammattikoululaiset, joista sukupuolesta riippumatta vain alle kolmasosa kertoi saaneensa vanhemmiltaan kannustusta tutustua myös aloihin, joilla oma sukupuoli on vähemmistönä. Korkeakoulussa opiskelevilla sukupuolten välillä oli suurempi ero: miehistä ainoastaan viidennes koki, että vanhemmat olivat kannustaneet heitä tutustumaan tällaisiin aloihin, kun naisista kuusi kymmenestä kertoi saaneensa siihen kannustusta vanhemmiltaan.

Kokonaisuudessaan ero naisten ja miesten vanhemmiltaan saaman kannustuksen välillä näyttää olevan merkittävä: kuten kuviosta 20 näkee, naisista yli puolet mutta miehistä vain kolmannes kertoo, että vanhemmat ovat kannustaneet heitä tutustumaan myös sellaisiin aloihin, joilla työskentelee vähemmän omaa sukupuolta olevia. Sen sijaan oppilaitoksen henkilökunnalta saadun kannustuksen osalta ero naisten ja miesten välillä ei ole suuri, naisista 40 ja miehistä 34 prosenttia kertoo oppilaitoksen henkilökunnan kannustaneen tutustumaan erilaisiin aloihin.

Opiskelijat kaikilla koulutusasteilla kokivat, että kaverit olivat pääsääntöisesti tukeneet heitä valitsemaan oman kiinnostuksen mukaisen alan, vaikka alalla oma sukupuoli olisi ollut vähemmistössä. Näin koki kolme neljästä peruskoulussa tai lukiossa opiskelevasta miehestä ja yhdeksän kymmenestä naisesta. Noin seitsemän kymmenestä ammattikoululaisesta vastasi, että kaverit olivat kannustaneet heitä valitsemaan oman kiinnostuksen mukaisen alan. Korkeakoulussa opiskelevat naiset (90 %) ja miehet (82 %) kokivat vielä muitakin useammin, että kaverit olivat kannustaneet heitä valitsemaan oman kiinnostuksen mukaisen alan, vaikka siellä opiskelisi vähemmän omaa sukupuolta olevia.

Oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelma

OPPILAITOKSEN TASA-ARVOSUUNNITELMA

Oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelma on suunnitelma siitä, kuinka sukupuolten tasa-arvoa edistetään oppilaitoksen toiminnassa. Suunnitelman laatiminen perustuu tasa-arvolakiin¹⁴, joka kieltää oppilaitoksissa tapahtuvan syrjinnän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Koulutuksen järjestäjä on veloitettu huolehtimaan siitä, että oppilaitoksessa tehdään järjestelmällistä ja suunnitelmallista työtä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi ja että oppilaat tai opiskelijat osallistuvat työhön alusta alkaen¹⁵.

Velvoite laatia oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma koskee kaikkia lakiin perustuvaa opetusta tai koulutusta järjestäviä oppilaitoksia. Velvoite laajeni koskemaan perusopetuslakiin perustuvaa opetusta järjestäviä kouluja vuoden 2015 alusta lähtien. Näiden koulujen tasa-arvosuunnitelmien on tullut olla laadittuna 1.1.2017 mennessä.

Suurin osa kaikkien opintoasteiden opiskelijoista ei osannut sanoa, onko heidän oppilaitoksessaan laadittu tasa-arvosuunnitelma vai ei. Ammattikoulussa tai -opistossa opiskelevista naisista peräti 88 prosenttia ei osannut sanoa, onko heidän oppilaitoksellaan tasa-arvosuunnitelma. Lopuista kahdestatoista prosentista yhtä suuri osa oli sitä mieltä, että suunnitelma on (6 %) kuin että sitä ei ole (6 %). Ammattikoulussa tai -opistossa opiskelevista miehistä 67 prosenttia ei osannut sanoa, onko omassa oppilaitoksessa laadittu tasa-arvosuunnitelma, kun taas viidennes ajatteli, että heidän oppilaitoksellaan ei ole tasa-arvosuunnitelmaa. Loput 14 prosenttia olivat sitä mieltä, että suunnitelma on laadittu.

Ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa opiskelevista naisista 24 ja miehistä 15 prosenttia vastasi, että oppilaitoksessa on laadittu tasa-arvosuunnitelma. Myöskään

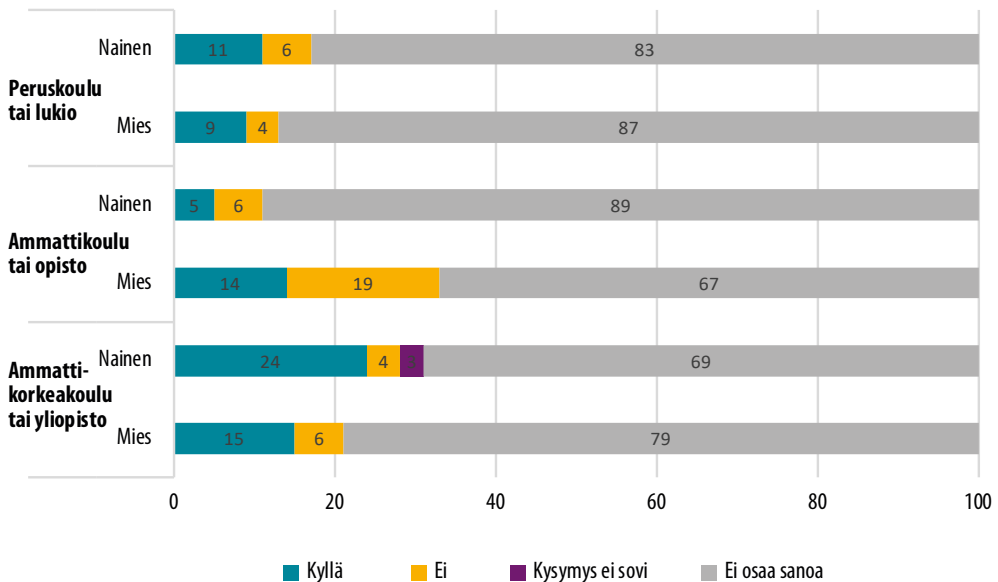
14 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986).

15 Ks. tasa-arvovaltuutetun sivut: <https://www.tasa-arvo.fi/tehdään-yhteistyössä-oppilaiden-ja-opiskelijoiden-kanssa>.

heistä enemmistö (naisista 70 % ja miehistä 79 %) ei osannut sanoa, onko omassa oppilaitoksessa laadittu tasa-arvosuunnitelma.

Myöskään valtaosa peruskoulussa tai lukiossa opiskelevista ei tiennyt, onko oppilaitoksessa laadittu tasa-arvosuunnitelma. Sekä miehistä että naisista vain joka kymmenes vastasi, että oppilaitoksella on tasa-arvosuunnitelma. (Kuvio 21.)

Kuvio 21. Onko oppilaitoksessa vastaajan mukaan laadittu tasa-arvosuunnitelma (% päätoimisista opiskelijoista ja koululaisista), peruskoulussa tai lukiossa opiskelevat n = 57, ammattikoulussa tai -opistossa opiskelevat n = 39, korkeakoulussa opiskelevat n = 64.

Kaikista päätoimisista opiskelijoista ja koululaisista 14 prosenttia tiesi oppilaitoksen sa tasa-arvosuunnitelman olemassaolosta. Heistä noin kymmenesosa kertoi tuntevansa suunnitelman sisältöä. Heiltä kysyttiin, käsitelläänkö oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelmassa sukupuolen moninaisuutta tai sukupuolivähemmistöjä, kuten transihmisiä ja intersukupuolisia. Kaksi kolmasosaa kertoi, että käsitellään, yksi kolmasosa ei osannut sanoa.

Oppilaitoksensa tasa-arvosuunnitelman olemassaolosta tienneiltä vastaajilta kysyttiin myös, oliko oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelma laadittu yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että opiskelijat olivat olleet mukana suunnitelman laatimisessa. Suurin osa muista vastaajista ei osannut sanoa, olivatko opiskelijat olleet mukana suunnitelman laadinnassa vai eivät.

Kokonaisuudessaan voi sanoa, että opintoasteesta riippumatta opiskelijat tunsivat oppilaitostensa tasa-arvosuunnitelmia vain vähän. Suurimmalle osalle tasa-arvosuunnitelma oli ilmeisen vieras, mikä antaa viitteitä siitä, että joko oppilaitoksissa ei ole tehty suunnitelmaa, opiskelijat eivät ole olleet mukana sen tekemisessä tai sitten tehdystä suunnitelmasta ei ole viestitty opiskelijoille niin, että asia olisi jäänyt mieleen.

Sukupuoleen tai seksuaalisuuteen liittyvä häirintä ja kiusaaminen oppilaitoksissa

Tasa-arvobarometrissa 2017 kysyttiin ensimmäistä kertaa väkivallan pelosta myös opiskeluympäristössä. Opiskeluympäristössä sekä naisista että miehistä vain harvat pelkäsivät joutuvansa väkivallan kohteeksi¹⁶. Häirintää ja vihapuhetta käsittelevässä luvussa tuli esiin, että naisista kuitenkin lähes viidennes ja miehistä viisi prosenttia kertoi kokeneensa sukupuoleen liittyvää vähättelyä koulu- tai opiskeluympäristössä. Suurin osa opiskelijoista kuuluu siihen ikäryhmään, alle 35-vuotiaisiin, joka kohtaa häirintää ja ahdistelua muita useammin.

Opiskelijoiden käsitykset oppilaitostensa tasa-arvoisuudesta asettuvat kiinnostavaan valoon, kun niitä tarkastelee suhteessa sukupuoleen tai seksuaalisuuteen liittyvään kiusaamiseen, jota oppilaitoksissa opiskelijoiden mukaan tapahtuu. Joka kymmenes opiskelija oli havainnut oppilaitoksessaan sukupuoleen perinteisesti liitettyjen odotusten rikkomiseen liittyvää kiusaamista, ja 14 prosenttia oli havainnut seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa häirintää tai nimittelyä. Naisista kuusi ja miehistä kolme prosenttia oli sitä mieltä, että heidän oppilaitoksessaan kaikki eivät saa olla omia itsejään sukupuolestaan riippumatta. Miehistä kuusi ja naisista neljä prosenttia arvioi, että heidän oppilaitoksessaan kaikki eivät saa ilmentää sukupuoltaan haluamallaan tavalla.

¹⁶ Ks. edeltävä Seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen liittyvä vihapuhe -luku.

4 Sukupuolten tasa-arvo työpaikoilla

Marjut Pietiläinen

- Entistä useamman palkansaajan mielestä sukupuolten tasa-arvo toteutui omalla työpaikalla erittäin hyvin. Naisista tätä mieltä oli 36 prosenttia ja miehistä 42 prosenttia.
- Parhaiten sukupuolten tasa-arvo toteutui päätoimisten palkansaajien mielestä sellaisilla työpaikoilla, joissa kumpikaan sukupuoli ei ole selvänä enemmistönä.
- Naiset olivat kokeneet sukupuolestaan selvästi enemmän haittaa työssään kuin miehet: yli puolet naisista ja neljäsosa miehistä oli kokenut työssään haittaa sukupuolesta.
- Joka neljäs päätoiminen palkansaajanainen on kokenut vähintään jonkin verran haittaa sukupuolestaan palkkauksessa, ammattitaidon arvostuksessa, työpaineiden jakautumisessa ja uralla etenemisessä.
- Lähes joka kolmas yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimiva nainen ja mies arvioi, että sukupuolten tasa-arvo toteutui heidän omalla alallaan erittäin hyvin.
- Miehet olivat ehdottaneet itselleen palkankorotusta naisia useammin. Naisista palkankorotusta oli ehdottanut hieman yli kolmannes ja miehistä alle puolet. Sukupuolten välinen ero on pienentynyt.

- Päätoimisista palkansaajista 44 prosenttia oli saanut kannustusta hakeutua vaativampiin tehtäviin, naiset hieman useammin kuin miehet.
- Noin neljäsosa palkansaajista ilmoitti, että heidän työpaikallaan on laadittu tasa-arvosuunnitelma. Palkansaajista 40 prosenttia ei osannut sanoa, onko suunnitelma laadittu vai ei.
- Seksuaalista tai sukupuoleen liittyvää häirintää tai nimittelystä oli nykyisellä työpaikallaan havainnut 14 prosenttia päätoimisista palkansaajaisista, miehistä havaintoja oli noin joka kymmenennellä.
- Noin kolmasosa päätoimisista palkansaajista arvioi, että transihmiset tai intersukupuoliset kokisivat todennäköisesti syrjintää työskennellessään samalla työpaikalla.

Tässä luvussa tarkastellaan aiempien tasa-arvobarometrien tapaan päätoimisten palkansaajien (n = 797) kokemuksia siitä, miten sukupuolten tasa-arvo toteutuu heidän työpaikoillaan ja ovatko he kokeneet työssään sukupuolestaan haittaa. Päätoimisten palkansaajien tarkasteleminen mahdollistaa vertailun aiempaan siltä osin, kuin kysymykset ovat pysyneet samoina. Vastaajissa oli vain 65 sivutoimista palkansaajaa¹⁷. Mikäli tulokset heidän osaltaan poikkeavat päätoimisista palkansaajista mainittavasti, asia raportoidaan tekstissä erikseen.

Luvussa käsitellään lisäksi yrittäjien ja ammatinharjoittajien näkemyksiä tasa-arvosta heidän työympäristössään. Tuloksia verrataan aikaisempien vuosien vastaaviin tietoihin. Lisäksi tarkastellaan alle 65-vuotiaiden työelämän ulkopuolella olevien¹⁸ työn hakemiseen ja työsuhteen päättymiseen liittyviä haittakokemuksia sukupuolen mukaan. Niihin liittyvät kysymykset kysyttiin ensimmäistä kertaa tässä vuoden 2017 tasa-arvobarometrissa. Muita työelämäkysymyksiin liittyviä uusia teemoja ovat työpaikalla tapahtuva seksuaalinen tai sukupuoleen liittyvä häirintä tai nimitely, sukupuolen moninaisuus sekä tietämys työpaikalla laaditusta tasa-arvosuunnitelmasta ja sen sisällöistä.

17 Sivutoimiset palkansaajat olivat mm. opiskelijoita, kotihoidontuella lapsia hoitavia, perhevapailla olevia, eläkeläisiä, pitkäaikaissairaita tai työkyvyttömiä, työttömiä tai lomautettuja.

18 Alle 65-vuotiaat työttömät tai lomautetut, äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla olevat tai muut omaisia hoitavat

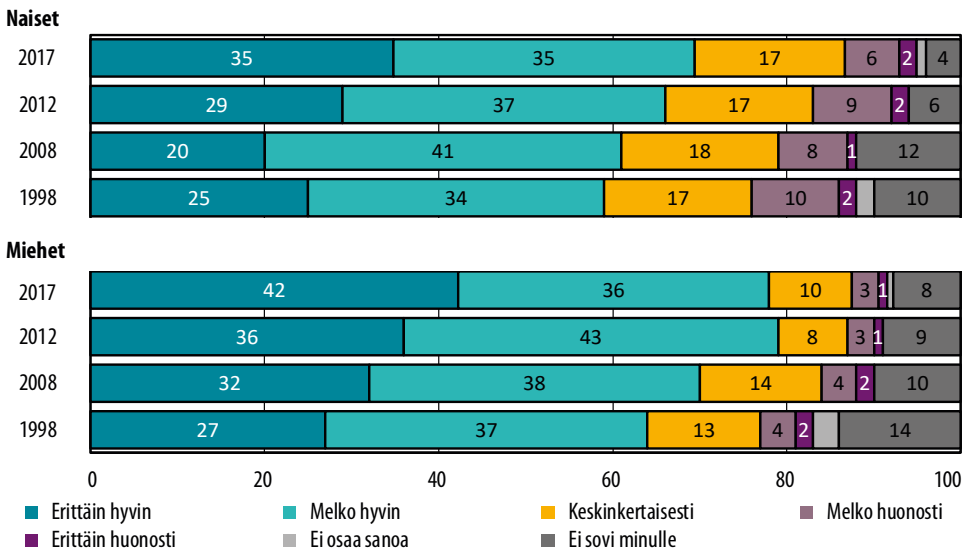

Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen työpaikoilla

Palkansaajat

Päätoimisilta palkansaajilta (n = 797) kysyttiin, kuinka hyvin sukupuolten tasa-arvo toteutuu heidän työpaikallaan. Vastanneista palkansaajista suurin osa (naisista 70 % ja miehistä 78 %) oli sitä mieltä, että tasa-arvo toteutuu melko tai erittäin hyvin. Tasa-arvon toteutumisen tilannetta erittäin hyvänä pitävien osuus on kasvanut sekä naisilla että miehillä viiden vuoden aikana. Miehet arvioivat tasa-arvon toteutuvan paremmin kuin naiset. Palkansaajista noin viidesosa arvioi tasa-arvon toteutuvan työpaikalla keskinkertaisesti tai huonosti. Kuusi prosenttia palkansaajista vastasi, ettei kysymys sovi heille. (Kuvio 22)¹⁹

Kuvio 22. Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen omalla työpaikalla sukupuolen mukaan 1998–2017 (% päätoimisista palkansaajista), n = 797

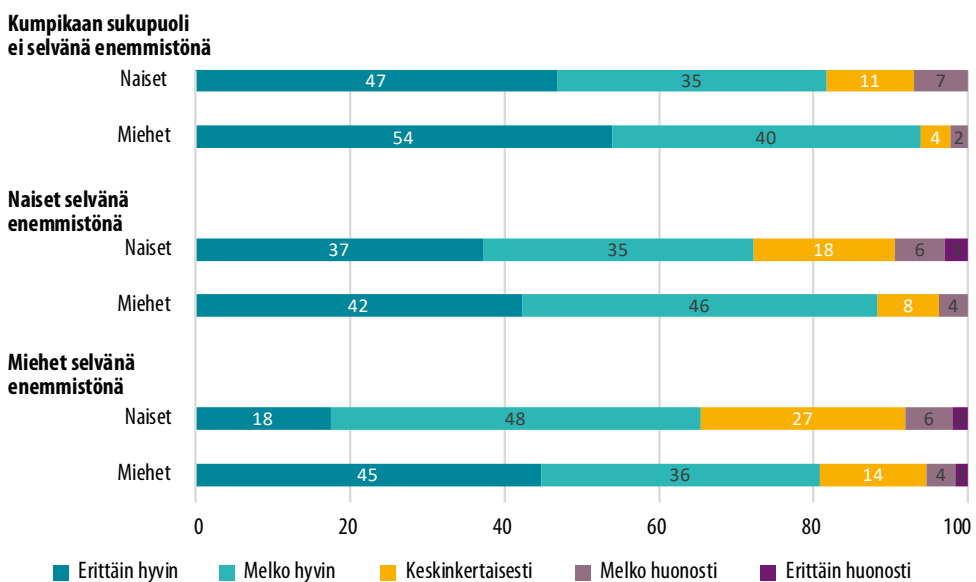

¹⁹ Tässä kuviossa ovat mukana kaikki vastaajat, myös ne, joille kysymys ei sovi. Usein näissä tapauksissa on kyse siitä, että työpaikalla on vain joko naisia tai miehiä. Muissa tekstissä esitettävissä tuloksissa keskitytään vain niihin vastaajiin, joita kysymys koskee.

Työpaikan sukupuolijakauma näyttäisi vaikuttavan siihen, miten tasa-arvon nähdään työpaikalla toteutuvan. Sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla työskentelevät arvioivat myönteisimmin tasa-arvon toteutumista työpaikallaan. Tässä ei ole muutosta edelliseen tasa-arvobarometriin. Miehet näkivät tasa-arvon toteutuvan paremmin kuin naiset riippumatta työpaikan sukupuolijakaumasta. Sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla 47 prosenttia naisista ja 54 prosenttia miehistä arvioi tasa-arvon toteutuvan erittäin hyvin. Naisenemmistöisillä työpaikoilla hieman yli kolmannes naisista arvioi tasa-arvon toteutuvan erittäin hyvin, miehistä näin ajatteli 42 prosenttia. Miesenemmistöisillä työpaikoilla naiset arvioivat tasa-arvon toteutuvan kaikkein heikoimmin: vain 18 prosenttia naisista arvioi sukupuolten tasa-arvon toteutuneen erittäin hyvin, miehistä 44 prosenttia. (Kuvio 23.)

Edelliseen barometriin verrattuna naisten arvioissa on tapahtunut muutosta myönteisempään erityisesti sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla, mutta myös naisenemmistöisillä työpaikoilla. Sen sijaan miesenemmistöisillä työpaikoilla niiden naisten osuus, jotka arvioivat tasa-arvon toteutuvan erittäin hyvin, on pienentynyt neljänneksestä alle viidennekseen. Miesten arviot ovat muuttuneet hieman myönteisemmiksi miesenemmistöisillä ja naisenemmistöisillä työpaikoilla, mutta pysyneet jokseenkin samoina sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla.

Kuvio 23. Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen omalla työpaikalla työpaikan nais- tai miesenemmistöisyyden mukaan vuonna 2017 (% päätoimisista palkansaajista), n = 750

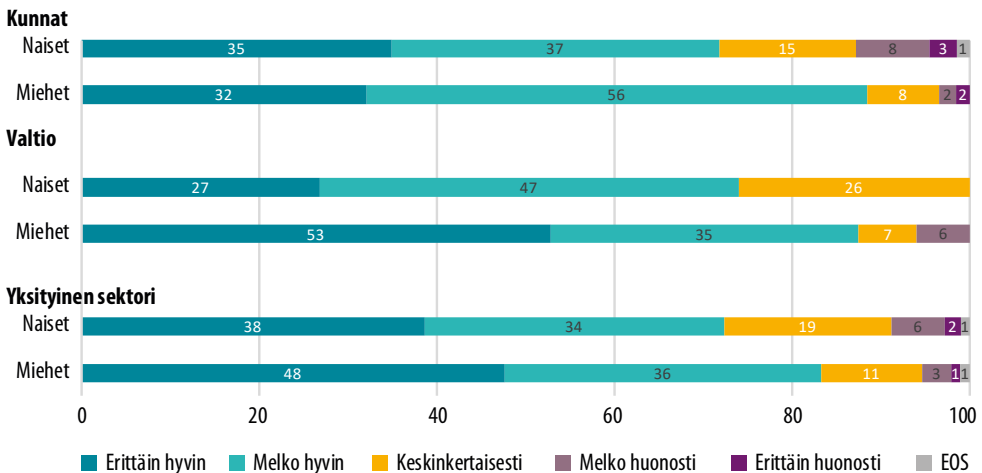

Työpaikan sektorin mukaan tarkasteltuna kolmannes kunnallisella sektorilla työskentelevistä naisista ja miehistä koki sukupuolten tasa-arvon toteutuvan työpaikallaan erittäin hyvin. Kun huomioidaan myös ne, joiden mielestä tasa-arvo toteutui melko hyvin, näkemyksissä voidaan havaita eroja. Miehistä 89 prosenttia arvioi, että tasa-arvo toteutuu vähintään melko hyvin. Naisista näin arvioi 72 prosenttia. (Kuvio 24.)

Valtiolla työskentelevistä miehistä yli puolet (51 %) ja naisista hieman yli neljännes (27 %) arvioi sukupuolten tasa-arvon toteutuvan työpaikallaan erittäin hyvin. Arvioissa on tapahtunut vuoteen 2012 verrattuna muutosta: tasa-arvon erittäin hyvin toteutuvaksi arvioivien naisten osuus on pienentynyt kymmenellä ja miesten osuus kasvanut 15 prosenttiyksiköllä.

Yksityisellä sektorilla 48 prosenttia miehistä arvioi tasa-arvon toteutuvan erittäin hyvin, naisista näin arvioi 38 prosenttia. Osuudet ovat hieman suuremmat kuin vuonna 2012, mutta suuresta muutoksesta ei ole kyse. Naisilla erittäin hyvin -vastausten osuus oli suurin yksityisellä sektorilla.

Kuvio 24. Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen omalla työpaikalla työpaikan sektorin mukaan vuonna 2017 (% päätoimisista palkansaajista), n = 750

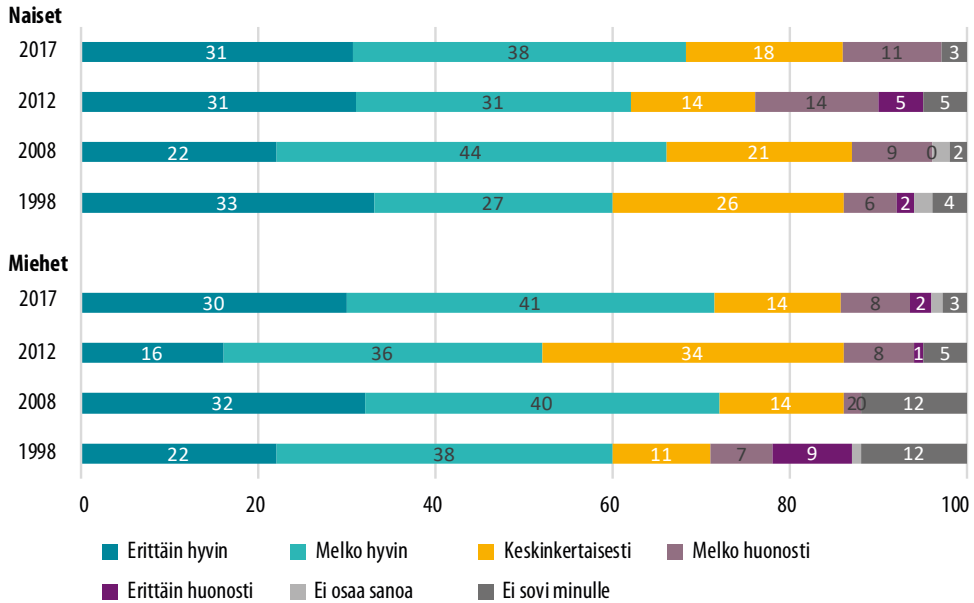
Naisista myönteisimmin työpaikan tasa-arvotilannetta arvioivat alle 25-vuotiaat, joista 88 prosenttia arvioi tasa-arvon toteutuvan työpaikallaan vähintään melko hyvin. Tässä ikäryhmässä vastaajien määrä on kuitenkin pieni, joten tulokset voivat johtua sattuman aiheuttamasta vaihtelusta. Peräti 89 prosenttia 25–34-vuotiaista miehistä arvioi tasa-arvon toteutuvan työpaikallaan melko tai erittäin hyvin, kun saman ikäryhmän naisista näin arvioi kaksi kolmesta (69 %). 25–34- ja yli 55-vuotiaat naiset arvioivat muita useammin sukupuolten tasa-arvon toteutuvan työpaikallaan huonosti.

Kaupunkialueilla asuvat vastaajat arvioivat tasa-arvon toteutuvan työpaikallaan paremmin kuin maaseutualueilla asuvat. Naisilla ero kaupungissa ja maaseudulla asuvien välillä oli suurempi kuin miehillä. Kaupungissa asuvat naiset arvioivat tasa-arvon toteutuvan työpaikallaan selvästi paremmin verrattuna maaseudulla asuviin: kaupunkialueilla asuvista naisista 40 prosenttia arvioi tasa-arvon toteutuvan työpaikallaan erittäin hyvin, kun maaseutualueilla näin ajatteli 24 prosenttia naisista. Miehillä kaupunkien ja maaseudun välinen ero oli pienempi kuin naisilla, mutta myös kaupungeissa asuvat miehet olivat hieman maaseudulla asuvia myönteisempiä tasa-arvon toteutumisen suhteen. Kaupunkialueiden miehistä 48 prosenttia arveli sukupuolten tasa-arvon toteutuvan erittäin hyvin, kun maaseutualueilla asuvista näin arvioi 40 prosenttia.

Yrittäjät

Myös yrittäjiltä ja ammatinharjoittajilta (n = 124) kysyttiin sukupuolten tasa-arvon toteutumista omalla ammattialalla tai yrittäjänä toimiessa. Yrittäjät näkivät sukupuolten tasa-arvon toteutuvan omalla alallaan hyvin: lähes kolmannes katsoi tasa-arvon toteutuvan erittäin hyvin ja noin 40 prosenttia melko hyvin. Sukupuolten välillä ei ollut juurikaan eroa. Tasa-arvon toteutumista pidettiin vuonna 2017 hieman parempana kuin viisi vuotta aiemmin. Erityisesti yrittäjämiesten kokemuksissa oli suuri muutos: vuonna 2012 heistä vain 16 prosenttia koki sukupuolten tasa-arvon toteutuvan erittäin hyvin, vuonna 2017 tätä mieltä oli jo 30 prosenttia. (Kuvio 25.)

Kuvio 25. Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen omalla ammattialalla tai yrittäjänä toimesa (%), n = 127

Sukupuolesta koettu haitta

Palkansaajat

Palkansaajilta kysyttiin myös, ovatko he kokeneet nykyisessä työssään haittaa sukupuolestaan työn eri osa-alueilla, kuten palkkauksessa ja uralla etenemisessä. Työssään jotakin haittaa sukupuolestaan kokeneita oli 41 %. Naisilla haittakokemuksia oli selvästi enemmän kuin miehillä: naisista yli puolet (56 %) ja miehistä neljäsosa (25 %) oli kokenut työssä haittaa sukupuolestaan.

Naisilla sukupuoleen perustuvia haittakokemuksia oli eniten valtion sektorilla (64 %). Yksityisellä sektorilla 56 prosenttia naisista oli kokenut haittaa ja kuntasektorilla 53 prosenttia. Haittaa kokeneiden miesten osuudet olivat naisten osuuksia selvästi pienemmät. Miehet olivat kokeneet haittaa useimmiten kuntasektorilla (40 %). Valtiolla ja yksityisellä sektorilla hieman harvempi kuin joka neljäs mies oli kokenut haittaa sukupuolestaan.

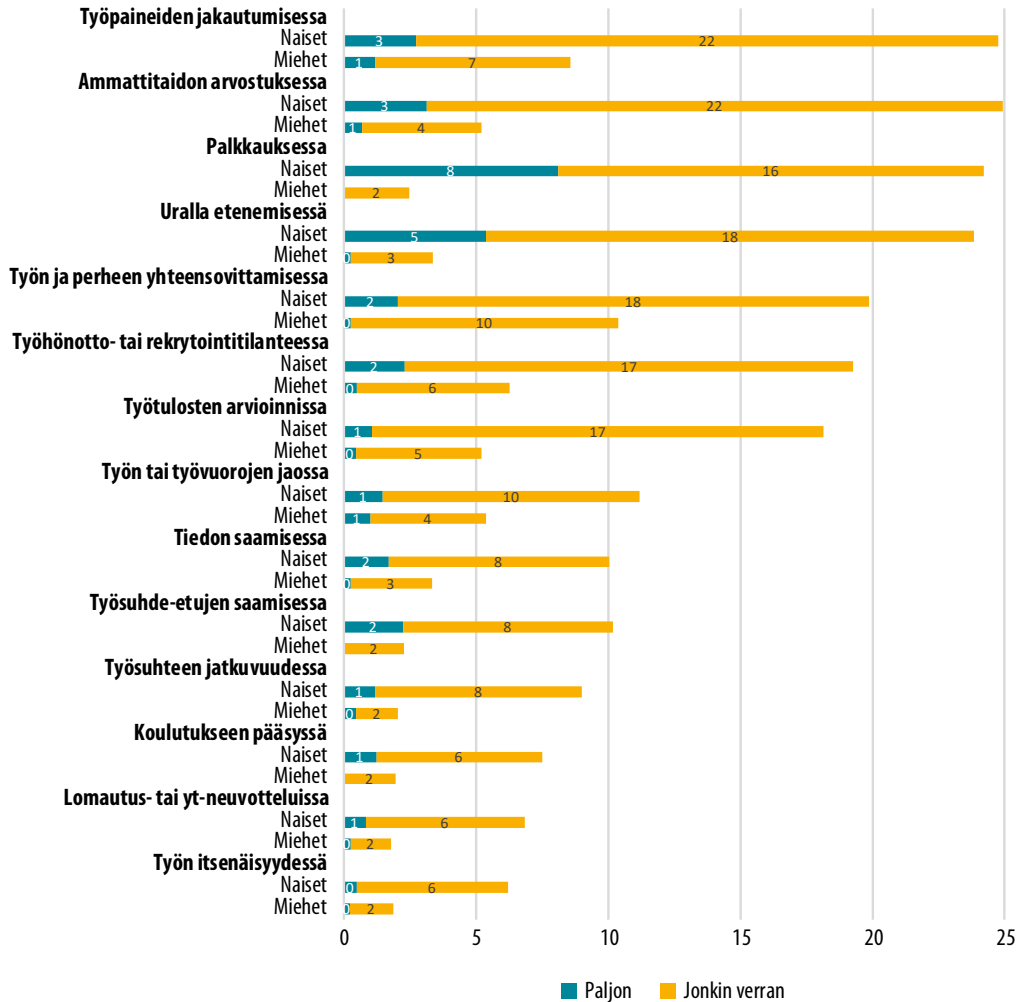
Työpaikan sukupuolijakaumasta riippumatta naisilla oli enemmän haittakokemuksia kuin miehillä. Naisilla oli eniten haittakokemuksia (71 %) miesenemmistöisillä työpaikoilla. Kuitenkin myös naisenemmistöisillä ja sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla haittakokemukset olivat yleisiä: niillä työskentelevistä naisista yli puolet oli kokenut sukupuolestaan haittaa. Miehistä eniten haittakokemuksia oli naisenemmistöisillä työpaikoilla työskentelevillä: heistä noin kolmannes oli kokenut haittaa sukupuolestaan. Sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla reilu neljännes ja miesenemmistöisillä työpaikoilla noin neljännes miehistä oli kokenut sukupuolestaan haittaa.

Kuviossa 26 on esitetty työn eri osa-alueilla haittaa kokeneiden osuudet. Naisilla osuudet olivat suurimmat työpaineiden jakautumisessa, ammattitaidon arvostuksessa, palkkauksessa ja uralla etenemisessä, joissa noin neljäsosa palkansaajanaisista oli kokenut haittaa sukupuolestaan. Naisista työn ja perheen yhteensovittamisessa paljon tai jonkin verran haittaa oli kokenut joka viides nainen ja miehistä joka kymmenes. Miehillä haittaa kokeneiden osuus oli suurin juuri työn ja perheen yhteensovittamisessa. Sukupuolesta haittaa kokeneiden naisten osuus oli kaikkien neljäntoista kysytyyn tilanteen osalta suurempi kuin haittaa kokeneiden miesten osuus. Naisista lähes joka viides oli kokenut haittaa myös työhönotto- tai rekrytointitilanteessa ja työtulosten arvioinnissa, miehistä harvempi kuin joka kymmenes.

Palkkauksessa ja uralla etenemisessä koetussa haitassa sukupuolten välillä oli selvä ero: miehistä hyvin harva koki näissä haittaa, mutta naisista haittaa koki joka neljäs. Kahdeksan prosenttia naisista oli kokenut paljon haittaa sukupuolestaan palkkauksessa, miehistä ei kukaan. Viidellä prosentilla naisista oli paljon haittakokemuksia uralla etenemisessä, miehistä ei juuri kenelläkään. Työhönotto- tai rekrytointitilanteessa haittaa oli kokenut 19 prosenttia naisista ja kuusi prosenttia miehistä. Vähäisen vastaajamäärän vuoksi tulokseen on kuitenkin hyvä suhtautua varauksella, sillä yksittäisten vastaajien vastauksilla on suuri vaikutus prosenttiosuuksiin.

Naiset kokivat uralla etenemisessä sukupuolestaan haittaa kaikissa ikäryhmissä miehiä enemmän. Eniten haittakokemuksia oli 45–54-vuotiailla naisilla, joista 27 prosenttia oli kokenut haittaa uralla etenemisessä.

Kuvio 26. Haittaa sukupuolesta nykyisessä työssä kokeneiden päätoimisten palkansaajien osuus 2017 (%), n = 729–797

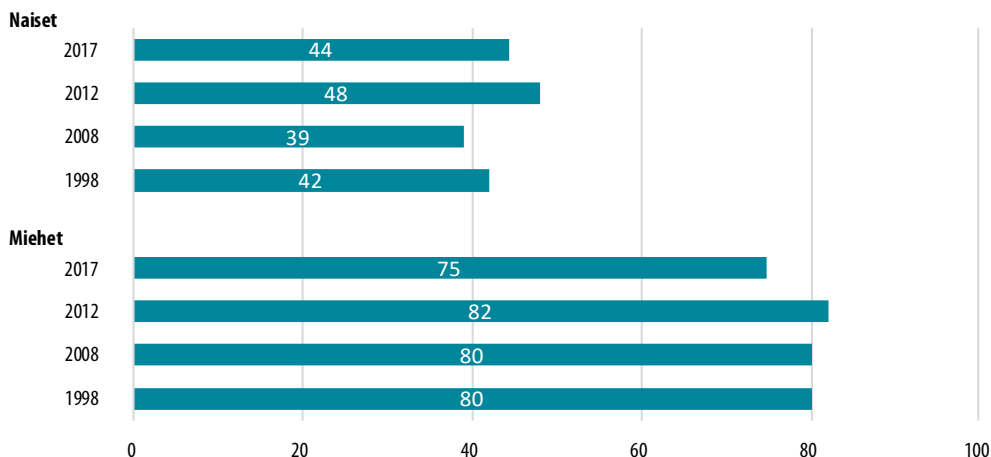

Miesenemmistöisillä työpaikoilla 37 prosenttia naisista koki sukupuolensa haitaksi uralla etenemisessä, miehistä vain kaksi prosenttia. Joka viidennellä naisella oli uraan liittyviä haittakokemuksia myös sukupuolijakaumaltaan tasaisilla ja nais-enemmistöisillä työpaikoilla. Naisenemmistöisillä työpaikoilla työskentelevistä miehistä kuusi prosenttia ilmoitti sukupuoleen perustuvasta haitasta uralla etenemisessä. Sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla työskentelevistä miehistä haittakokemuksia oli viidellä prosentilla.

Naisilla oli uraan liittyviä haittakokemuksia eniten valtio- ja vähiten kuntasektorilla. Valtiolla työskentelevistä naisista 41 prosenttia ilmoitti kokeneensa sukupuolestaan haittaa uralla etenemisessä. Yksityisellä sektorilla haittakokemuksista uralla etenemisessä kertoi noin joka neljäs (27 %) ja kuntasektorilla työskentelevillä naisilla haittakokemuksia oli selvästi vähemmän (16 %), mikä saattaa osaltaan johtua monien kuntatyöpaikkojen naisenemmistöisyydestä.

Haittakokemuksia on mahdollista tarkastella myös haittakokemusten puuttumisen näkökulmasta. Päätoimisista palkansaajamiehistä kolme neljästä ei ollut kokenut haittaa sukupuolestaan. Naisista vastaava osuus oli selvästi pienempi, alle puolet. Naiset olivat siis kohdanneet työssään haittaa sukupuolestaan miehiä useammin. Sekä naisilla että miehillä haittakokemukset olivat jonkin verran lisääntyneet viiden vuoden takaisesta seuranta-ajankohdasta. (Kuvio 27.)

Kuvio 27. Sukupuolesta haittaa nykyisessä työssä kokemattomien osuus 1998–2017 (% päätoimisista palkansaajista), n = 797 (v. 2017)

Yrittäjät

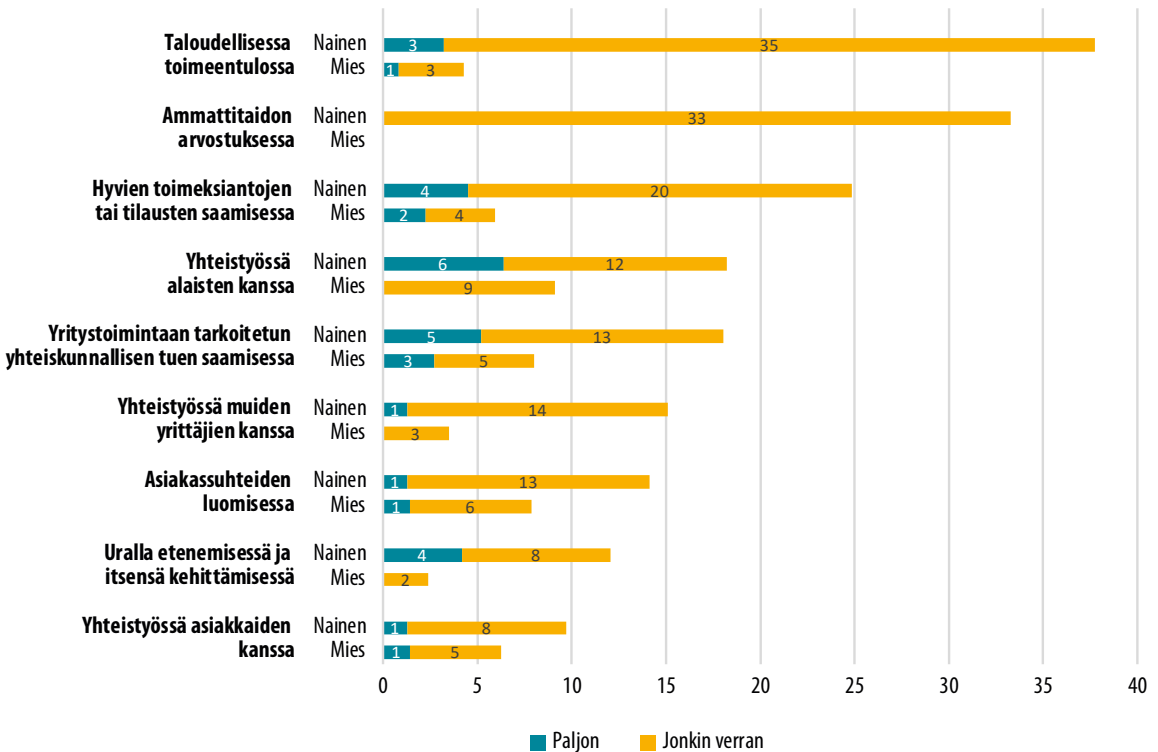
Yrittäjiltä ja ammatinharjoittajilta kysyttiin myös sukupuolesta koettua haittaa työn eri osa-alueilla (kuvio 29). Lähes joka kolmas oli kokenut haittaa vähintään yhdessä tilanteessa (haittaa kokeneita n = 39). Yrittäjänaisilla (53 %) oli haittakokemuksia kaikilla kysytyillä työn osa-alueilla enemmän kuin yrittäjämiehillä (21 %). On kuitenkin

huomattava, että yrittäjien määrä aineistossa (n = 127) ja haittaa kokeneiden yrittäjien määrä (n = 39) on pieni, joten tuloksiin eri tilanteissa koetusta haitasta kannattaa suhtautua suuntaa antavasti.

Yrittäjänaiset kokivat sukupuolestaan useimmin haittaa taloudellisessa toimeentulossa (38 %), kun edellisessä tasa-arvobarometrissa haittaa oli useimmin koettu yhteistyössä alaisten kanssa (33 %). Vuonna 2012 taloudellisessa toimeentulossa haittaa ilmoitti kokevansa 18 prosenttia. Noin joka kolmas yrittäjänainen ilmoitti sukupuoleen perustuvasta haitasta ammattitaidon arvostuksessa ja noin viidennes yhteistyössä alaisten kanssa (kysytty niiltä, joilla on alaisia). Miehet eivät sen sijaan kokeneet lainkaan haittaa ammattitaidon arvostuksessa, ja haittaa yhteistyössä alaisten kanssa koki harvempi kuin joka kymmenes mies. Lähes joka neljäs nainen koki haittaa sukupuolestaan hyvien toimeksiantojen tai tilausten saamisessa. Yrittäjänaisista 15 prosenttia ja yrittäjämiehistä kolme prosenttia kertoi sukupuoleen perustuvasta haitasta, jota oli koettu yhteistyössä muiden yrittäjien kanssa. (Kuvio 28.)

Kuvio 28. Haittaa sukupuolesta nykyisen työn eri osa-alueilla kokeneet yrittäjät (%), n = 127

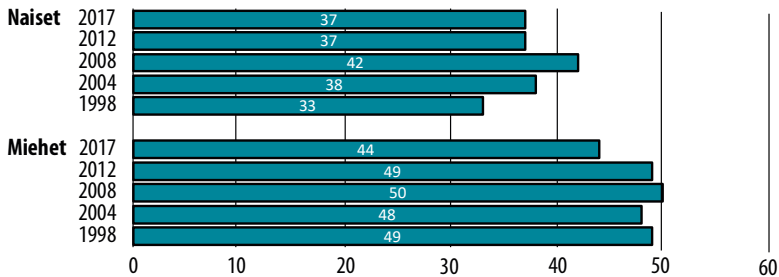
Työttömät, lomautetut, perhevapailla olevat tai omaisia hoitavat

Alle 65-vuotiailta työttömiltä, lomautetuilta, äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla olevilta tai muita omaisia hoitavilta (n = 117) kysyttiin Tasa-arvobarometrisa 2017 ensimmäistä kertaa heidän kokemastaan sukupuoleen perustuvasta haitasta viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana seuraavissa tilanteissa: irtisanomis- tai lomautustilanne, työhaastattelu tai rekrytointi, työhaastatteluun pääseminen ja työvoimapalvelujen saaminen TE-toimistosta. Näistä henkilöistä 17 prosenttia raportoi kokeneensa sukupuolestaan haittaa vähintään yhdessä tilanteessa. Haittakokemuksissa ei ollut juurikaan eroa sukupuolten välillä. Noin joka kymmenes oli kokenut sukupuolestaan haittaa työhaastattelussa tai muussa rekrytointiin liittyvässä tilanteessa ja työhaastatteluun pääsemisessä. Työvoimapalvelujen saamisessa TE-toimistosta ja irtisanomis- tai lomautustilanteessa kokemuksia oli näitä vähemmän. Haittakokemuksia ei tämän ryhmän osalta ole tarkasteltu tarkemmin vastaajien pienen lukumäärän takia.

Palkankorotuksen pyytäminen

Päätoimisilta palkansaajilta on vuosina 1998, 2004, 2008, 2012 ja 2017 kysytty, olivatko he ehdottaneet itselleen palkankorotusta viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. Miehet ovat kaikkina tutkimuskertoina kertoneet ehdottaneensa itselleen palkankorotusta naisia useammin. Vuodesta 1998 vuoteen 2008 palkankorotusta ehdottaneiden naisten osuus kasvoi, mutta sen jälkeen osuus on pienentynyt. Miehillä tilanne oli melko tasainen vuosina 1998–2012, jolloin noin puolet ehdotti itselleen palkankorotusta. Vuonna 2017 itselleen palkankorotusta ehdottaneiden miesten osuus on hieman aikaisempaa pienempi, mutta se on silti pysynyt naisten osuutta suurempana koko 20 vuoden tarkasteluajan. Naisilla palkankorotuksen ehdottamisessa ei ollut muutosta vuoteen 2012 verrattuna.

Kuvio 29. Itselleen palkankorotusta viiden viime vuoden aikana ehdottaneiden päätoimisten palkansaajien osuus 1998–2017 (%), n = 797 (v. 2017)

Miehet (44 %) olivat ehdottaneet palkankorotusta itselleen naisia (37 %) useammin. Useimmin palkankorotusta olivat ehdottaneet 35–44-vuotiaat. Miehet olivat ehdottaneet palkankorotusta naisia useammin kaikissa ikäryhmissä lukuun ottamatta 45–54-vuotiaiden ikäryhmää, jossa naisista lähes puolet oli ehdottanut palkankorotusta mutta miehistä vain joka kolmas. Suurin ero palkankorotuksen pyytämässä sukupuolten välillä oli 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä.

Palkankorotuksen ehdottaminen vaihteli myös koulutusasteen mukaan. Päätoimisista palkansaajista ainoastaan lisensiaatin- tai tohtorintutkinnon suorittaneet naiset pysyivät palkankorotusta hieman vastaavan tutkinnon suorittaneita miehiä useammin. Suurin ero sukupuolten välillä oli ammattikoulun tai ammatillisen tutkinnon suorittaneilla: miehistä 42 prosenttia oli ehdottanut palkankorotusta, naisista vain 27 prosenttia.

Yksityisen sektorin palkansaajat olivat ehdottaneet palkankorotusta itselleen julkisella sektorilla työskenteleviä useammin. Harvimmin palkankorotusta olivat ehdottaneet kuntasektorilla työskentelevät. Suurin sukupuolten välinen ero oli valtion sektorilla, jossa palkankorotusta oli itselleen ehdottanut 39 prosenttia naisista ja 31 prosenttia miehistä.

Palkankorotusta olivat ehdottaneet useammin esimiehet ja ylemmät toimihenkilöt kuin muut toimihenkilöt ja työntekijät. Esimiehinä toimivista naisista ja miehistä useampi kuin joka toinen oli ehdottanut palkankorotusta. Ylempänä toimihenkilönä työskentelevistä naisista ja miehistä noin puolet oli ehdottanut palkankorotusta itselleen. Muina toimihenkilöinä työskentelevistä vajaa puolet oli ehdottanut palkan-

korotusta. Sukupuolten väliset erot olivat pieniä edellä mainituissa ammattiryhmissä, vaikka miehet olivatkin ehdottaneet palkankorotusta itselleen hieman naisia useammin. Työntekijänä toimivat olivat ehdottaneet itselleen palkankorotusta muita ryhmiä vähemmän ja naiset (27 %) selvästi miehiä (40 %) harvemmin.

Palkankorotuksen pyytämiseen voi vaikuttaa työn osa- tai määräaikaisuus. Palkansaajista naiset tekevät miehiä useammin osa- tai määräaikaista työtä ja toisaalta osa- ja määräaikaisuus ovat tyypillisiä erityisesti nuorille ja vanhimille palkansaajille. Palkankorotusta olivat ehdottaneet eniten kokoaikatyötä tekevät ja jatkuvassa (toistaiseksi voimassa oleva) työsuhhteessa olevat. Kokoaikatyössä olevista miehistä lähes puolet oli ehdottanut itselleen palkankorotusta, naisista hieman useampi kuin joka kolmas. Osa-aikatyössä olevista naisista palkankorotusta oli itselleen ehdottanut 28 prosenttia, miehistä 12 prosenttia. Tässä on kuitenkin syytä huomioida osa-aikatyössä olevien palkansaajien pieni määrä (n = 96) aineistossa. Jatkuvassa tai toistaiseksi voimassa olemassa olevassa työsuhhteessa olevista miehistä palkankorotusta oli itselleen ehdottanut yhtä usea kuin kokoaikaisistakin, eli 46 prosenttia, naisista hieman harvempi (38 %). Määräaikaisessa työsuhhteessa olevista miehistä noin kolmannes oli ehdottanut itselleen palkankorotusta, naisista noin viidennes. Myös määräaikaisissa työsuhhteissa työskentelevien määrä aineistossa oli melko pieni (n = 100), joten tuloksiin on hyvä suhtautua pienellä varauksella.

Kannustaminen vaativampiin tehtäviin

Siitä, onko esimies tai joku muu johtavassa asemassa oleva kannustanut hakeutumaan vaativampiin tehtäviin viimeisten viiden vuoden aikana, on kysytty tasavobarometrissa vuosina 2008, 2012 ja 2017. Vuonna 2017 noin 44 prosenttia vastanneista päätoimisista palkansaajista kertoi saaneensa kannustusta vaativampiin tehtäviin hakeutumisessa. Muutos vuoteen 2012 verrattuna on hyvin pieni. Naiset näyttävät saavan kannustusta hieman miehiä useammin: naisista kannustusta oli saanut 46 prosenttia, miehistä 43 prosenttia.

Kannustuksen saaminen vaihtelee iän mukaan. Suhteellisesti eniten kannustusta olivat saaneet 35–54-vuotiaat naiset, joista 55 prosenttia oli saanut kannustusta esimieheltä tai muulta työpaikalla johtavassa asemassa olevalta. Sen sijaan 45–54-vuotiaista miehistä harvempi kuin joka kolmas oli saanut kannustusta, mutta

35–44-vuotiaat miehet olivat saaneet kannustusta yhtä usein kuin samanikäiset naiset. Vähiten kannustusta olivat saaneet 55-vuotiaat ja sitä vanhemmat naiset. Alle 35-vuotiaista noin puolet oli saanut kannustusta eikä sukupuolten välillä ollut juurikaan eroa.

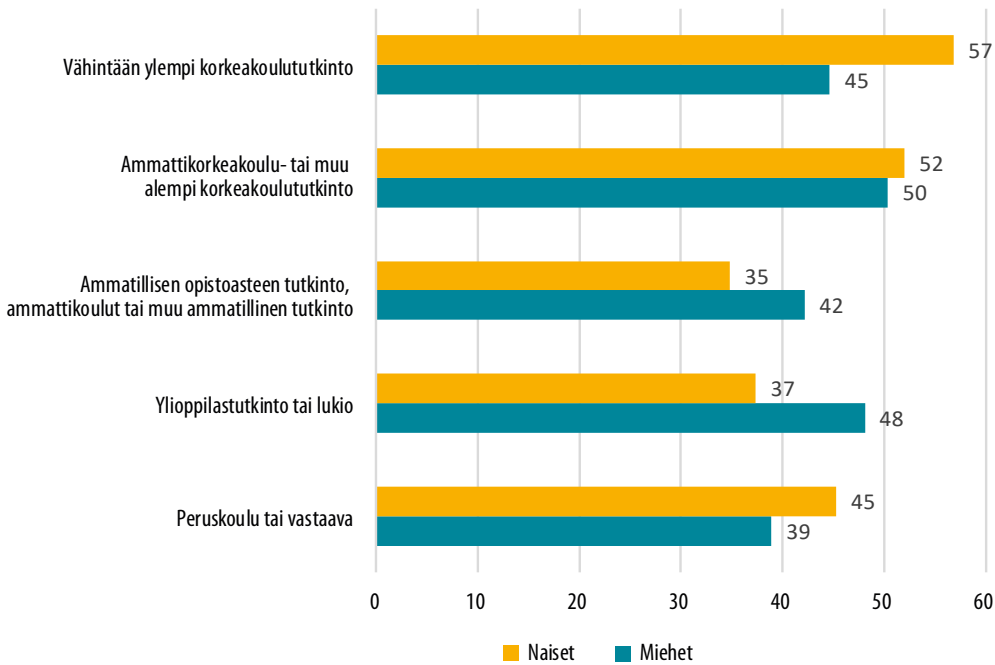
Naiset kertoivat saaneensa eniten kannustusta valtiolla (61 %) ja vähiten kunta-sektorilla (42 %). Yksityisellä sektorilla työskentelevistä päätoimisista palkansaajaisista vajaa puolet oli saanut kannustusta (47 %). Valtiolla ja kuntasektorilla työskentelevistä päätoimisista palkansaajamiehistä noin puolet oli saanut kannustusta. Kannustusta saaneiden miesten osuus oli pienin yksityisellä sektorilla (40 %).

Naisista kannustusta olivat eniten saaneet sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla työskentelevät. Vähiten kannustusta naiset olivat saaneet miesenemmistöisillä työpaikoilla (38 %), kuten miehetkin (41 %). Miehillä kannustuksen saaneiden osuuksissa ei kuitenkaan ollut suurta eroa sukupuolijakaumaltaan erilaisilla työpaikoilla. Vuoden 2012 tapaan kannustusta saaneiden miesten osuus oli suurin naisenenemmistöisillä työpaikoilla (47 %), mutta nyt osuus on kuitenkin selvästi pienempi kuin vuonna 2012, jolloin kannustusta saaneiden osuus oli 56 prosenttia.

Mitä ylemmässä asemassa henkilö työpaikalla oli, sitä useammin häntä oli kannustettu hakeutumaan vaativampiin tehtäviin. Esimiesasemassa tai johtotehtävässä toimivat naiset (51 %) sekä ylemmät toimihenkilönaiset (52 %) olivat saaneet enemmän kannustusta kuin vastaavissa tehtävissä toimivat miehet. Työntekijänaiset olivat saaneet kannustusta selvästi harvemmin (27 %) kuin työntekijämiehet (40 %).

Koulutuksella näyttäisi olevan yhteys kannustuksen saamiseen työpaikalla. Korkeimmin koulutetut naiset olivat saaneet eniten kannustusta vaativampiin tehtäviin hakeutumisessa. Vähiten kannustusta olivat puolestaan saaneet ammatillisen opistoasteen, ammattikoulun tai muun ammatillisen tutkinnon suorittaneet naiset. Tapausten pienen lukumäärän takia alimpien koulutusasteiden (yo-tutkinto/lukio, peruskoulu tai vastaava) suorittaneiden osuuksia ei ole mahdollista tarkastella tarkemmin. (Kuvio 30.)

Kuvio 30. Niiden palkansaajien osuus, joita esimies tai joku muu johtavassa asemassa oleva on kannustanut hakeutumaan vaativampiin tehtäviin viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana, koulutusasteen mukaan vuonna 2017 (%), n = 797

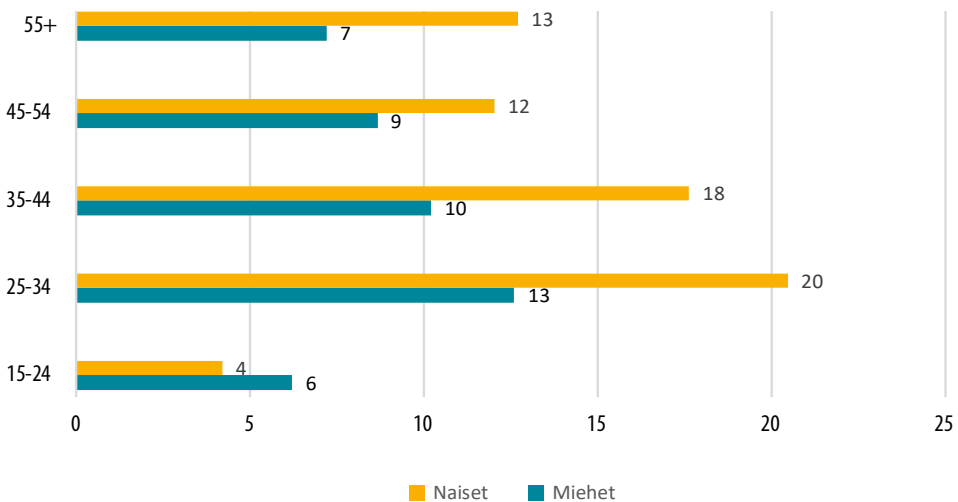
Seksuaalisuuteen tai sukupuoleen perustuva häirintä tai nimittely työpaikoilla

Vuonna 2017 tasa-arvobarometrissa kysyttiin ensimmäistä kertaa, olivatko vastaajat havainneet seksuaalista häirintää nykyisellä työpaikallaan. Häirintää on käsitelty yleisemmin myös tämän raportin luvussa 2 ja oppilaitosten osalta luvussa 3. Barometrin tulosten mukaan nykyisessä työpaikassaan seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa häirintää tai nimittelyä oli havainnut 12 prosenttia päätoimisista palkansaajista, naisista hieman useampi (15 %) kuin miehistä (9 %). Sivutoimiset palkansaajanaiset näyttivät havainneen häirintää tai nimittelyä hieman päätoimisia palkansaajaisia useammin, miehillä merkittävää eroa pää- ja sivutoimisten palkansaajien välillä ei ollut. Tässä on kuitenkin hyvä huomioida, että sivutoimisten palkansaajien määrä aineistossa on pieni.

Yksityisellä sektorilla työskentelevistä naisista suuremmalla osalla oli havaintoja häirinnästä verrattuna julkisella sektorilla työskenteleviin naisiin. Korkeammin koulutetut naiset havaitsivat häirintää muita useammin. Päätoimisilla palkansaajanaisilla havaintoja oli eniten miesenemmistöisillä työpaikoilla (22 %) ja sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla (20 %). Naisenemmistöisillä työpaikoilla hieman useampi kuin joka kymmenes ilmoitti seksuaalista häirintää tai sukupuoleen perustuvaa syrjintää koskevista havainnoista (11 %).

Ikäryhmistä seksuaaliseen tai sukupuoleen perustuvaan häirintään liittyviä havaintoja oli eniten 25–34-vuotiailla: naisista havaintoja oli joka viidennellä ja miehistä hieman useammalla kuin joka kymmenennellä. Myös lähes joka viides 35–45-vuotias nainen oli havainnut häirintää työpaikallaan, samanikäisistä miehistä vain joka kymmenes. (Kuvio 31.)

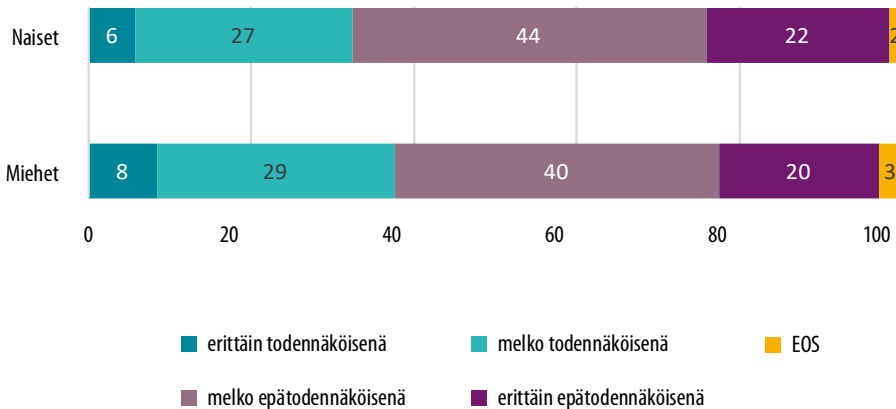
Kuvio 31. Seksuaalista ja/tai sukupuoleen perustuvaa häirintää ja/tai nimittelyä nykyisessä työpaikassa havainneiden päätoimisten palkansaajien osuus ikäryhmän mukaan 2017 (%), n = 797

Sukupuolten moninaisuus ja syrjintä työpaikoilla

Tasa-arvobarometrissa 2017 kysyttiin ensimmäistä kertaa sukupuolen moninaisuudesta²⁰ työpaikalla. Kysymyksessä palkansaajilta kysyttiin, kuinka todennäköisenä he pitävät sitä, että transihminen tai intersukupuolinen kokisi syrjintää työskennellessään heidän työpaikallaan. Vaikka suurin osa vastaajista piti syrjintää melko tai erittäin epätodennäköisenä (naisista 66 % ja miehistä 60 %), kuitenkin useampi kuin joka kolmas palkansaaja piti sitä erittäin tai melko todennäköisenä. Naisten ja miesten vastaukset olivat ylipäättään melko samanlaisia. Pää- ja sivutoimisten palkansaajien välillä ei ollut eroja.

Kuvio 32. Kuinka todennäköisenä pitää sitä, että transihminen tai intersukupuolinen kokisi syrjintää työskennellessään samalla työpaikalla (%), n = 797

20 Tasa-arvotiedon keskuksen (THL) tasa-arvosanasto <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sanasto>: Kokemus omasta sukupuolesta on monelta osin yksilöllinen. Osa ihmisistä katsoo olevansa selvästi naisia tai miehiä, osa kokee olevansa molempia, osa kenties hiukan molempia ja osan kokemus ei mahdu näihin kahteen sukupuoleen lainkaan. Vaikka sukupuolen moninaisuus yhdistetään usein sukupuolivähemmistöihin, sillä voi kuvata jokaisen kokemusta omasta sukupuolestaan ja ylipäänsä sukupuolen moninaisia ilmenemismuotoja yhteiskunnassa.

Miehet pitivät syrjintää kaikilla sektoreilla hieman todennäköisempänä kuin naiset. Naisista syrjintää pitivät todennäköisimpänä yksityisellä sektorilla työskentelevät, miehistä taas kuntasektorilla työskentelevät. Valtion sektorilla syrjintää todennäköisensä pitävien osuudet olivat pienimmät niin naisilla kuin miehilläkin. Syrjintää pidettiin todennäköisimpänä miesenemmistöisillä työpaikoilla: 44 prosenttia naisista ja miehistä arvioi syrjinnän olevan erittäin tai melko todennäköistä. Ikäryhmistä syrjintää pitivät todennäköisimpänä 45–54-vuotiaat (46 %) ja 25–34-vuotiaat (39 %) miehet. Reilu kolmannes 25–54-vuotiaista naisista piti syrjintää todennäköisenä.

Työpaikan tasa-arvosuunnitelma

Tasa-arvobarometrissa 2017 kysyttiin ensimmäistä kertaa työpaikan tasa-arvosuunnitelmasta (vrt. oppilaitoksia koskeva tasa-arvosuunnitelma luvussa 3). Palkansaajilta kysyttiin, onko työpaikalla laadittu tasa-arvosuunnitelma. Mikäli vastaaja tiesi, että työpaikalla oli laadittu tasa-arvosuunnitelma, kysyttiin suunnitelman sisällön tuntemisesta tarkemmin.

Tasa-arvolaisissa sanotaan, että tasa-arvosuunnitelmasta ja sen päivittämisestä on tiedotettava henkilöstölle (infolaatikko). Barometrin tulosten mukaan noin 40 prosenttia päätoimisista palkansaajista ei osannut sanoa, onko työpaikalla laadittu suunnitelma vai ei. Hieman yli neljännes ilmoitti, että työpaikalla on laadittu tasa-arvosuunnitelma ja noin kolmannes vastasi, ettei suunnitelmaa ole. Kysymys ei koskenut yhteensä 28 päätoimista palkansaajaa (kyseessä voi olla alle 30 henkilön työpaikka, jolloin lakivelvoitetta suunnitelman laatimiseen ei ole). Naiset ja miehet ilmoittivat yhtä usein, että suunnitelma oli olemassa. Sukupuolten välillä ei ollut tässä suurta eroa, mutta iällä ja koulutustaustalla oli vahva yhteys suunnitelman olemassaolosta raportoimiseen. Mitä korkeampi koulutus tai ikä oli, sitä todennäköisemmin suunnitelman olemassaolosta raportoitiin.

TYÖPAIKAN TASA-ARVOSUUNNITELMA

Tasa-arvolain (laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986) 6 a §:n mukaan jos työnantajan palveluksessa olevan henkilöstön määrä on säännöllisesti vähintään 30 työntekijää, työnantajan on vähintään joka toinen vuosi laadittava erityisesti palkkausta ja muita palvelussuhteen ehtoja koskeva tasa-arvosuunnitelma, jonka mukaisesti toteutetaan tasa-arvoa edistävät toimet. Suunnitelma voidaan sisällyttää henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan tai työsuojelun toimintaohjelmaan.

Tasa-arvosuunnitelma on laadittava yhteistyössä luottamusmiehen, luottamusvaltuutetun, työsuojeluvaltuutetun tai muiden henkilöstön nimeämien edustajien kanssa. Henkilöstön edustajilla on oltava riittävät osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet suunnitelmaa laadittaessa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää: 1) selvitys työpaikan tasa-arvotilanteesta ja sen osana erittely naisten ja miesten sijoittumisesta eri tehtäviin sekä koko henkilöstöä koskeva palkkakartoitus naisten ja miesten tehtävien luokituksista, palkoista ja palkkaeroista; 2) käynnistettäviksi tai toteutettaviksi suunnitellut tarpeelliset toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi ja palkkauksellisen tasa-arvon saavuttamiseksi; 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista. Tasa-arvosuunnitelmasta ja sen päivittämisestä tulee aktiivisesti tiedottaa koko henkilöstölle. Suunnitelman tulee myös olla helposti kaikkien työntekijöiden saatavilla. Työnantaja- ja työntekijäpuoli voivat paikallisesti sopia, että tasa-arvosuunnitelmaan sisältyvä palkkakartoitus tehdään vähintään kerran kolmessa vuodessa, jos tasa-arvosuunnitelma muilta osin tehdään vuosittain.

Palkkakartoituksen (6 b §) avulla selvitetään, ettei saman työnantajan palveluksessa olevien samaa tai samanarvoista työtä tekevien naisten ja miesten välillä ole perusteettomia palkkaeroja. Jos palkkakartoituksen vaatavuus- tai tehtäväryhmittäinen taikka muulla perusteella muodostettujen ryhmien tarkastelu tuo esiin selkeitä eroja naisten ja miesten palkkojen välillä, työnantajan on selvitettävä palkkaerojen syitä ja perusteita. Jos työpaikalla on käytössä palkkausjärjestelmiä, joissa palkat muodostuvat palkanosista, esiin tulleiden erojen syiden selvittämiseksi tarkastellaan keskeisimpiä palkanosia. Jos palkkaeroille ei ole hyväksyttävää syytä, työnantajan on ryhdyttävä asianmukaisiin korjaaviin toimenpiteisiin. Tasa-arvolain 6 c §:n mukaan työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Barometrin mukaan eri sektoreilla oli sukupuolten välillä jonkin verran eroa tietämyksessä tasa-arvosuunnitelman laatimisesta. Yksityisellä sektorilla noin neljännes naisista ja miehistä ilmoitti, että työpaikalla on laadittu tasa-arvosuunnitelma. Kuntasektorilla ja valtion sektorilla miehet ilmoittivat naisia useammin, että työpaikalla on laadittu tasa-arvosuunnitelma. Hieman yli neljännes kuntasektorilla työskentelevistä naisista ja useampi kuin joka kolmas mies ilmoitti tietävänsä, että työpaikalla on laadittu tasa-arvosuunnitelma. Valtion sektorilla naisten ja miesten välinen ero oli kuntasektoriakin suurempi: miehistä lähes puolet (47 %) ilmoitti, että työpaikalla on laadittu tasa-arvosuunnitelma, naisista harvempi kuin joka kolmas (28 %).

Työpaikan sukupuolijakauma näyttää vaikuttavan jonkin verran ilmoituksiin tasa-arvosuunnitelman olemassaolosta. Sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla työskentelevistä palkansaajista noin kolmannes ilmoitti, että työpaikalla on laadittu tasa-arvosuunnitelma. Sukupuolten välillä ei ollut merkittävää eroa. Miesenemmistöisillä työpaikoilla työskentelevistä vastaajista noin neljännes (26 % naisista ja 24 % miehistä) ilmoitti, että suunnitelma on laadittu. Mielenkiintoista on, että nais-enemmistöisillä työpaikoilla miehistä yli kolmannes kertoi suunnitelman olevan tehty, mutta naisista näin kertoi vajaa neljännes. Myös ikä vaikuttaa siihen, miten tasa-arvosuunnitelmasta työpaikalla tiedetään. Kaikkein nuorimmat tiesivät tasa-arvosuunnitelmasta huonoiten, mutta 35-vuotiaista ja sitä vanhemmista noin kolmannes ilmoitti, että työpaikalla on laadittu tasa-arvosuunnitelma. Ikäryhmittäin tarkasteltuna sukupuolten välillä ei ollut merkittävää eroa.

Niiltä vastaajilta, jotka ilmoittivat tietävänsä, että heidän työpaikallaan on laadittu tasa-arvosuunnitelma, kysyttiin suunnitelman sisällön tuntemisesta. Naiset näyttivät tuntevan työpaikan tasa-arvosuunnitelman sisältöä miehiä paremmin: naisista lähes 60 prosenttia ilmoitti tuntevansa suunnitelman sisältöä, miehistä 40 prosenttia. Lisäksi yli 35-vuotiaat tunsivat suunnitelmia paremmin kuin sitä nuoremmat. Naisilla ei ollut suurta eroa suunnitelman sisällön tuntemisessa työpaikan sukupuolijakauman mukaan, mutta sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla se kuitenkin tunnettiin hieman paremmin. Miehet puolestaan ilmoittivat tuntevansa suunnitelmaa selvästi useammin sukupuolijakaumaltaan tasaisilla ja naisenemmistöisillä työpaikoilla kuin miesenemmistöisellä työpaikalla. Naisenemmistöisillä työpaikoilla työskentelevät miehet ilmoittivat naisia useammin suunnitelman olemassaolosta.

Suunnitelman sisältöä tuntevista naisista 43 prosenttia ja miehistä 38 prosenttia raportoi suunnitelmassa käsiteltävän sukupuolen moninaisuutta tai sukupuolivähemmistöjä, kuten transihmisiä ja intersukupuolisia²¹. Kaksi kolmesta (64 %) miehestä ja lähes puolet naisista ilmoitti suunnitelmassa käsiteltävän naisten ja miesten palkkaeroja.

---

21 Tasa-arvotiedon keskuksen (THL) tasa-arvosanasto <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sanasto>

5 Työn ja perheen yhteensovittaminen

Päivi Hokka

- Päätoimisten palkansaajien arviot perhevapaille jäämisen vaikeudesta tai helppoudesta työpaikoillaan ovat muuttuneet pääosin myönteisempään suuntaan vuodesta 2001 lähtien. Eniten ovat kasvaneet miesten vanhempainvapaalle ja hoitovapaalle jäämistä helppona pitävien osuudet.
- Perhevapaille jäämisen arvioitiin edelleen olevan työpaikoilla naisille helpompaa kuin miehille, erityisesti näin ajattelivat yksityisen sektorin palkansaajat.
- Naiset arvioivat pitkille perhevapaille jäämisen työpaikoilla helpoksi useammin kuin miehet. Sukupuolten näkemykset erosivat toisistaan eniten miesten hoitovapaan ja vanhempainvapaan suhteen: naiset pitivät miesten vanhempainvapaalle ja hoitovapaalle jäämistä helppona huomattavasti useammin kuin miehet.
- Julkisella sektorilla työskentelevät arvioivat erilaisille perhevapaille jäämisen työpaikoillaan helpoksi useammin kuin yksityisellä sektorilla työskentelevät. Yksityisellä sektorilla työskentelevät miehet pitivät perhevapaiden käyttöä vaikeimpana.
- Enemmistö vastanneista arvioi, ettei poissaolo töistä lapsen äkillisen sairastumisen vuoksi ole vaikeaa. Varsinkin miesten arviot miesten mahdollisuuksista jäädä hoitamaan sairasta lasta ovat muuttuneet myönteisempään suuntaan 2000-luvulla.

Tässä luvussa tarkastellaan perheen ja työn yhteensovittamista siitä näkökulmasta, miten helppoa tai vaikeaa erilaisille lakisääteisille perhevapailla jääminen on vastaajien mielestä heidän työpaikoillaan. Lisäksi tarkastellaan sitä, miten vastaajat arvioivat työn ja perheen yhteensovittamisen onnistuvan lapsen ollessa sairaana ja silloin, kun työntekijältä edellytetään ylitöiden tekemistä tai työajoissa joustamista.

PERHEVAPAAT

Nykyisessä perhevapaajärjestelmässä äitiysvapaa on noin neljä kuukautta. Sen jälkeen alkaa kuuden kuukauden mittainen vanhempainvapaa, jonka voi käyttää kumpi tahansa vanhempi tai jonka vanhemmat voivat jakaa haluamallaan tavalla. Isyysvapaan pituus on yhdeksän viikkoa, josta enintään kolme viikkoa (ns. lyhyen isyysvapaan) voi käyttää yhtä aikaa äitiys- tai vanhempainvapaalla olevan äidin kanssa. Loppuosan eli ns. pidemmän isyysvapaan, tai vaihtoehtoisesti koko isyysvapaan, voi pitää vanhempainvapaan jälkeen, mutta kuitenkin ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta. Äidin avio- tai avopuolisolla on sukupuolesta riippumatta vastaavat oikeudet vanhempain- ja isyysvapaaseen kuin isällä.

Vanhempainvapaan jälkeen äidin tai isän on mahdollista jäädä hoitovapaalle kotihoidontuen turvin hoitamaan lasta enintään kolmivuotiaaksi saakka. Osittaista hoitovapaata voi puolestaan saada lapsen toisen kouluvuoden loppuun asti. Osittaisella hoitovapaalla oleva alle kolmivuotiaan lapsen vanhempi saa joustavaa hoitorahaa. Ensi- ja toisluokkalaisen lapsen vanhempi saa selvästi pienempää osittaista hoitorahaa. (Lisätietoa perhevapaista: www.kela.fi)

Arviot perhevapaille jäämisen helppoudesta tai vaikeudesta työpaikoilla

Päätoimisina palkansaajina työskenteleviä vastaajia (n = 796) pyydettiin arvioimaan, onko naisille tai miehille vaikeaa jäädä erilaisille perhevapaille²². Kysymyssarja alkoi johdannolla ”Seuraavat kysymykset koskevat suhtautumista perhevapaiden käyttöön työpaikallasi”. Kysymykset esitettiin kaikille palkansaajille, siis myös niille, joilla ei ole lapsia tai omakohtaisia kokemuksia perhevapaiden käyttämisestä. Tulokset kuvastavat sitä, miten vaikeaksi vastaajat arvioivat perhevapaille jäämisen yleisesti ottaen työpaikoillaan. Ne eivät siis kerro siitä, miten paljon perhevapaita erilaisilla työpaikoilla todellisuudessa käytetään tai millaisia kokemuksia perhevapaiden käyttäjillä on.

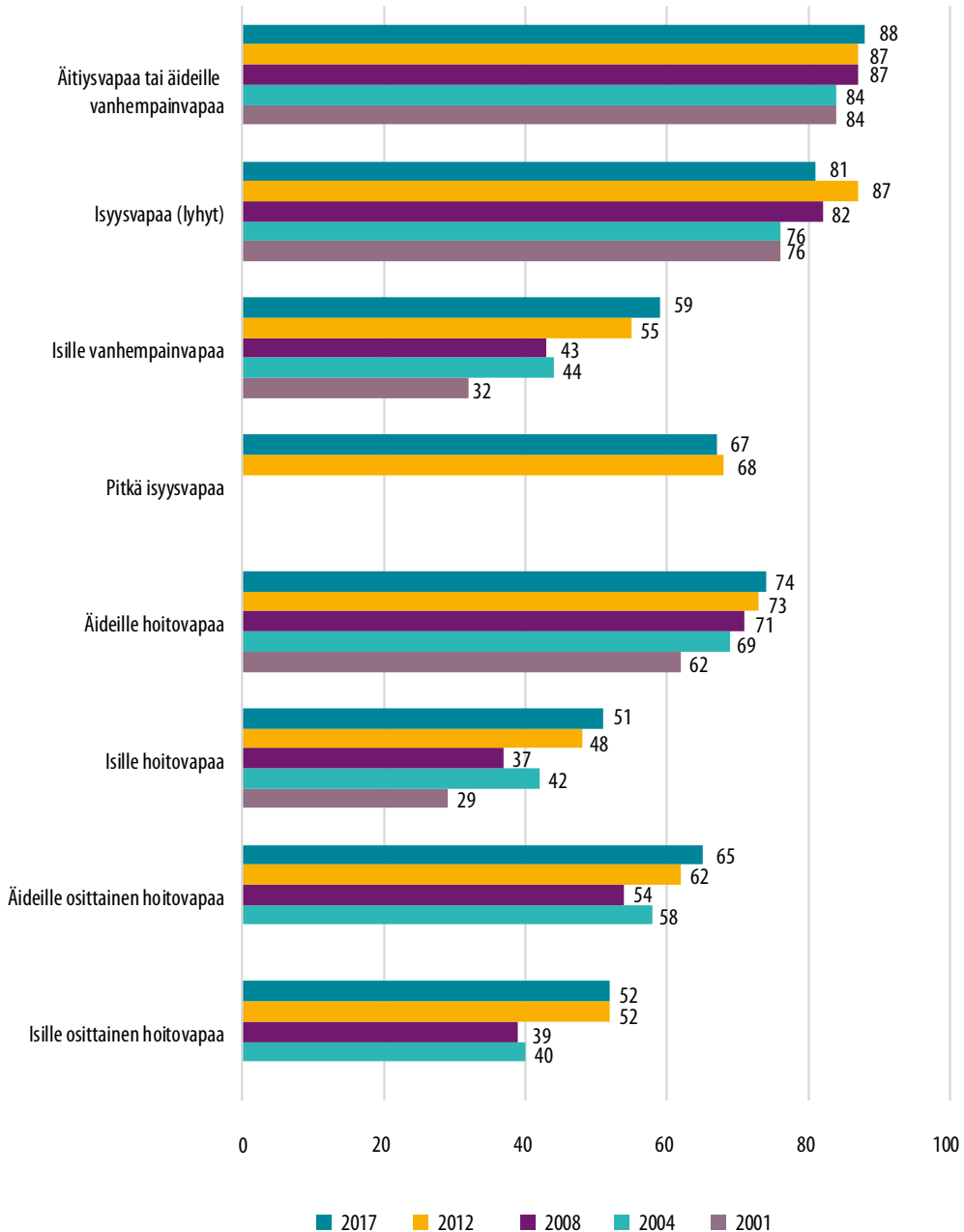
Vastaajien käsityksiä perhevapaille jäämisen vaikeudesta tarkastellaan sen mukaan, työskenteleekö vastaaja yksityisessä yrityksessä (n = 515) vai julkisten organisaatioiden (kuntien tai valtion) työpaikalla (n = 281). Lisäksi tarkasteluissa on käytetty taustamuuttujina muun muassa sukupuolta, ikäryhmää ja tietoa siitä, onko työpaikka vastaajan mukaan naisenemmistöinen (n = 332), miesenemmistöinen (n = 296) vai sukupuolijakaumaltaan tasainen (n = 164).

Arvioita perhevapaille jäämisen helppoudesta tai vaikeudesta on kysytty tasa-arvobarometreissa vuodesta 2001 alkaen. Kuvioissa 33 ja 34 on esitetty vastaajien käsitykset erilaisille perhevapaille jäämisen helppoudesta erikseen yksityisellä ja julkisella sektorilla eri tutkimuskerroilla. Tulosten esittämisen ja vertailemisen helpottamiseksi tarkastellaan ainoastaan ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuuksia eli niiden vastanneiden osuuksia, jotka arvioivat perhevapaille jäämisen helpoksi työpaikallaan.

22 Vastausvaihtoehdot olivat ei lainkaan vaikeaa, jonkin verran vaikeaa ja selvästi vaikeaa. Lisäksi oli mahdollista vastata ei osaa sanoa ja ei koske työpaikkaani. Jälkimmäisellä vaihtoehdolla huomioitiin ne vastaajat, joiden työpaikalla on vain yhden sukupuolen edustajia tai joiden työpaikalla ei ole pienten lasten vanhempia. Nämä ja ei osaa sanoa -vastaukset jätettiin analyysin ulkopuolelle.

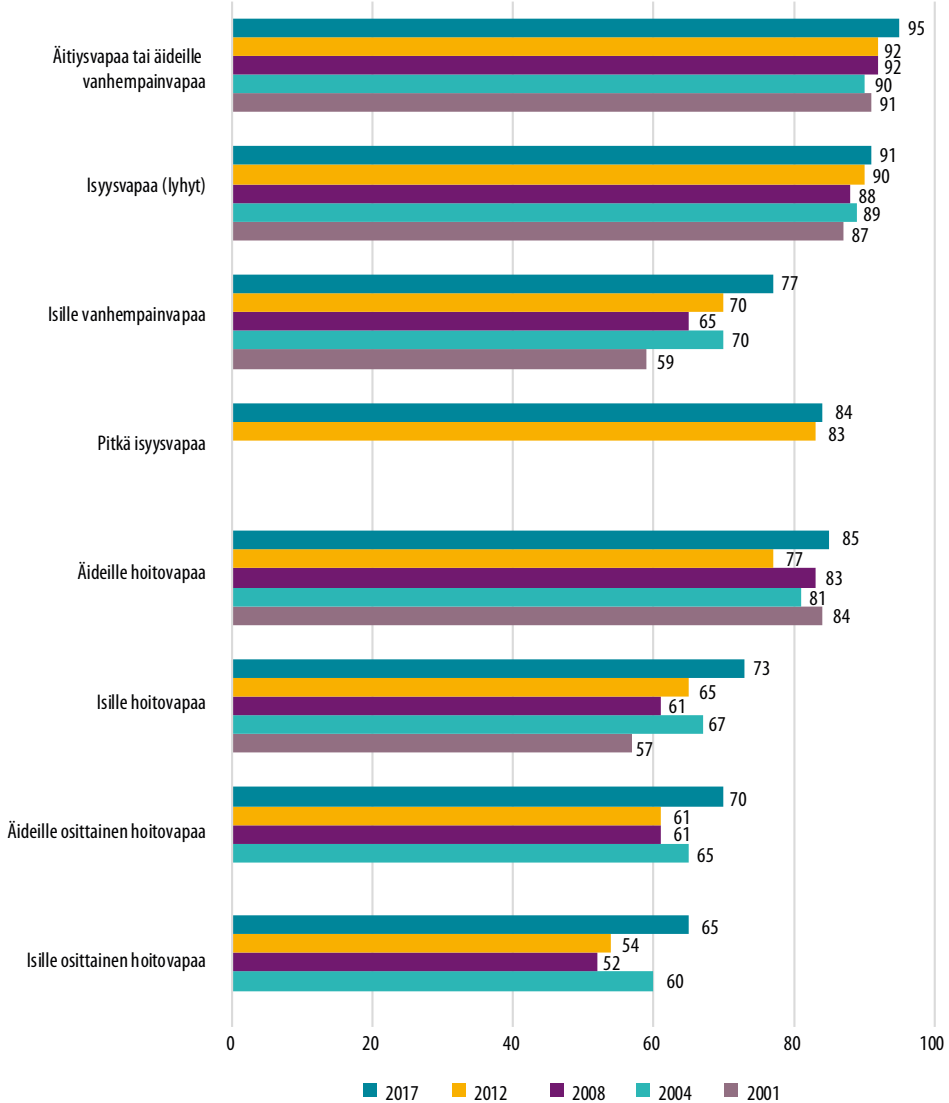
Kaikkien vastausvaihtoehtojen osuudet vuonna 2017 voi katsoa liitteenä olevalta haastattelulomakkeelta (liite 2). Ei osaa sanoa -vastausten osuus on pysynyt suunnilleen samanlaisena eri vuosina. Niiden osuus, jotka 2001 vastasivat isien vanhempainvapaata ja hoitovapaata koskeviin kysymyksiin ”en osaa sanoa”, oli kuitenkin hiukan suurempi (molemmissa kysymyksissä 15 %) kuin muina mittauskertoina.

Kuvio 33. Yksityisen sektorin päätoimisten palkansaaajien arviot perhevapaille jäämisen vaikeudesta työpaikoilla, ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuus 2001-2017 (%), n = 412–463 (v. 2017)

Kuvio 34. Julkisen sektorin päätoimisten palkansaajien arviot perhevapaille jäämisen vaikeudesta työpaikoilla, ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuus 2001-2017 (%), n = 230–265 (v. 2017)

Arviot perhevapaille jäämisen vaikeudesta tai helppoudesta työpaikoilla ovat muuttuneet ajan myötä pääosin myönteisempään suuntaan. Kuudentoista vuoden aikana eniten ovat muuttuneet yksityisen sektorin palkansaajien arviot isien vanhempainvapaan ja hoitovapaan käytöstä – huomattavasti suurempi osa pitää niille jäämistä helppona nyt kuin vuonna 2001. Yksityisellä sektorilla työskentelevät vastaajat arvioivat kuitenkin edelleen perhevapaiden käytön olevan vaikeaa useammin kuin julkisella sektorilla työskentelevät. Näin oli erityisesti miesten perhevapaiden kohdalla.

Yksityisen sektorin palkansaajien arvioiden mukaan naisten perhevapaille on heidän työpaikoillaan helpompaa jäädä kuin miesten vapaille: ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuudet olivat äitien vapaiden kohdalla suurempia kuin isien vastaavien vapaiden kohdalla. Julkisella sektorilla työskentelevien vastauksissa oli saman-suuntainen, mutta selvästi pienempi ero.

Seuraavassa tarkastellaan vastaajien arvioita perhevapaille jäämisen helppoudesta tai vaikeudesta heidän työpaikoillaan tarkemmin erilaisten vapaiden osalta.

Äitiys- ja vanhempainvapaa sekä isyysvapaa

Tilastojen mukaan äidit käyttävät valtaosan vanhempainvapaasta, vaikka sen voisi käyttää kumpi tahansa vanhempi tai sen voisi jakaa vanhempien kesken. Isistä vain noin viisi prosenttia käyttää mahdollisuuttaan vanhempainvapaaseen. Lyhyelle kolmen viikon isyysvapaalle jää sen sijaan noin 80 prosenttia isistä, ja pidemmälle isyysvapaalle noin puolet.²³

Vastaajien käsitysten mukaan äitiys- ja äitien vanhempainvapaalle jääminen vajaan vuoden ajaksi on heidän työpaikoillaan helppoa: yhdeksän kymmenestä arvioi, ettei se ole lainkaan vaikeaa. Lähes yhtä suuri osa vastanneista (85 prosenttia) oli sitä mieltä, että miesten ei ole lainkaan vaikeaa jäädä kolmen viikon ajaksi isyysvapaalle, hoitamaan lasta samaan aikaan toisen vanhemman kanssa. Julkisella sektorilla työskentelevät arvioivat äitiys- ja äitien vanhempainvapaalle ja isyysvapaalle jäämisen helpoksi vielä hieman useammin kuin yksityisellä sektorilla olevat. Suurin osa vastaajista piti näiden vapaiden käyttöä helppona jo vuonna 2001.

Vaikka isien vanhempainvapaan käyttö on tilastojen mukaan vähäistä, vastanneista 65 prosenttia arvioi, ettei miesten ole lainkaan vaikeaa jäädä enintään kuusi kuukautta kestäväälle vanhempainvapaalle. Käsitykset isien vanhempainvapaalle jäämisen helppoudesta ovat muuttuneet selvästi myönteisempään suuntaan vuodesta 2001. Erityisesti näin on tapahtunut yksityisellä sektorilla, jossa isien vanhempainvapaalle jäämistä helppona pitävien osuus oli nyt lähes 30 prosenttiyksikköä korkeampi kuin 2001.

23 Kela (2017): Kelan lapsiperhe-etuustilasto 2016. Kela, Sosiaaliturva 2017.

Pidemmälle isyysvapaalle jäämistä piti helppona hieman suurempi osa vastaajista kuin isien vanhempainvapaalle jäämistä. Vastanneista 72 prosenttia arvioi, että enimmillään yhdeksän viikkoa kestäväälle isyysvapaalle ei ole lainkaan vaikeaa jäädä heidän työpaikoillaan. Julkisen sektorin palkansaajat pitivät sekä isien vanhempainvapaan että pitkän isyysvapaan käyttöä helppona useammin kuin yksityisen sektorin palkansaajat. Isille kiintiöidystä pidemmästä isyysvapaasta on kysytty barometrissa vuosina 2012 ja 2017, eikä tuloksissa ole tapahtunut muutoksia viidessä vuodessa (vuonna 2012 vapaa oli nimeltään isäkuukausi; isälle kiintiöity vapaa piteni vuonna 2013).

Äitiys- ja äitien vanhempainvapaalle ja isyysvapaille jäämistä koskevissa kysymyksissä naisten ja miesten arviot olivat lähellä toisiaan. Sen sijaan naisten käsitys isien vanhempainvapaalle jäämisen helppoudesta työpaikoilla oli selvästi myönteisempi kuin miehillä – naisista 74 prosenttia arvioi, ettei se ole lainkaan vaikeaa, kun miehistä vastaava osuus oli 58 prosenttia. Työpaikan sektorin mukaan katsottuna ero sukupuolten käsityksissä oli merkittävä yksityisellä sektorilla, mutta julkisella sektorilla vähäinen.

Miesenemmistöisillä työpaikoilla työskentelevät vastaajat arvioivat isien vanhempainvapaan ja pitkän isyysvapaan käyttämisen työpaikoilla selvästi vaikeammaksi kuin naisenemmistöisillä tai sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla työskentelevät. Isien vanhempainvapaalle jäämistä ei lainkaan vaikeana pitävien osuus oli miesenemmistöisillä työpaikoilla 53 prosenttia, kun naisenemmistöisillä se oli 75 prosenttia ja sukupuolijakaumaltaan tasaisilla 70 prosenttia. Pitkän isyysvapaan kohdalla vastaavat osuudet olivat miesenemmistöisillä työpaikoilla 63 prosenttia, naisenemmistöisillä 80 prosenttia ja sukupuolijakaumaltaan tasaisilla 75 prosenttia.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna alle 35-vuotiaat vastaajat eivät pitäneet äitiys- ja äitien vanhempainvapaalle ja isyysvapaalle jäämistä työpaikoillaan aivan niin helppona kuin sitä vanhemmat vastaajat.

Kokoaikainen ja osittainen hoitovapaa

Valtaosa perheistä käyttää kokoaikaista hoitovapaata ainakin muutaman kuukauden vanhempainvapaan jälkeen. Kokoaikaiselle hoitovapaalle jää lähes aina äiti – vain noin seitsemän prosenttia kotihoidon tuen saajista on isiä. Osittaisella hoito-

vapaalla joustavan hoitorahan turvin hoidetaan noin kuusi prosenttia alle kolmevuotiaista lapsista, ja osittaisen hoitorahan turvin seitsemän prosenttia 7–8-vuotiaista lapsista. Joustavan hoitorahan saajista 90 prosenttia on äitejä.²⁴

Äitien kokoaikaiselle hoitovapaalle jäämisen arvioitiin olevan työpaikoilla melko helppoa – 78 prosenttia arvioi, ettei äitien ole lainkaan vaikeaa jäädä hoitovapaalle hoitamaan lasta siihen asti, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Julkisella sektorilla työskentelevät vastaajat pitivät äitien hoitovapaalle jäämistä helppona vielä useammin kuin yksityisen sektorin työntekijät. Julkisella sektorilla arviot ovat pysyneet melko samanlaisina vuodesta 2001 lähtien, kun taas yksityisellä sektorilla ne ovat kehittyneet parempaan suuntaan.

Isien kokoaikaisen hoitovapaan käyttämisessä nähtiin työpaikoilla selvästi useammin vaikeuksia kuin äitien – 58 prosenttia arvioi, että miesten ei ole lainkaan vaikeaa jäädä hoitovapaalle hoitamaan lasta kolmevuotiaaksi saakka. Julkisella sektorilla isien hoitovapaalle jäämisen arvioi helpoksi 73 prosenttia, mutta yksityisellä sektorilla vain noin puolet vastanneista. Vastaajien käsitykset ovat kuitenkin muuttuneet selvästi myönteisempään suuntaan vuoden 2001 jälkeen molemmilla sektoreilla. Samoin todettiin edellä tapahtuneen myös toisen isien pitkän vapaan eli vanhempainvapaan kohdalla.

Arviot kokoaikaisille hoitovapaalle jäämisen helppoudesta poikkesivat toisistaan työpaikan tarkemman sektorijaon mukaan. Kuntasektorilla työskentelevät vastaajat arvioivat kokoaikaisten hoitovapaiden käytön työpaikoillaan helpoimmaksi. Heistä jopa 90 prosenttia oli sitä mieltä, ettei äitien ole lainkaan vaikeaa jäädä hoitovapaalle, kun yksityisellä tai valtiolla työskentelevistä näin ajatteli reilut 70 prosenttia. Isien hoitovapaan kohdalla ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuudet olivat kuntasektorilla 77 prosenttia, valtiolla 62 prosenttia ja yksityisellä 51 prosenttia. Valtiolla työskentelevien määrä aineistossa on kuitenkin pieni (n = 66), joten tuloksiin kannattaa tältä osin suhtautua suuntaa antavasti.

Työajan lyhentäminen osittaisella hoitovapaalla on mahdollista lapsen toisen kouluvuoden loppuun asti. Vaikka osittaista hoitovapaata käytetään todellisuudessa hyvin vähän, vastaajista 67 prosenttia arvioi, että heidän työpaikoillaan naisten ei ole

24 Kela (2017): Kelan lapsiperhe-etuustilasto 2016. Kela, Sosiaaliturva 2017.

lainkaan vaikeaa jäädä osittaiselle hoitovapaalle. Miesten osittaiselle hoitovapaalle jäämistä ei pidetty yhtä helppona: ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuus oli 57 prosenttia.

Yleisesti ottaen osittaiselle hoitovapaalle arvioitiin olevan vaikeampaa jäädä kuin kokoaikaiselle. Yksityisen sektorin vastaajat arvioivat kuitenkin sekä miesten kokoaikaisen että osittaisen hoitovapaan yhtä vaikeiksi käyttää. Isien osittaiselle hoitovapaalle jäämistä piti helppona 65 prosenttia julkisen sektorin vastaajista, kun yksityisellä sektorilla noin puolet ajatteli näin. Naisten ja miesten osittaisista hoitovapaista kysyttiin barometrissa ensimmäisen kerran vuonna 2004, jolloin niiden käyttö arvioitiin helpoksi nykyistä harvemmin, erityisesti yksityisellä sektorilla. Julkisella sektorilla osittaisia hoitovapaita helppona pitävien osuus kasvoi selvästi vuosien 2012 ja 2017 välillä.

Naisten ja miesten käsitykset poikkesivat toisistaan eniten isien kokoaikaisen hoitovapaan käyttöä työpaikoilla koskevassa kysymyksessä. Naisista 69 prosenttia arveli, ettei miesten ole lainkaan vaikeaa jäädä hoitovapaalle, mutta miehistä näin ajatteli vain noin puolet. Työpaikan sektorin mukaan katsottuna naisten ja miesten käsitysten ero oli merkittävä yksityisellä sektorilla, mutta julkisella sektorilla selvästi pienempi. Myös äitien kokoaikaisen hoitovapaan käytön naiset arvioivat helpoksi useammin kuin miehet, mutta ero sukupuolten näkemyksissä ei ollut niin suuri kuin isien hoitovapaan suhteen.

Miesenemmistöisillä työpaikoilla työskentelevät vastaajat arvioivat varsinkin isien hoitovapaiden käytön hankalaksi – heistä vain 44 prosenttia arvioi isien kokoaikaiselle hoitovapaalle jäämisen olevan helppoa, kun vastaava osuus oli naisenemmistöisillä työpaikoilla 70 prosenttia ja sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla 62 prosenttia.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna alle 35-vuotiaat vastaajat arvioivat äitien kokoaikaiselle hoitovapaalle jäämisen vaikeammaksi (ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuus 64 %) kuin sitä vanhemmat vastaajat (reilut 80 %). Samoin isien hoitovapaan käyttämisen arvioi alle 35-vuotiaista ei lainkaan vaikeaksi 46 prosenttia, kun sitä vanhemmista näin ajatteli hieman yli 60 prosenttia.

Samaten perhetilanteen mukaan tarkasteltuna ne vastaajat, joilla on kotonaan alle 7-vuotiaita lapsia, arvioivat isien kokoaikaisen hoitovapaan käytön vaikeammaksi

(ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuus 49 %) kuin ne, joilla ei ole lapsia tai joiden lapset ovat vanhempia (61 %). Pikkulapsiperheissä elävät pitivät myös naisten ja miesten jäämistä osittaiselle hoitovapaalle hieman hankalampana kuin muut vastaajat.

Poissaolo töistä sairaan lapsen hoitamiseksi

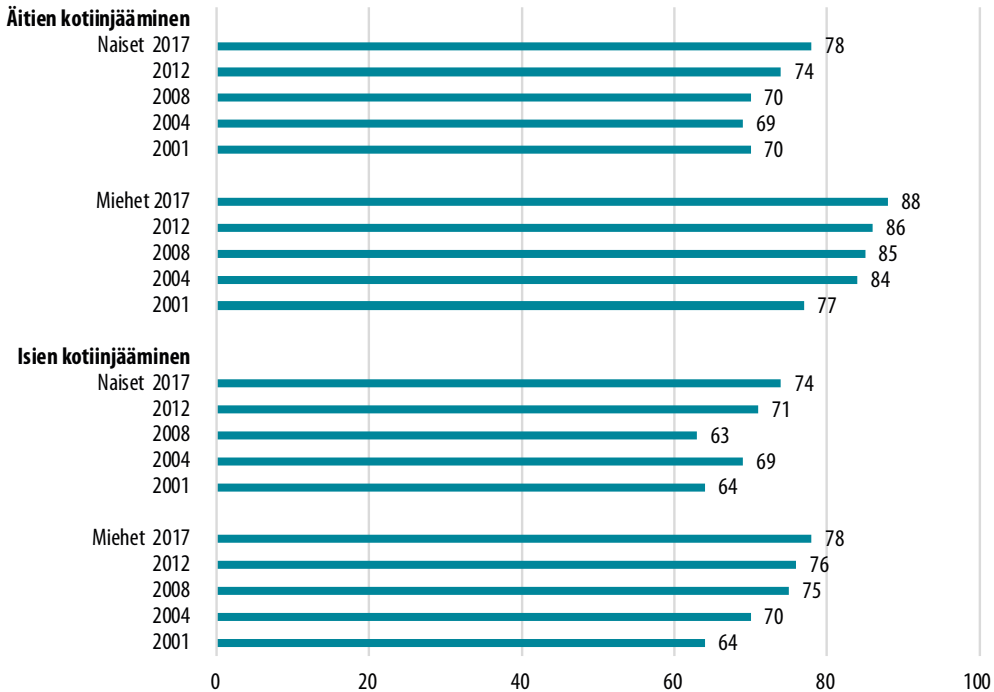
Lain mukaan vanhemmilla on oikeus jäädä kotiin hoitamaan äkillisesti sairastunutta alle 10-vuotiasta lastaan. Päätoimisilta palkansaajilta kysyttiin, miten vaikeaa naisten ja miesten on yleisesti ottaen jäädä hoitamaan sairasta lasta heidän työpaikoiltaan. Kysymykset esitettiin samoin kuin perhevapaita koskevat kysymyksetkin, eli myös niille, joilla ei ole lapsia tai omia kokemuksia asiasta. Myös vastausvaihtoehdot olivat samat kuin perhevapaita koskevissa kysymyksissä²⁵. Ei koske työpaikkaani ja ei osaa sanoa -vastaukset on tässäkin poistettu analyysistä.

Vastanneista 83 prosenttia arvioi, ettei naisten ole lainkaan vaikeaa jäädä pois töistä hoitamaan sairasta lasta. Hiukan harvempi, mutta kuitenkin 76 prosenttia vastaajista arvioi, että miesten vastaava poissaolo ei ole lainkaan vaikeaa. Aikasarjan mukaan vanhempien poissaoloa sairaan lapsen hoitamiseksi helppona pitävien osuus on kasvanut vuosien myötä (kuvio 35). Erityisesti miesten arviot miesten mahdollisuuksista hoitaa sairasta lastaan ovat muuttuneet myönteisemmiksi vuoden 2001 jälkeen.

Naisten ja miesten käsitykset miesten mahdollisuudesta jäädä kotiin hoitamaan sairasta lasta eivät eroa kovin paljoa toisistaan. Sen sijaan miehet arvioivat naisten mahdollisuudet jäädä hoitamaan sairasta lasta selvästi paremmiksi kuin naiset itse. Miehistä 88 prosenttia oli sitä mieltä, ettei naisten ole lainkaan vaikeaa olla poissa lapsen sairauden takia heidän työpaikoillaan, kun naisista näin arveli 78 prosenttia. Yksityisellä ja julkisella sektorilla työskentelevien käsitykset eivät juuri eronneet toisistaan.

²⁵ Vastausvaihtoehdot olivat ei lainkaan vaikeaa, jonkin verran vaikeaa ja selvästi vaikeaa. Lisäksi oli mahdollista vastata ei osaa sanoa ja ei koske työpaikkaani. Jälkimmäisellä vaihtoehdolla huomioitiin ne vastaajat, joiden työpaikalla on vain yhden sukupuolen edustajia tai joiden työpaikalla ei ole pienten lasten vanhempia.

Kuvio 35. Onko työpaikalla naisten ja miesten yleisesti ottaen vaikeaa jäädä kotiin hoitamaan sairasta lasta, ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuus päätoimisista palkansaajista 2001–2017 (%), vuonna 2017 naiset n = 383/332, miehet n = 330/385

Naisenemmistöisillä työpaikoilla työskentelevät vastaajat arvioivat naisten poissaolon sairaan lapsen hoitamiseksi vaikeaksi muita useammin (ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuus 78 %). Miesenemmistöisillä tai sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla työskentelevistä vastaajista 87 prosenttia ei pitänyt naisten poissaoloa lainkaan vaikeana. Miesten poissaolojen osalta käsitykset eivät juurikaan vaihdelleet työpaikan sukupuolijakauman mukaan.

Niitä palkansaajilta, joiden kotona on alle 12-vuotiaita lapsia, kysyttiin, olivatko he itse jääneet hoitamaan äkillisesti sairastunutta lasta viimeisten kahden vuoden aikana. Neljä viidesosaa niistä vastaajista, joiden lapset olivat olleet sairaana, oli jäänyt lapsen kanssa kotiin kahden vuoden aikana. Naiset olivat jääneet miehiä useammin hoitamaan sairasta lasta – heistä vain kahdeksan prosenttia ei ollut jäänyt lainkaan pois töistä lapsen sairauden takia, kun miehillä vastaava osuus oli 30 prosenttia. Yksityisellä sektorilla työskentelevissä oli hieman enemmän niitä, jotka eivät olleet lainkaan jääneet hoitamaan sairasta lasta (24 %), kuin julkisella sektorilla (11 %).

Ylitöistä kieltäytyminen perhesyihin vedoten

Päätoimisilta palkansaajilta kysyttiin, kuinka vaikeaa heidän työpaikoillaan on yleisesti ottaen pienten lasten äitien ja isien kieltäytyä ylitöistä perhesyihin vedoten. Vastaajien arvioiden mukaan sekä äidit että isät voivat melko helposti kieltäytyä ylitöistä: 74 prosenttia oli sitä mieltä, ettei se ole äideille lainkaan vaikeaa, ja 72 prosenttia arveli, ettei se ole isille lainkaan vaikeaa.

Naiset arvioivat ylitöistä kieltäytymisen perhesyiden takia olevan yhtä helppoa sekä äideille että isille – 69 prosenttia naisista vastasi, että se ei ole lainkaan vaikeaa kummallekaan. Miehet arvioivat naisia useammin äitien ylitöistä kieltäytymisen olevan helppoa: miehistä neljä viidesosaa ei nähnyt äideillä hankaluuksia sen suhteen. Isien ylitöistä kieltäytymisen helppouden osalta naisten ja miesten käsitykset eivät juuri eronneet toisistaan.

Miesten arviot ylitöistä kieltäytymisen helppoudesta ovat muuttuneet myönteisempään suuntaan vuoden 2001 jälkeen (kuvio 36). Naisten käsitykset puolestaan eivät ole ajan myötä muuttuneet kovinkaan paljon, vaikka ylitöistä kieltäytymistä piti heistäkin helppona hieman suurempi osa tällä tarkastelukerralla kuin vuonna 2001.

Naisennemistöisillä työpaikoilla työskentelevät vastaajat arvioivat äitien ylitöistä kieltäytymisen olevan vaikeampaa kuin miesennemistöisillä tai sukupuolijakaumaltaan tasaisilla työpaikoilla työskentelevät. Sen sijaan työpaikan sektorilla ei ollut paljonkaan vaikutusta asiaan.

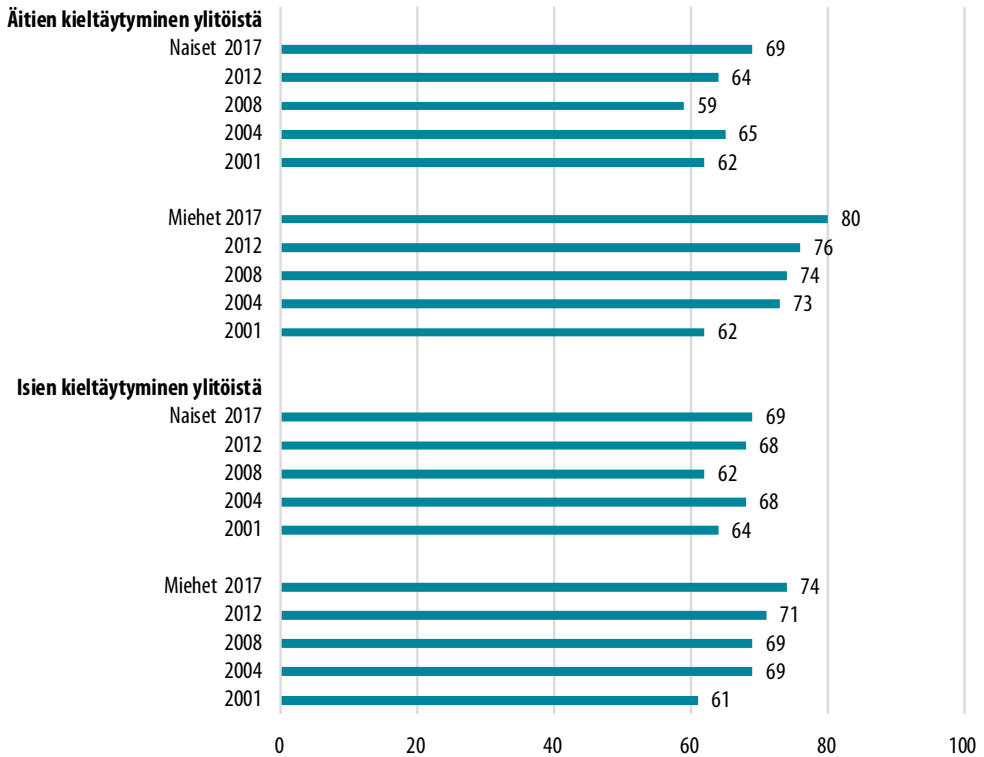
Päätoimisilta palkansaajilta kysyttiin myös, onko heidän itsensä perhesyiden takia vaikeaa olla töissä tarvittaessa myöhään tai viikonloppuisin. Kysymys koski niitä, joiden taloudessa asuu alle 18-vuotiaita lapsia. Vastanneista noin puolet ilmoitti, ettei tällainen työajoissa joustaminen ole heille perhesyiden takia vaikeaa. Naisten ja miesten välillä ei ollut juurikaan eroa.

Yksityisellä sektorilla työskentelevät perheelliset arvioivat myöhään tai viikonloppuisin töissä olemisen helpoksi hiukan useammin kuin julkisella sektorilla työskentelevät – ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuudet olivat yksityisellä sektorilla 51 prosenttia ja julkisella 43 prosenttia.

Ne vastaajat, joilla on alle 7-vuotiaita lapsia, arvioivat työaikojen venyttämisen tarvittaessa iltaan tai viikonloppuun olevan selvästi vaikeampaa (ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuus 33 %) kuin ne vastaajat, joiden lapset olivat tätä vanhempia (62 %).

Kuvio 36. Onko työpaikalla yleisesti ottaen vaikeaa pienten lasten äideille ja isille kieltäytyä ylitöistä perhesyiden takia, ei lainkaan vaikeaa -vastanneiden osuus päätömisistä palkan-saajista 2001-2017 (%), vuonna 2017 naiset n = 365/320, miehet n = 302/362

6 Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen perheiden työnjaossa ja päätöksenteossa

Marjut Pietiläinen & Henna Attila

- Vastuu kotitöistä jakautuu edelleen perinteisten roolien mukaisesti kahden puolison perheissä: naiset vastaavat useimmiten kotitalouksista ja miehet erilaisista huoltotöistä.
- Naiset kertoivat olevansa useimmin vastuussa yhteydenpidosta päiväkotiin tai kouluun, mutta myös sairaan lapsen hoito, lastenhoito ja läksyjenteosta huolehtiminen ovat useimmiten naisten vastuulla.
- Naiset kokivat miehiä useammin olevansa liikaa vastuussa kotitöistä: noin joka kymmenes nainen koki olevansa usein liikaa vastuussa kotitöistä ja lähes joka neljäs silloin tällöin.
- Naisten ja miesten mukaan erimielisyydet puolisoitten välillä liittyvät useimmiten kotitöiden jakamiseen, rahojen käyttöön sekä lasten hoitoon ja kuljettamiseen.
- Naiset kokivat miehiä useammin, että heillä on riittävästi valtaa perheen sisäisessä päätöksenteossa.
- Yhteiset menot jaetaan useimmiten kotitalouksissa puoliksi, vaikka miesten tulot arvioitiin naisten tuloja suuremmiksi.
- Enemmistö vastaajista oli tyytyväisiä menojen jakamisen tapaan ja arveli myös kumppaninsa olevan siihen tyytyväinen.

Tässä luvussa tarkastellaan sukupuolten tasa-arvon toteutumista perheiden työnjaossa ja päätöksenteossa. Aluksi käsitellään kahden aikuisen kotitalouksien käsityksiä vastuunjaosta erilaisissa kotitöissä. Tämän jälkeen tarkastellaan vastaajien liialliseksi kokemaan vastuuta kotitöistä, vastaajien kokemusta riittävästä vallasta perheen sisäisessä päätöksenteossa sekä parisuhteen laadusta. Luvussa tarkastellaan myös vastaajien käsityksiä asioista, jotka aiheuttavat eniten ristiriitoja parisuhteessa riippumatta siitä, onko perheessä lapsia vai ei. Kysymysten muotoiluissa on tehty muutoksia, joten uudet tulokset eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia aiempien tasa-arvobarometrien tulosten kanssa. Luvun lopussa tarkastellaan omassa ja muissa kotitalouksissa asuvien hoivaamisen määrää ja kuormittavuutta sekä vastaajien tuloja, pariskuntien tapoja jakaa kotitaloutensa yhteisiä menoja sekä puolisoiden tyytyväisyyttä tapaan, jolla perheen menot jaetaan.

Vastuunjako kotitöistä

Seuraavassa käsitellään kahden puolison kotitalouksien käsityksiä vastuunjaosta erilaisissa kotitöissä. Kahden puolison kotitalouksilla tarkoitetaan tässä avo- ja avioparien perheitä sekä rekisteröidyssä parisuhteessa olevia pareja riippumatta siitä, mitä sukupuolta he ovat ja onko heillä lapsia vai ei. Jatkossa kaikista näistä pareista käytetään termiä ”parisuhdeperhe”. Enemmistö näistä parisuhdeperheistä oli naisen ja miehen muodostamia pareja. Tällaisia pareja oli mukana tarkastelussa 1071 ja samaa sukupuolta olevien muodostamia pareja 10. Lapsiperheiden osalta tarkastellaan puolisojen vastuunjakoa myös lapsista huolehtimiseen liittyvissä kotitöissä. Lapsiperheillä tarkoitetaan perheitä, joissa on vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Tarkastelussa ovat mukana vain kahden vanhemman perheet, koska kysymykset koskevat vastuun jakamista.

Kotitaloustyöt

Naiset kertoivat olevansa useimmiten vastuussa kotitaloustyöistä, kuten pyykinpesusta, silityksestä, ruuanlaitosta ja siivouksesta. Miehet puolestaan ilmoittivat olevansa useimmiten vastuussa kodin huoltotöistä, korjaamisesta, rakentamisesta, kuluneuvojen huoltamisesta sekä laitteiden asentamisesta ja huollosta. Vastuun

jakaminen puolisoitten kesken oli vastaajien mielestä yleisintä päivittäisostosten teossa, puutarha- ja pihatöissä sekä lemmikkieläinten hoidossa. Selkein ero sukupuolten välillä on pyykinpesussa: 77 prosenttia parisuhdeperheiden naisista vastasi olevansa siitä useimmiten vastuussa. Myös silitys on useimmiten naisten vastuulla (74 %).

Vastuu perheen ruuanlaitosta näyttää olevan edelleen useimmiten naisilla: parisuhhteessa elävistä naisista 64 prosenttia ilmoitti olevansa useimmiten vastuussa ruuanlaitosta kotitaloudessaan, miehistä joka viides. Vajaa kolmannes miehistä ilmoitti puolisoitten olevan yhtä paljon vastuussa ruuanlaitosta, naisista näin vastasi noin joka viides. Jos ruuanlaittovastuita tarkastellaan ikäryhmittäin, voidaan naisten ja miesten välillä havaita eroavuuksia. Naisilla pienin ruuanlaittovastuu näyttää olevan 45–54-vuotiailla, joista noin puolet kertoi olevansa itse useimmiten vastuussa ruuanlaitosta. Tässä ikäryhmässä naiset kertoivat muita ikäryhmiä useammin puolisoitten yhtä suuresta vastuusta (29 %). Naisista 65–74-vuotiaat kertoivat puolestaan muita ikäryhmiä useammin olevansa itse vastuussa ruuanlaitosta (81 %). Miehet kertoivat naisia useammin puolisoitten yhtä suuresta vastuusta kaikissa muissa paitsi 45–54-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa naisten ja miesten vastaukset olivat tältä osin yhtenevät.

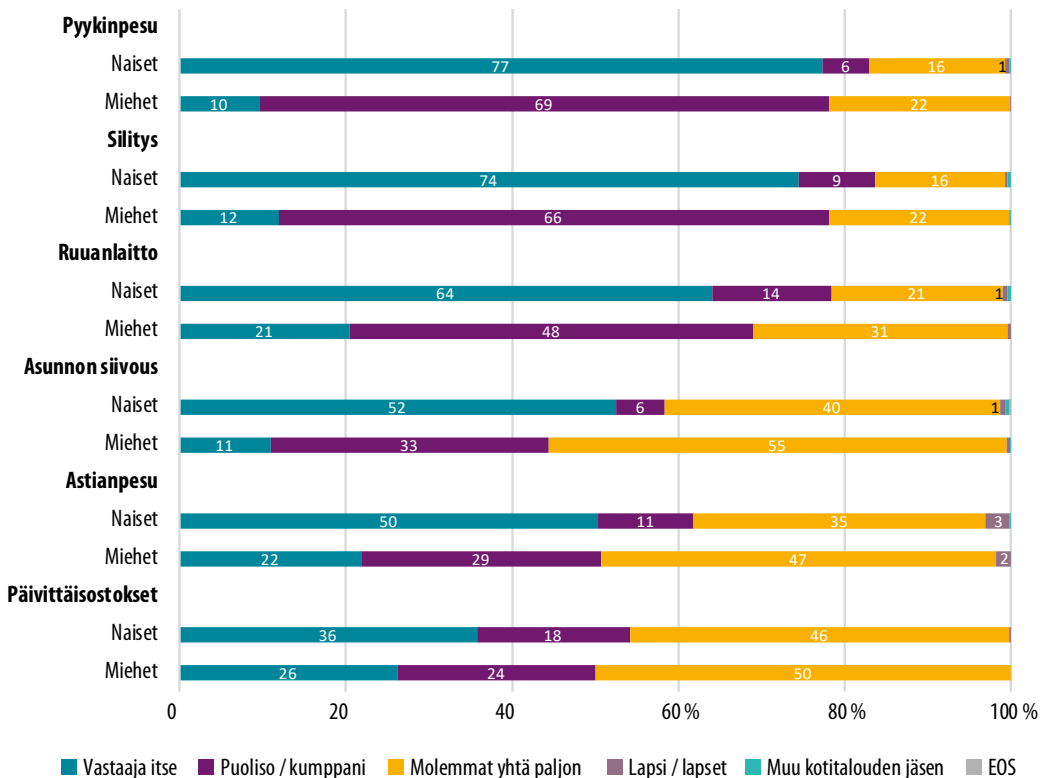
Päivittäisostosten tekeminen, asunnon siivous ja myös astianpesu olivat kotitaloustöitä, joista vastaajat ilmoittivat useimmin puolisoitten olevan yhtä usein vastuussa. Naiset kuitenkin kertoivat heillä edelleen olevan päävastuu erityisesti astianpesusta (50 %) ja asunnon siivouksesta (52 %). Erityisesti 25–34-vuotiaat naiset kertoivat olevansa useimmiten vastuussa asunnon siivouksesta (64 %). Vastuu päivittäisostoksista oli vastaajien mukaan astianpesua ja siivousta tasaisemmin jakautunut puolisoitten kesken, vaikka jonkin verran eroa sukupuolten välillä olikin: naisista hieman useampi kuin joka kolmas ilmoitti olevansa useimmiten vastuussa ostosten tekemisestä, miehistä noin joka neljäs. Puolisoitten yhtä suuresta vastuusta päivittäisostosten tekemisessä kertoi puolestaan 46 prosenttia naisista ja 50 prosenttia miehistä.

Vertailua aikaisempiin tasa-arvobarometreihin ei voida suoraan tehdä, sillä kysymyksen vastausvaihtoehdot ovat aiemmin olleet erilaiset. Aikaisemmilla kerroilla on kysytty kahden vanhemman lapsiperheiden vanhemmilta, onko eri kotitöistä useimmiten vastuussa perheen äiti, isä, äiti ja ja isä yhtä paljon, lapsi/lapset vai muu kotitalouden jäsen. Nyt kysymys kysyttiin avio- ja avopareilta (ml. rekisteröidyt parit) riippumatta siitä, onko heillä lapsia vai ei. Myös vastausvaihtoehtojen muotoilussa

haluttiin ottaa paremmin huomioon perheiden moninaisuus, joten uudet vastausvaihtoehdot eri kotitöistä päävastuussa oleviksi perheenjäseniksi olivat vastaaja itse, puoliso/kumppani, molemmat yhtä paljon, lapsi/lapset ja muu kotitalouden jäsen. Kaikilla tutkimuskerroilla on ollut mahdollista valita myös ei koske kotitaloutani -vaihtoehto.

Vuonna 2012 kolmasosa vastaajista ilmoitti perheen äidin vastaavan päivittäisostoksista, ja tuolloin 43 prosenttia katsoi äidin ja isän olevan tästä vastuussa useimmiten yhtä paljon. Isien vastuulla oli ostosten teko vajaan neljänneksen mielestä. Jos tämän vuoden tuloksia tarkastellaan sen mukaan, onko perheessä alle 18-vuotiaita lapsia, voidaan osuuksien havaita olevan melko samanlaisia nyt kuin vuonna 2012.

Kuvio 37. Kotitaloustöiden vastuunjako avo- ja aviopariperheissä 2017, kuka on useimmiten vastuussa (%), n = 935-1079

Huolto- ja pihatyöt

Kodin huolto- ja pihatöistä tasaisimmin puolisoiden välillä on jaettu vastuu puutarha- ja pihatöissä. Noin neljännes naisista ja miehistä ilmoitti olevansa niistä useimmiten vastuussa ja hieman yli puolet ilmoitti tehtävien olevan molempien puolisoiden vastuulla yhtä paljon. Puutarha- ja pihatöissä sukupuolten välillä ei juuri ollut eroa. Erilaiset huoltotyöt ovat yhä edelleen voimakkaimmin sukupuolittuneita kotitöitä. Kulkuneuvojen huoltaminen ja muu huolto, korjaus ja rakentaminen ovat useimmiten miesten vastuulla ja näissä vastuun jakaminen puolisoiden välillä on kaikkein vähäisintä.

Vaikka vastuu lemmikkieläinten hoidosta on melko tasaisesti jakautunut, näyttää se kuitenkin useammin olevan naisten kuin miesten vastuulla. Sen sijaan kodin jätehuolto näyttää olevan edelleen useammin miesten kuin naisten vastuulla, vaikka lähes puolet naisista ja miehistä ilmoittikin vastuun useimmiten jakautuvan puolisoiden kesken.

Noin puolet sekä naisista että miehistä ilmoitti puolisoiden vastaavan kodin taloutta koskevien asioiden hoidosta yhtä paljon. Miehistä kolmannes ja naisista viidennes raportoi olevansa useimmiten yksin vastuussa talousasioiden hoidosta.

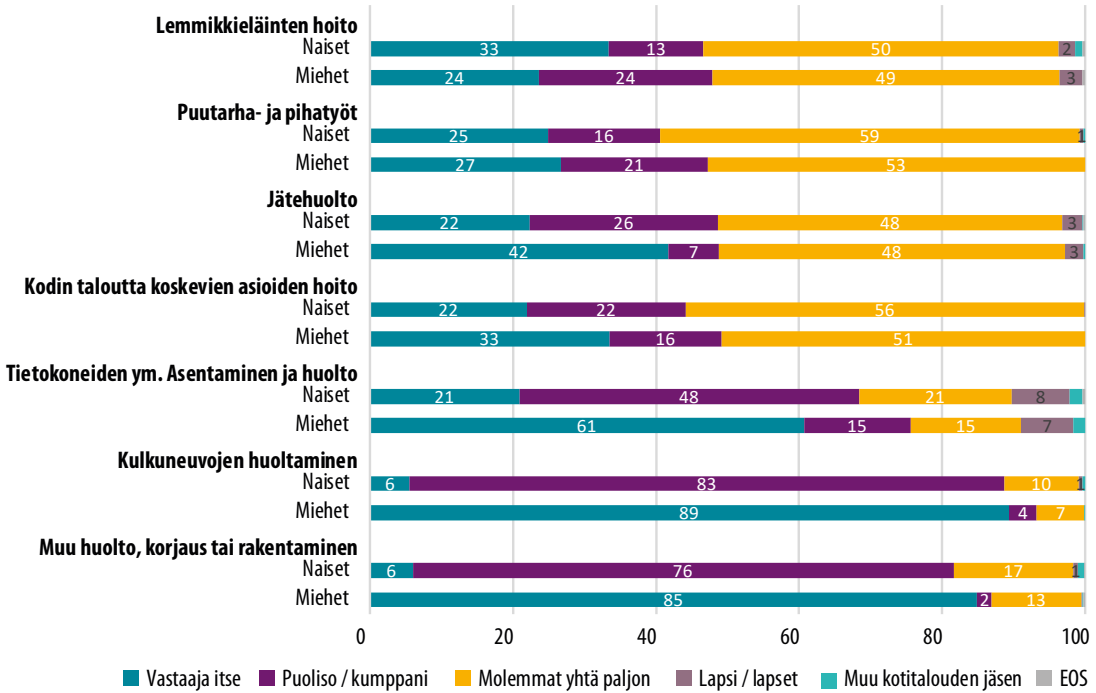
Tasa-arvobarometrissa 2017 kysyttiin myös tietokoneiden, puhelimien ja tabletien sekä niihin liittyvien ohjelmien asentamiseen ja huoltoon liittyvästä vastuusta. Vastuu näistä näyttää olevan pääasiassa miehillä eikä vastuun jakaminen ole kovin yleistä. Miehistä 61 prosenttia kertoi olevansa itse useimmiten vastuussa näistä, naisista 21 prosenttia. Hieman harvempi kuin joka viides vastaaja ilmoitti puolisoiden jaetusta vastuusta. Lähes joka kymmenessä tapauksessa lapsi tai lapset olivat useimmiten vastuussa tietokoneiden ym. asentamisesta ja huollosta.

Tasa-arvobarometrin tulokset naisten ja miesten erilaisista vastuista kotitöissä ovat samansuuntaisia kuin Tilastokeskuksen vuoden 2011 ajankäyttötutkimuksen²⁶ tulokset: naiset ja miehet kertoivat tasa-arvobarometrin kyselyssä olevansa vastuussa useimmiten juuri niistä kotitöistä, joihin ajankäyttötutkimukseen vastanneet naiset ja miehet ilmoittivat käyttävänsä aikaansa.

---

26 Ajankäyttötutkimus 2009–2010, Tilastokeskus

Kuvio 38. Huolto- ja pihatöiden, kodin talousasioiden ja lemmikkien hoidon vastuunjako avo- ja aviopariperheissä 2017, kuka on useimmiten vastuussa (%), n = 546-1079

Lapsiin liittyvät kotityöt

Tilastokeskuksen vuoden 2011 ajankäyttötutkimuksen mukaan merkittävä osa lapsiperheiden ajasta menee lastenhoitoon, ostoksiin ja asiointiin, ruuanlaittoon sekä siivoamiseen²⁷. Seuraavassa tarkastellaan vastaajien käsitystä lapsiin liittyvien kotitöiden vastuunjaosta sellaisissa kahden vanhemman perheissä, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia kokoaikaisesti (n = 432). Näistä perheistä viisi on samaa sukupuolta olevien parien perheitä. Lastenhoidon osalta vastuunjakoa on tarkasteltu niissä perheissä, joissa on vakituisesti alle kouluikäisiä lapsia ja sairaan lapsen hoitoa niiden perheiden osalta, joissa on vakituisesti alle 10-vuotiaita lapsia. Läksyjen teosta huolehtimisen osalta on tarkasteltu perheitä, joissa on 7–17-vuotiaita lapsia.

27 Ajankäyttötutkimus 2009–2010, Tilastokeskus

Tasa-arvobarometrin mukaan naiset näyttävät yhä edelleen hoitavan useimmissa perheissä lapsia ja heidän asioitaan miehiä useammin, mutta myös jaettu vastuu on tavallista lapsista huolehtimisessa. Tasaisimmin puoliset jakavat vastuun lasten kanssa seurustelussa – yli 70 prosenttia vastaajista kertoi jakavansa vastuun tältä osin. Sukupuolten välillä ei tässä ollut eroa. Kysymykseen ja vastausvaihtoehtoihin tehtyjen muutosten takia tuloksia ei voida suoraan verrata aiempien tasa-arvobarometrien tuloksiin. Aiemmissa tasa-arvobarometreissä lastenhoito, lasten kanssa keskusteleminen ja leikkiminen, läksyjenteosta huolehtiminen ja lasten kuljettaminen päiväkotiin tai kouluun ovat tyypillisesti olleet jaetun vastuun alueita. Vuoden 2017 tasa-arvobarometrin mukaan jaetun vastuun alueet näyttävät edelleen hyvin samoilta, vaikkakaan täsmällistä vertailua aikaisempiin tasa-arvobarometreihin ei voida tehdä.

Naiset ilmoittivat olevansa useimmiten itse vastuussa yhteydenpidosta päiväkotiin tai kouluun (78 %), sairaan lapsen hoidosta (55 %), lastenhoidosta (50 %) ja läksyjenteosta huolehtimisesta (47 %). Sen sijaan miehet (31 %) kertoivat kantavansa vastuun lasten harrastuksiin kuljettamisesta hieman naisia (27 %) useammin, vaikka vastuu pääasiassa jaetaankin vanhempien kesken.

Puolisoiden työmarkkina-asema näyttää vaikuttavan vastuun jakoon lapsiperheissä. Mikäli perheen molemmat vanhemmat ovat työssä, näyttää vastuun jakaminen olevan puolisoitten välillä tasaisempaa kuin vain toisen vanhemmista ollessa työssä.

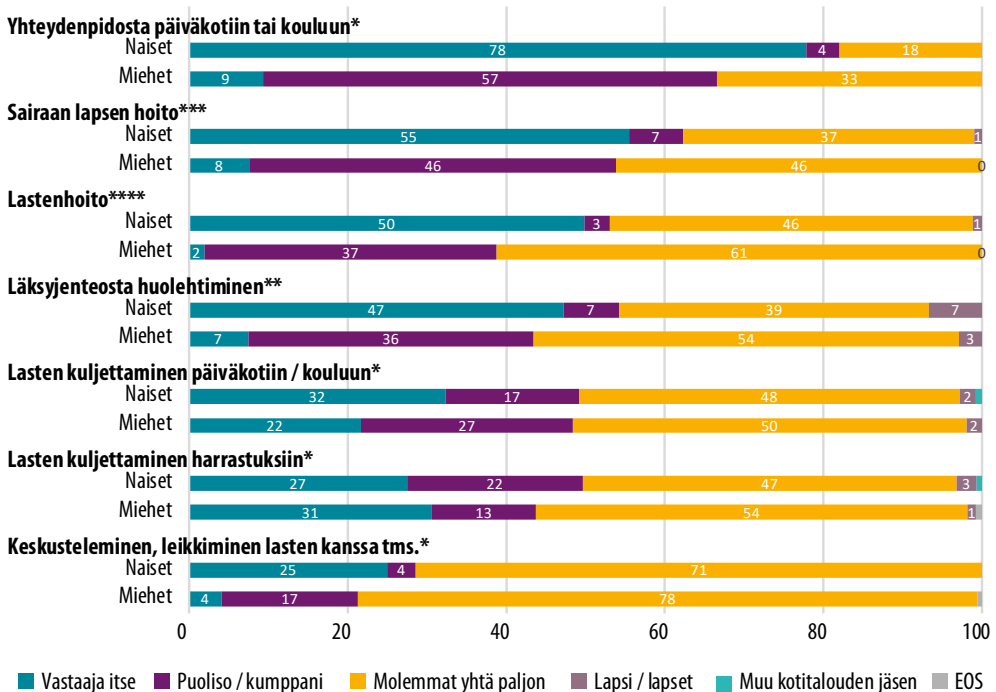
Yli puolet naisista kertoi olevansa useimmiten vastuussa sairaan lapsen hoidosta perheissä, joissa on alle kymmenvuotiaita lapsia. Vastaavasti harvempi kuin joka kymmenes mies ilmoitti olevansa itse pääosin vastuussa sairaan lapsen hoidosta. Naisista hieman useampi kuin joka kolmas ilmoitti molempien puolisoitten vastaavan useimmiten yhtä paljon sairaan lapsen hoidosta, miehistä näin vastasi lähes puolet. Mikäli perheen molemmat vanhemmat olivat työssä, oli vastuunjako sairaan lapsen hoidosta puolisoitten kesken kuitenkin tätä tasaisempaa.

Niiltä vastaajilta, joiden kotitaloudessa oli vakituisesti alle seitsemänvuotiaita lapsia, kysyttiin kuka kotitaloudessa on useimmiten vastuussa lastenhoidosta. Puolet naisista kertoi olevansa itse siitä vastuussa, miehistä vain kaksi prosenttia. Miehet ilmoittivat naisia useammin molempien puolisoitten olevan yhtä paljon vastuussa lastenhoidosta. Niissä perheissä, joissa molemmat vanhemmat olivat työssä, oli lastenhoidon vastuu jaettu selvästi tasaisemmin kuin vain toisen puolison ollessa

työssä. Sukupuolten välillä näyttää siis olevan eroa lastenhoitovastuun jakautumisessa.

Kuvio 39. Vastuunjako lastenkasvatukseen liittyvissä kotitöissä kahden vanhemman avo- ja aviopariperheissä 2017, kuka on useimmiten vastuussa (%), n = 201–371

* jos alle 18 v. lapsia kotitaloudessa kokoaikaisesti ** jos 7–17 v. lapsia kotitaloudessa

*** jos alle 10 v. lapsia kotitaloudessa **** jos alle 7 v. lapsia kotitaloudessa

Lasten kuljettamisesta päiväkotiin tai kouluun ei ollut merkittävää eroa sukupuolten välillä. Asiaa kysyttiin niiltä vastaajilta, joilla oli alle 18-vuotiaita lapsia. Naisista lähes kolmannes ilmoitti olevansa tästä itse useimmiten vastuussa, miehistä näin ilmoitti hieman useampi kuin joka viides. Useampi kuin joka neljäs mies ilmoitti puolison olevan tästä useimmiten vastuussa. Työssä olevien vanhempien välillä myös lasten kuljettaminen oli jaettu tasaisemmin puolisoitten välillä. Niistä työssä olevista

naisista, joiden puoliset olivat myös työssä, lähes kolmannes ilmoitti olevansa useimmiten vastuussa lasten kuljettamisesta päiväkotiin tai kouluun, mutta hieman yli puolet katsoi puolisoiden kuitenkin olevan tästä useimmiten yhdessä vastuussa.

Lasten kuljettaminen harrastuksiin on vastaajien mukaan melko tasaisesti jakautunut naisten ja miesten välillä. Naisista 47 prosenttia ja miehistä 54 prosenttia ilmoitti harrastuksiin kuljettamisen vastuun olevan useimmiten jaettu puolisoiden välillä. Naisista hieman useampi kuin joka neljäs ilmoitti olevansa itse useimmiten vastuussa lasten kuljettamisesta, miehistä hieman harvempi kuin joka kolmas. Miehet myös ilmoittivat naisia useammin puolisoiden olevan yhtä paljon vastuussa lasten harrastuksiin kuljettamisesta. Hieman useampi kuin joka viides nainen kertoi puolison olevan lasten harrastuskuljetuksista vastuussa. Miehet kertoivat naisia harvemmin puolison pääasiallisesta kuljettamisvastuusta, sen sijaan he katsoivat naisia useammin puolisoiden olevan tästä yhtä paljon vastuussa. Myös vastuu lasten kuljettamisesta oli jaettu puolisoiden välillä tätä tasaisemmin, mikäli molemmat vanhemmat kävivät töissä.

Yhteydenpito päiväkotiin tai kouluun on vastausten mukaan edelleen pääosin naisten vastuulla – olivat naiset työssä tai eivät. Työssä olevista naisista, joiden puoliset olivat myös työssä, lähes 80 prosenttia ilmoitti olevansa useimmiten vastuussa yhteydenpidosta päiväkotiin tai kouluun. Vastuu lasten läksyjen teosta huolehtimisesta jaettiin puolisoiden välillä tasaisemmin puolisoiden välillä, mikäli molemmat vanhemmat olivat työssä.

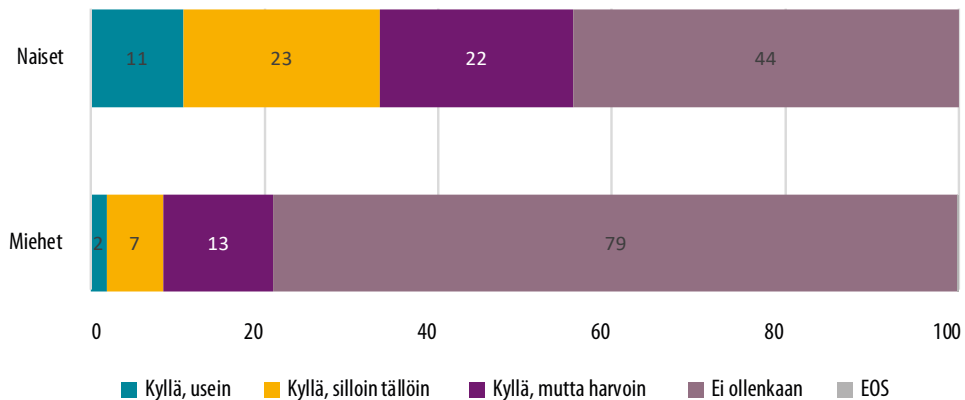
Liiallinen vastuu kotitöistä ja lapsista

Naiset kokivat selvästi useammin olevansa liikaa vastuussa kotitöistä kuin miehet. Noin joka kymmenes nainen koki olevansa usein liikaa vastuussa kotitöistä, kun miehistä näin koki vain kaksi prosenttia. Lähes joka neljäs nainen koki vastuuta olevan liikaa silloin tällöin ja reilu viidennes harvoin. Valtaosa miehistä (79 %) ei kokenut ollenkaan liikaa vastuuta kotitöistä, naisista näin ajatteli selvästi harvempi (44 %). Niin naisten kuin miestenkin kokemukset liiasta vastuusta kotitöissä olivat

selvästi yleisempiä kahden vanhemman lapsiperheissä²⁸ kuin kaikissa kahden puolison perheissä²⁹. Tarkastelussa ei ole mukana yhden vanhemman perheitä.

Liiallisesta vastuusta raportoivat erityisesti alle 55-vuotiaat naiset: heistä noin 40 prosenttia kertoi liiallisen vastuun kokemuksesta vähintään silloin tällöin. Osuus on sama kuin niillä naisilla, joilla oli tutkimushetkellä alle 7-vuotiaita lapsia. Sen sijaan naisista, joilla ei ollut tämän ikäisiä lapsia, noin kolmannes kertoi liiallisesta vastuusta ainakin silloin tällöin. Vain hieman useampi kuin joka kymmenes mies, jonka perheessä oli alle 7-vuotias lapsi, kertoi liiallisesta vastuusta vähintään silloin tällöin. Ero on kuitenkin hyvin pieni verrattuna niihin miehiin, joilla ei ollut alle kouluikäisiä lapsia.

Kuvio 40. Kokemus kotitöiden vastuun jakautumisesta, avo- tai aviopariperheissä elävät 2017 (%), n = 1080

28 Perheet, joissa oli vastaushetkellä vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi.

29 Ml. kahden vanhemman lapsiperheet, kahden vanhemman perheet, joissa täysi-ikäisiä lapsia ja lapsettomat parit.

Erimielisyyttä aiheuttavat asiat avo- ja aviopuolisoiden välillä

Avo- tai aviopuolison (ml. rekisteröidyt parit) kanssa asuulta kysyttiin, minkä verran erilaiset perhe-elämään liittyvät asiat aiheuttavat erimielisyyttä puolison kanssa³⁰. Kysytyjä asioita olivat kotitöiden jakamiseen, lastenhoitoon, kuljettamiseen tai muihin vastaaviin liittyvät tehtävät. Lapsiin liittyvät kysymykset kysyttiin vain niiltä, joilla on lapsia. Erimielisyyksistä puolison kanssa on kysytty vuodesta 2001 lähtien.

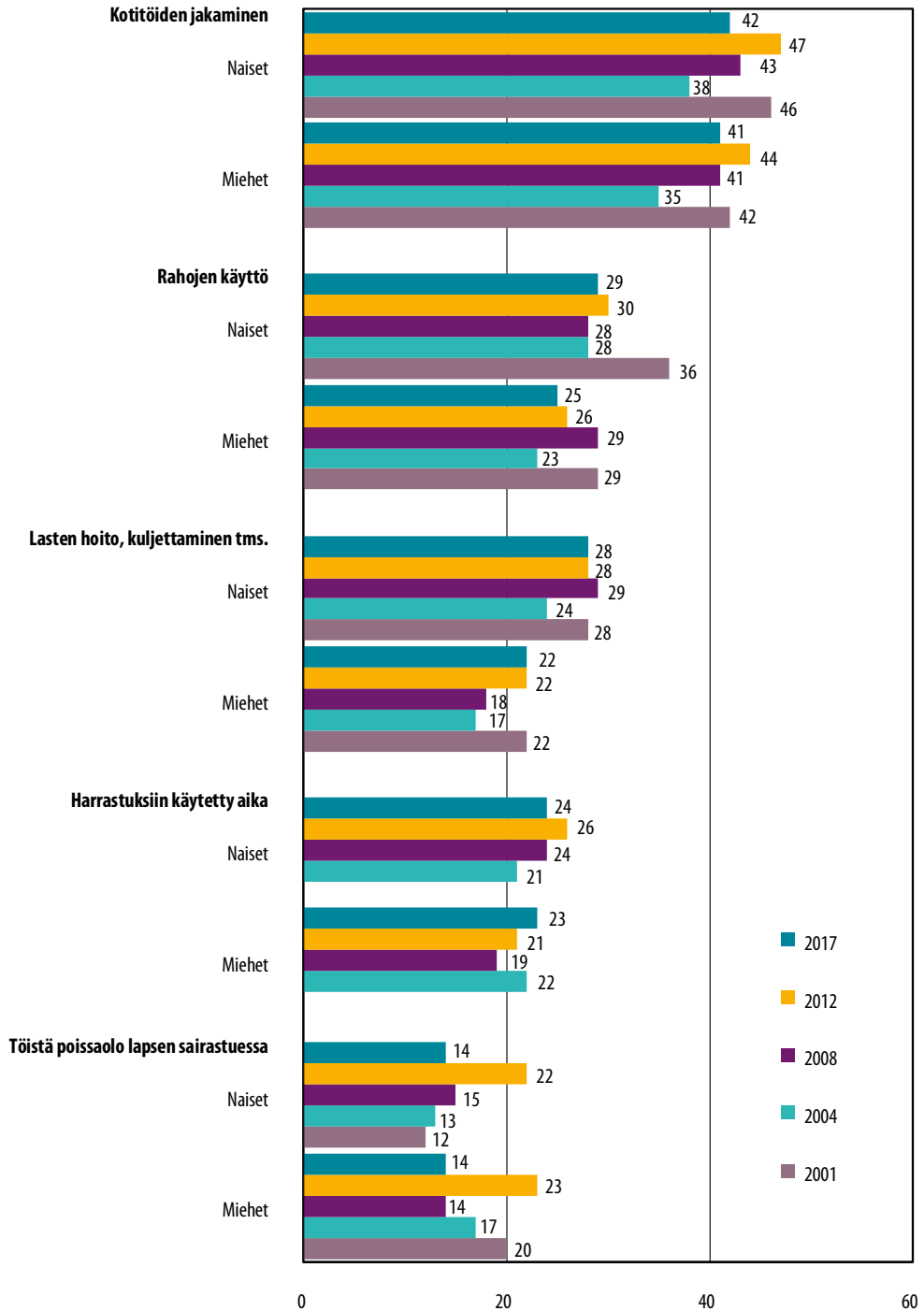
Puolisoiden erimielisyyksien aiheet liittyvät useimmiten kotitöiden jakamiseen (kuvio 41). Naisista ja miehistä noin 40 prosenttia kertoi kotitöiden jakamisen aiheuttaneen erimielisyyttä. Paljon erimielisyyksiä kokevia oli kuitenkin vain muutama prosentti vastaajista. Kysymykseen vastanneista naisista ja miehistä noin 60 prosenttia ilmoitti, ettei heillä ollut puolisonsa kanssa lainkaan erimielisyyttä kotitöiden jakamisesta. Rahojen käyttö oli aiheuttanut erimielisyyttä hieman yli neljäsosalle (29 % naisista, 25 % miehistä). Lasten hoito ja kuljettaminen yms. olivat aiheuttaneet erimielisyyttä puolison kanssa hieman useammalle kuin joka neljännelle naiselle ja noin joka viidennelle miehelle.

Kysytyistä asioista vähiten erimielisyyksiä aiheutti aiempien tasa-arvobarometrien tarkasteluvuosien tapaan töistä poissaolo lapsen sairastuessa. Hieman useampi kuin joka kymmenes nainen ja mies kertoi erimielisyyksistä liittyen töistä poissaoloon lapsen sairastuessa. Vuoteen 2012 verrattuna erimielisyydet puolisoitten välillä näyttäisivät hieman vähentyneen, mutta toisaalta vuoden 2008 tilanteeseen verrattuna muutosta ei juuri ole tapahtunut. Kehityksessä ei siis näytä olevan mitään yhtä trendiä eri tutkimusvuosina.

Harrastuksiin käytetystä ajasta erimielisyyttä oli kokenut lähes neljännes naisista ja noin viidennes miehistä. Puolisoiden väliset erimielisyydet näyttävät sekä naisten että miesten mielestä vähentyneen vuodesta 2012 kotitöiden jakamisessa ja töistä poissaolossa lapsen sairastuessa. Toisaalta osuuksien vaihtelu eri tutkimusvuosien välillä osoittaa, ettei yhdenmukaista kehitystä ole havaittavissa.

30 Vastausvaihtoehdot olivat paljon, jonkin verran ja ei lainkaan.

Kuvio 41. Erimielisyyksien aiheet puolisoiden välillä, paljon tai jonkin verran erimielisyyksiä kohdanneet (%), n = 252–1080

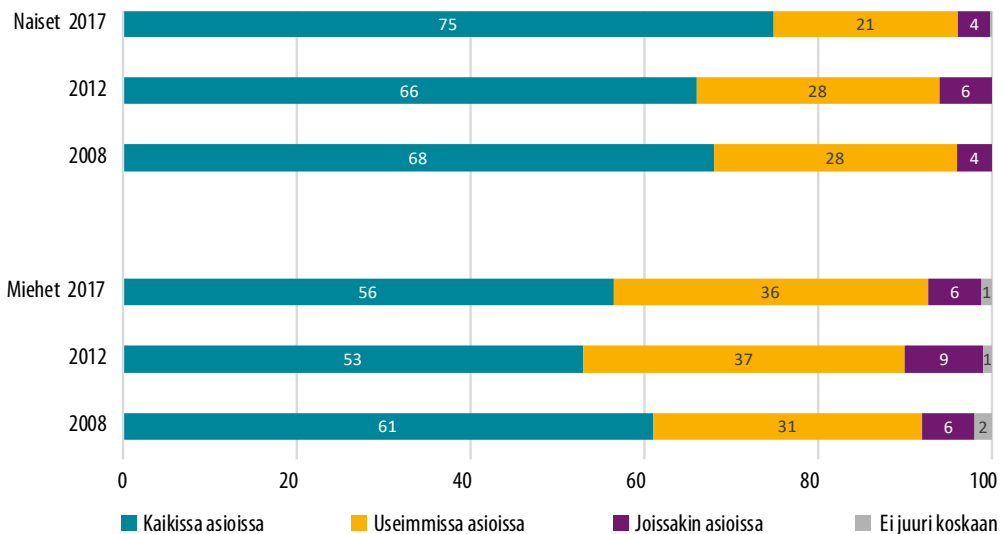

Valta perheen sisäisessä päätöksenteossa

Avo- tai avioliitossa (ml. rekisteröidyt parit) eläviltä on vuodesta 2008 lähtien kysytty siitä, onko heillä mielestään riittävästi valtaa perheen sisäisessä päätöksenteossa. Perheen sisäisellä päätöksenteolla tarkoitetaan esimerkiksi kotitöiden jakamista, lasten kasvattamista ja rahan käyttöä koskevia päätöksiä.³¹ Kuten vuonna 2012, myös vuoden 2017 tasa-arvobarometrin mukaan suurin osa vastaajista koki, että heillä on riittävästi valtaa perheen sisäisessä päätöksenteossa kaikissa tai useimmissa asioissa. Aiempien barometrin tulosten mukaisesti naiset kokivat näin useammin kuin miehet (Kuvio 42.)

Naisista 75 prosenttia ilmoitti heillä olevan riittävästi valtaa perheen sisäisessä päätöksenteossa kaikissa asioissa ja noin viidennes useimmissa asioissa. Neljä prosenttia naisista koki heillä olevan riittävästi valtaa joissakin asioissa. Miesten vastaukset poikkesivat jonkin verran naisten vastauksista. Yli puolet (56 %) miehistä ilmoitti, että heillä on riittävästi valtaa kaikissa asioissa ja reilu kolmannes (36 %) useimmissa asioissa. Kuusi prosenttia miehistä koki, että heillä oli riittävästi valtaa joissakin asioissa ja prosentti miehistä kertoi, ettei heillä ole riittävästi valtaa juuri koskaan.

Kuvio 42. Onko vastaajalla riittävästi valtaa perheen sisäisessä päätöksenteossa (%), n = 1079

31 Vastausvaihtoehdot olivat 1) kyllä, kaikissa asioissa 2) kyllä, useimmissa asioissa 3) kyllä, joissakin asioissa ja 4) ei juuri koskaan.

Kokemusta riittävästä vallasta perheen sisäisessä päätöksenteossa voidaan tarkastella myös koulutuksen ja iän mukaan. Naisilla kaikissa asioissa riittävästi valtaa kokevien osuus oli kaikilla koulutusasteilla suurempi kuin miehillä. Miehet puolestaan ilmoittivat naisia useammin, että heillä on riittävästi valtaa useimmissa asioissa.

Sekä naisista että miehistä 35–44-vuotiaat ilmoittivat muita ikäryhmiä useammin, että heillä on riittävästi valtaa perheen sisäisessä päätöksenteossa. Naisilla osuudet olivat kaikissa ikäryhmissä miesten osuuksia suuremmat. Alle 45-vuotiaat naiset kokivat vanhempien ikäryhmien naisia useammin, että heillä on riittävästi valtaa perheen sisäisessä päätöksenteossa.

Tyytyväisyys parisuhteeseen

Tasa-arvobarometrissa kysyttiin myös, millaisena parisuhteessa elävät naiset ja miehet parisuhdettaan pitävät. Naisten ja miesten välillä ei ole juurikaan eroa siinä, millaisena parisuhdetta puolisoon tai kumppaniin pidettiin. Valtaosa koki parisuhteensa erittäin hyväksi (naiset 67 %, miehet 72 %). Noin neljännes (naiset 27 %, miehet 24 %) piti suhdettaan melko hyvänä, ja tyydyttävänä parisuhdettaan piti viisi prosenttia naisista ja neljä prosenttia miehistä. Parisuhdettaan huonona piti vain muutama vastaaja. Nuoret vastaajat olivat hieman vanhempia ikäryhmiä useammin tyytyväisempiä parisuhteeseensa. Korkeammin koulutetut pitivät parisuhdettaan hieman parempana kuin ne, joiden koulutustaso oli matalampi. Sillä, oliko vastaajalla lapsia vai ei, ei ollut vaikutusta siihen, millaiseksi parisuhde koettiin.

Hoivavastuu vastaajan kotitaloudessa ja muissa talouksissa asuvista

Vastaajilta kysyttiin omaan tai muuhun kotitalouteen kuuluvan pitkäaikaisesti sairaan, vammaisen tai huonokuntoisen henkilön hoitamisesta ja avustamisesta sekä omaan kotitalouteen kuuluvan sairaan tai huonokuntoisen henkilön hoitovastuun aiheuttamasta kuormituksesta muuhun elämään.

Omaan kotitalouteen kuuluvaa henkilöä hoiti tutkimushetkellä naisista kuusi ja miehistä neljä prosenttia. Puolet omassa kotitaloudessaan asuvaa henkilöä hoitavista naisista ja miehistä koki hoivavastuun kuormittavan muuta elämäänsä jonkin verran. Kolmasosa naisista koki sen kuormittavan muuta elämäänsä paljon. Loput eli puolet miehistä ja kuudesosa naisista koki, ettei hoitovastuu kuormita heidän muuta elämäänsä juuri lainkaan.

Muissa kotitalouksissa eläviä sairaita tai huonokuntoisia henkilöitä oli vähintään kerran kuussa tai useammin avustanut naisista 33 ja miehistä 30 prosenttia. Lähes päivittäin muissa kotitalouksissa asuvia kertoi avustavansa naisista neljä ja miehistä kaksi prosenttia.

Avo- ja avioparien kotitalouksien menojen jakautuminen suhteessa tuloihin

Vastaajien tulot sukupuolen mukaan

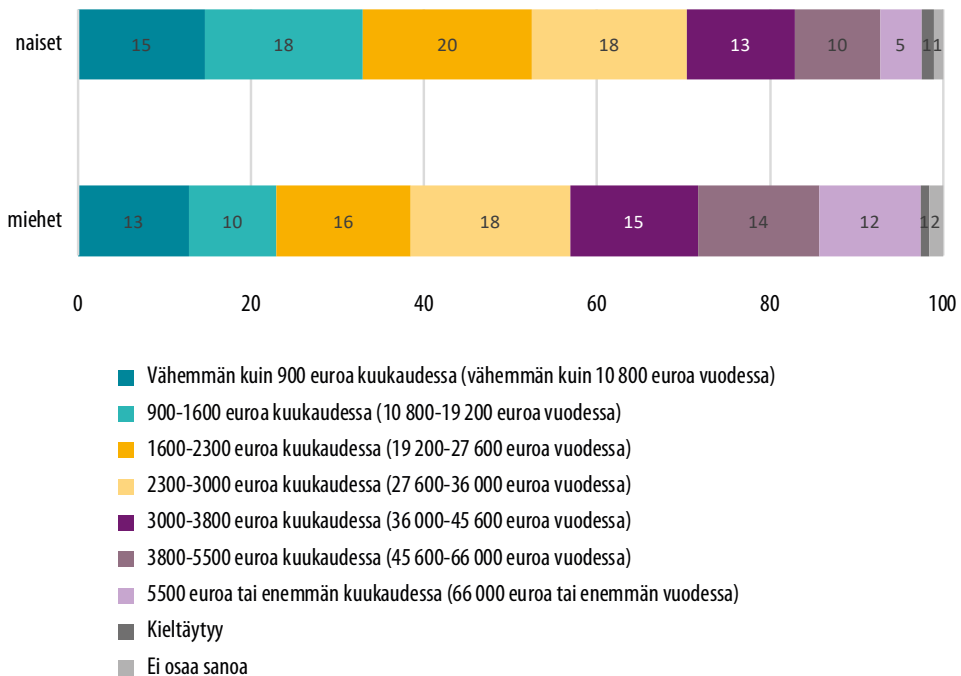
Vastaajia pyydettiin valitsemaan seitsemän tuloluokan joukosta omia brutto-kuukausitulojaan vastaava luokka. Tuloiksi laskettiin palkkatulojen lisäksi myös eläketulot, yrittäjätulot, opintotuki, työttömyyskorvaukset, vuokratulot, lapsilisät, osinkotulot yms. Omiin bruttokuukausituloihin pyydettiin sisällyttämään puolet kotitalouden mahdollisista yhteisistä tuloista.

Vastausten perusteella naisten joukossa on miehiin verrattuna enemmän pienituloisia ja vähemmän suurituloisia (ks. kuvio 43). Kahteen alimpaan tuloryhmään eli alle 1 600 euroa kuukaudessa ansaitseviin kuuluu naisista kolmannes (33 %) ja miehistä noin neljännes (23 %). Kahteen ylimpään tuloryhmään eli yli 3 800 euroa kuukaudessa ansaitseviin kuuluu naisista 15 ja miehistä 26 prosenttia. Tulos on samantyyppinen kuin muista lähteistä saatavat tiedot miesten ja naisten tulojen eroista³².

32 Ks. esim. Tilastokeskuksen tulonjakotilasto: <https://www.tilastokeskus.fi/til/tjt/index.html>.

Kuvio 43. Vastaajan arvioimat omat tulot veroja ja erilaisia menoja vähentämättä (%), naiset n = 836, miehet n = 844

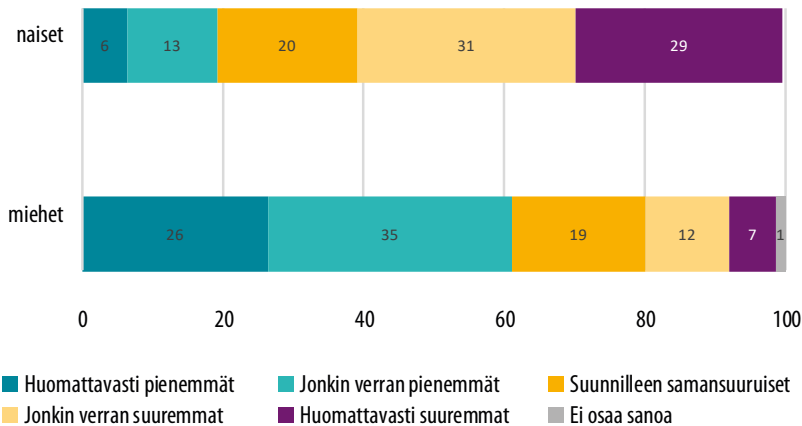

Vastaajan tulot suhteessa avo- tai aviopuolison tuloihin

Avo- tai avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä³³ vastaajia pyydettiin arvioimaan kumppaninsa bruttotulojen suuruutta suhteessa omiin tuloihinsa. Mies- ja naisvastaajien vastaukset eroavat merkittävästi toisistaan: naisista kuusi prosenttia ja miehistä 26 prosenttia arvioi kumppaninsa tulojen olevan omia tulojaan huomattavasti pienemmät. Kumppaninsa tulot huomattavasti omia tulojaan suuremmiksi arvioi naisista melkein kolmannes (29 %), kun miehillä vastaava luku oli seitsemän prosenttia.

³³ Rekisteröidyssä parisuhteessa elävien henkilöiden määrä vastaajissa on sen verran vähäinen, ettei heistä voi tehdä erillistä analyysia (ks. liite 1).

Kuvio 44. Vastaajan arviot kumppanin bruttotuloista suhteessa omiin tuloihin (%), naiset n = 528, miehet n = 551

Sekä nais- että miesvastaajien arvioiden perusteella vain viidennes pariskunnista oli sellaisia, joissa kumppaneilla on suunnilleen yhtä suuret tulot. Pariskuntia, joissa naisen tulot ovat kumppanin tuloja suuremmat, oli samoin viidennes, mutta valtaosassa eli 60 prosentissa pariskunnista miehen tulot ovat jonkin verran tai huomattavasti kumppanin tuloja suuremmat.

Yhteisten menojen jakaminen avo- ja avioparien kotitalouksissa

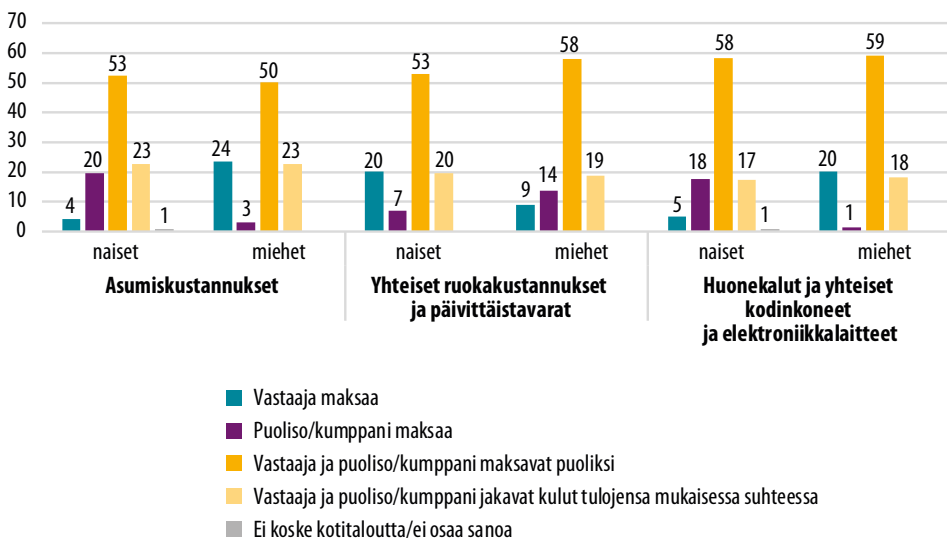
Avo- tai avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa eläviltä vastaajilta kysyttiin kotitalouden yhteisten menojen jakamisesta. Samantyyppinen kysymys kysyttiin Tasa-arvobarometrissa edellisen kerran ensimmäisellä kierroksella vuonna 1998. Tulokset olivat silloin samansuuntaisia kuin vuonna 2017. Menojen jakamisesta kysyttiin nyt kuuden menoerän osalta: asumiskustannukset, yhteiset ruokakustannukset ja päivittäistavarat, huonekalut sekä yhteiset kodinkoneet ja elektroniikkalaitteet (kuvio 45), lapsiin liittyvät menot, kotitalouden käytössä olevan auton osto ja ylläpito sekä yhteiset vapaa-ajanmatkat ja vapaa-ajan asunnon, kuten kesämökin, ylläpitokustannukset (kuvio 46).

Auton ostoa ja ylläpitoa lukuun ottamatta ylivoimaisesti yleisin menojen jakamisen tapa kaikissa menoerissä oli yhdessä maksaminen. Sen valitsi menoerästä riippuen 53–80 prosenttia vastaajista. Vuodesta 1998 poiketen yhdessä maksaminen oli tällä

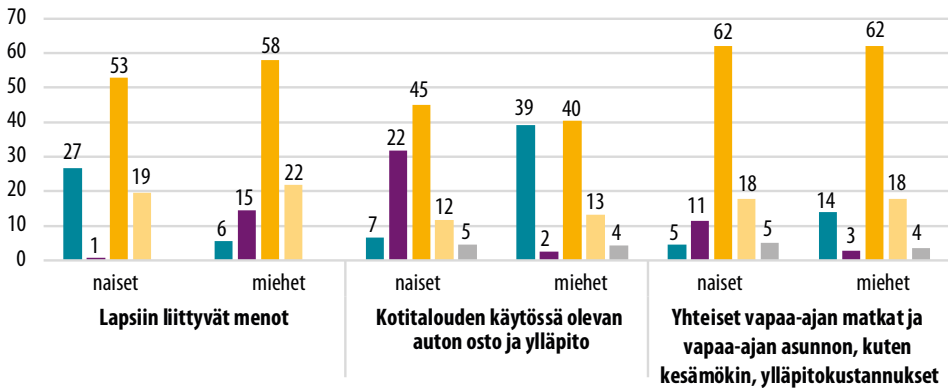
kertaa jaettu kahteen eri vaihtoehtoon, joista ensimmäinen oli menojen maksaminen puoliksi ja toinen menojen jakaminen tulojen mukaisessa suhteessa. Ensimmäisessä vaihtoehdossa kumppanit maksavat yhtä suuren osan menoista tulotasostaan riippumatta, kun taas jälkimmäisessä vaihtoehdossa kotitaloudessa huomioidaan mahdolliset erot kumppaneiden tuloissa ja mitoitetaan maksuosuudet tulojen mukaan.

Menojen maksaminen puoliksi oli huomattavasti yleisempää kuin maksaminen tulojen mukaisessa suhteessa. Puoliksi maksamisen valitsi menoerästä riippuen 40–62 prosenttia vastaajista, kun taas jakamisen tulojen mukaan valitsi vain 12–23 prosenttia. Kotitalouden menot siis maksetaan puoliksi, vaikka kumppaneiden tulot olisivat erisuuruiset. Yhdessä maksamisen jälkeen yleisin maksaja oli sekä mies- että naisvastaajien mukaan asumiskustannuksissa, huonekalu- ja elektroniikkahankinnoissa, auton ostossa ja ylläpidossa sekä yhteisissä vapaa-ajanmatkoissa mies. Yhteisten ruokakustannusten ja päivittäistavarahankintojen sekä lapsiin liittyvien menojen osalta toiseksi yleisin maksaja yhdessä maksamisen jälkeen oli kaikkien vastaajien mukaan nainen.

Kuvio 45. Kuinka vastaaja ja kumppani yleensä jakavat kotitalouden kulut (%), naiset n = 527, miehet n = 550

Kuvio 46. Kuinka vastaaja ja kumppani yleensä jakavat kotitalouden kulut (%), naiset n = 181–527, miehet n = 202–550

- Vastaaja maksaa
- Puoliso/kumppani maksaa
- Vastaaja ja puoliso/kumppani maksavat puoliiksi
- Vastaaja ja puoliso/kumppani jakavat kulut tulojensa mukaisessa suhteessa
- Ei koske kotitaloutta/ei osaa sanoa

Avo- tai avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa eläviltä vastaajilta kysyttiin myös tyytyväisyyttä tapaan, jolla menot kotitaloudessa jaetaan. Lisäksi heitä pyydettiin arvioimaan kumppaninsa tyytyväisyyttä menojen jakamiseen. Kokonaisuudessaan oma ja kumppanin arvioitu tyytyväisyys menojen jakamiseen oli sekä nais- että miesvastaajien keskuudessa korkealla tasolla: naisista 81 ja miehistä 84 prosenttia kertoi olevansa tyytyväisiä tapaan, jolla menot heidän kotitaloudessaan jaetaan. Jokseenkin tyytyväisiä oli naisista 16 ja miehistä 14 prosenttia. Myös kumppanin arvioitu tyytyväisyys oli korkea: naisista suurin osa arvioi kumppaninsa olevan menojen jakamiseen tyytyväinen (78 %) tai jokseenkin tyytyväinen (17 %). Miehistä kumppaniaan piti menojen jakamiseen tyytyväisenä vastaavasti 80 prosenttia ja jokseenkin tyytyväisenä 16 prosenttia.

Yhteenveto

Tasa-arvobarometri 2017 -raportti tuottaa sekä tietoa uusista ja ajankohtaisista sukupuolten tasa-arvoon liittyvistä aiheista että seurantatietoa aiemmissä barometreissa käsitellyistä aiheista.

Sukupuolten tasa-arvoa koskevat asenteet

Vuonna 2017 vain viidesosa naisista ja vajaa puolet miehistä ajatteli, että naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia keskenään. Kaksi kolmasosaa naisista ja puolet miehistä arvioi, että miesten asema yhteiskunnassa on naisten asemaa parempi. Aikaisempien barometrien tulosten mukaisesti myös vuoden 2017 barometrissa miehet ja nuorimmat ikäryhmät arvioivat muita useammin sukupuolten tasa-arvon jo toteutuneen.

Vastaajien näkemys sukupuolten tasa-arvon nykytilasta on parinkymmenen vuoden aikana muuttunut hitaasti siihen suuntaan, että vastaajat arvioivat naisten ja miesten olevan yhä tasa-arvoisemmassa asemassa keskenään. Naisten ja miesten arvioissa on kuitenkin nähtävissä selkeä ero. Naiset ovat kriittisempiä arvioissaan tasa-arvon toteutumisesta yhteiskunnan eri alueilla. Työpaikkojen ja oppilaitosten tasa-arvotilanteeseen ollaan yleisesti ottaen tyytyväisiä, vaikka toisaalta molemmissa havaitaan myös epäkohtia. Tulosten perusteella naiset kokevat miehiä enemmän häirintää ja sukupuoleen liittyvää haittaa ja syrjintää työelämässä ja yrittäjinä.

Naisten määrän lisäämisestä politiikassa ja vastuutehtävissä oltiin yksimielisiä: 90 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että naisten entistä aktiivisempi mukaan-tulo politiikkaan on tarpeen poliittisen asiantuntemuksen monipuolistamiseksi, ja 80 prosenttia vastaajista arvioi yritysten ja talouselämän hyötyvän, jos johto-

paikoilla olisi nykyistä enemmän naisia. Miesten ja naisten vastausten välillä ei ollut suurta eroa.

Toisaalta vastaajien arviot esimerkiksi naisten ja miesten soveltuvuudesta vastuun-alaisiin poliittisiin tehtäviin kertovat, ettei tasa-arvoa ole saavutettu asenteissa. Vain 44 prosenttia miehistä ja 52 prosenttia naisista piti naisia ja miehiä yhtä sopivina vastuullisiin tehtäviin kaikilla eri politiikanlohkoilla. Sukupuolittuneimmat arviot koskivat puolustuspolitiikkaa: puolet miehistä ja reilu kolmannes naisista arvioi, että puolustuspolitiikan vaativat tehtävät sopivat parhaiten miehelle.

Vain noin 40 prosenttia vastaajista piti ainoastaan miehiä koskevaa asevelvollisuutta epäoikeudenmukaisena. Useimmiten sitä pitivät epäoikeudenmukaisena 15–54-vuotiaat naiset, harvimmoin 55–74-vuotiaat miehet. Vaikka naisten ja miesten näkemykset olivat useimmissa asioissa enimmäkseen samansuuntaisia, joissakin asioissa näkemykset erosivat toisistaan merkittävästi. Vain harva vastaaja oli esimerkiksi sitä mieltä, että miehellä on ensisijainen vastuu perheen toimeentulosta, mutta lähempi tarkastelu osoitti eroja miesten ja naisten käsitysten välillä. Miehistä neljännes ajatteli ensisijaisen vastuun perheen toimeentulosta olevan miehellä, kun taas naisista näin ajatteli kuudennes.

Suurin osa vastaajista piti sukupuolten tasa-arvon lisääntymistä myönteisenä asiana, joka hyödyttää sekä naisia että miehiä. Noin puolet naisista ja miehistä arvioi sukupuolten tasa-arvon lisääntyvän seuraavien kymmenen vuoden aikana. Suurin osa sekä miehistä että naisista oli sitä mieltä, että sukupuolen ei pitäisi vaikuttaa esimerkiksi ihmisen mahdollisuuksiin valita itseään kiinnostava ala tai ammatti: enemmistö arvioi, että sosiaali- ja terveysalan työtehtävissä pitäisi toimia nykyistä enemmän miehiä, ja teknisten ja ICT-alojen tehtävissä nykyistä enemmän naisia.

Miesten kohtaamat tasa-arvo-ongelmat vaikuttavat huolettavan etenkin nuoria naisia. Asevelvollisuuskysymyksen tavoin miesten epätasa-arvoisesta kohtelusta perheitä koskevissa palveluissa olivat eniten huolissaan 15–34-vuotiaat naiset. Heistä reilusti yli puolet arvioi, että miehiä ei kohdella esimerkiksi neuvoloissa ja päivähoidossa lastensa täysivaltaisina vanhempina. Päinvastaista mieltä olivat useimmiten saman ikäryhmän miehet. Suurin osa vastaajista oli sukupuolesta riippumatta sitä mieltä, että miesten pitäisi voida osallistua enemmän lastensa hoitoon ja kasvatukseen.

Seksuaalinen häirintä sekä sukupuoleen liittyvä vähättely ja vihapuhe

Naiset kokevat epäasiallista käytöstä eli seksuaalista häirintää, sukupuoleen liittyvää vihapuhetta ja vähättelyä tai yliolkaista käytöstä selvästi useammin kuin miehet. Naisista 38 ja miehistä 17 prosenttia kertoi kokeneensa seksuaalista häirintää kahden viime vuoden aikana. Yleisimpiä naisiin kohdistuvia seksuaalisen häirinnän muotoja olivat vastaajien mukaan loukkaavat kaksimieliset vitsit, härskit puheet ja asiattomat vartaloon tai seksuaalisuuteen liittyvät huomautukset. Puolet naisista oli kohdannut sukupuoleensa liittyvää yliolkaista tai vähättelevää suhtautumista, miehistä alle neljännes. Naiset kohtasivat tällaista suhtautumista useimmiten työpaikalla sekä vapaa-ajalla sukulaisten kanssa.

Nuoret naiset kohtaavat seksuaalista häirintää useammin ja enemmän kuin muut. Yli puolet 15–35-vuotiaista naisista oli kokenut seksuaalista häirintää kahden viime vuoden aikana. Seksuaalista tai sukupuoleen liittyvää häirintää tai nimittelyä oli nykyisellä työpaikallaan tai oppilaitoksessaan havainnut 14 prosenttia sekä päätoimisista palkansaaja- että opiskelijanaisista.

Tasa-arvobarometriin 2017 tehdyt uudistukset epäasiallisen kohtelun tekijän sukupuolen kysymisessä antoivat uutta tietoa erityisesti miesten häirinnän ja vähättelyn kokemuksista. Aikaisemmin kysymykset koskivat vain naisten miehiin ja miesten naisiin kohdistamaa häirintää. Tällä kertaa kysyttiin myös samaa sukupuolta olevien tekemästä häirinnästä. Uusien tulosten mukaan miehet näyttävät kokevan häirintää sekä naisten että miesten taholta. Naisten kohdalla samaa sukupuolta olevien tekemä häirintä ei muuttanut kokonaiskuvaa heidän kohtaamastaan häirinnästä. Siinä missä naisia vähättelevät ja häiritsevät enimmäkseen miehet, miehet kohtaavat häirintää, jonka tekijöitä ovat sekä naiset että muut miehet. Kokonaisuudessaan voi sanoa, että naiset kohtaavat huomattavasti miehiä enemmän sukupuoleen liittyvää vähättelyä ja häirintää.

Valtaosa naisista ja yli kolmasosa miehistä oli joskus pelännyt väkivallan kohteeksi joutumista tai ollut sen takia varuillaan yksin illalla tai yöllä liikkueensa. Sukupuoleen liittyvää vihapuhetta oli kokenut 15 prosenttia naisista ja 8 prosenttia miehistä. Sukupuoleen liittyvä vihapuhe ei kuitenkaan kohdistu tasaisesti kaikkiin. Kohteeksi näyttävät joutuvan muita useammin naiset, etenkin jos he kuuluvat johonkin vähemmistöön esimerkiksi sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisen, seksuaalisen

suuntautumisen, äidinkielen, ihonvärin, etnisen taustan tai vammaisuuden perusteella. Vähemmistöön itsensä määrittävistä naisista 27 prosenttia ja vähemmistöön kuuluvista miehistä yhdeksän prosenttia oli kokenut sukupuoleen liittyvää vihapuhetta. Väkivallan ja vihapuheen pelko vaikutti myös toimintaan: neljännes naisista ja viidennes miehistä oli karsinut iltamenojaan väkivallan pelon vuoksi. Vihapuheen pelon takia käytöstään muuttaneita oli lähes yhtä paljon kuin vihapuhetta kokeneita.

Sukupuolten tasa-arvo oppilaitoksissa

Etenkin opiskelijamiehet arvioivat tasa-arvon toteutuvan oppilaitoksessaan erittäin hyvin. Suuri enemmistö kaikista opiskelijoista oli sitä mieltä, ettei sukupuoli vaikuta siihen, miten opettajat kohtelevat opiskelijaa tunnilla tai arvioivat opintosuorituksia. Tästä huolimatta kolmasosa opiskelijoista koki, että opetusmateriaaleissa esiintyy edelleen sukupuolistereotyyppioita eli pelkistettyjä tai kaavamaisia oletuksia siitä, millaisia miesten ja naisten pitäisi olla. Yli puolet opiskelijamiehistä ja kolmannes opiskelijanaisista kertoi, ettei heidän oppilaitoksensa opetuksessa käsitellä lähes lainkaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä. Lisäksi noin kymmenesosa sekä miehistä että naisista oli havainnut nykyisessä oppilaitoksessaan sukupuoleen tai seksuaalisuuteen liittyvää häirintää ja kiusaamista.

Alojen ja ammattien eriytyminen sukupuolen mukaan on pysynyt suhteellisen muuttumattomana Suomessa. Tasa-arvobarometrissa kysyttiin opiskelijoilta kokemuksia oppilaitoksen henkilökunnalta ja vanhemmilta saadusta kannustuksesta sekä kavereilta saadusta tuesta valita ala tai ammatti, jossa on vähemmän omaa sukupuolta olevia. Opiskelijat kokivat saavansa eniten tukea alavalintoihin kavereiltaan. Oppilaitoksen henkilökunnalta ja vanhemmilta kannustusta alavalinnoissa koki saaneensa suhteellisen harva, joskin naiset vaikuttavat saavan miehiä enemmän kannustusta vanhemmiltaan. Vastauksiin tosin vaikuttaa se, että opiskelijat opiskelevat eri aloilla ja koulutusasteilla. Lisäksi ammatti- ja korkeakouluissa tutustuminen uusiin aloihin jää sivurooliin, koska alavalinta on pääosin jo tehty.

Tasa-arvosuunnitelmien tuntemus

Barometrin tulosten mukaan opiskelijoiden tietämys siitä, onko oppilaitoksissa laadittu lakisääteinen tasa-arvosuunnitelma vaikuttaa olevan vähäistä. Kaikista opiskelijoista vain 14 prosenttia kertoi, että heidän oppilaitoksessaan on tehty tasa-arvosuunnitelma. Myöskään työelämässä olevat palkansaajat eivät näytä tietävän kovin hyvin, onko työpaikoilla laadittu tasa-arvosuunnitelma. Heistä hieman yli puolet ilmoitti, että sellainen on työpaikalla laadittu. Huomattavasti harvempi osasi vastata kysymyksiin suunnitelman sisällöstä.

Sukupuolten tasa-arvo työpaikoilla, yrittäjänä toimiessa ja työnhaussa

Entistä useamman palkansaajan mielestä sukupuolten tasa-arvo toteutuu omalla työpaikalla erittäin hyvin. Naisista sitä mieltä oli joka kolmas ja miehistä hieman alle puolet. Kun mukaan otetaan ne, joiden mielestä tasa-arvo toteutuu työpaikalla melko hyvin, suurin osa naisista ja melkein kaikki miehet arvioivat, että sukupuolten tasa-arvo toteutuu työpaikalla.

Niin ikään noin kolmannes yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimivista naisista ja miehistä arvioi, että sukupuolten tasa-arvo toteutuu heidän omalla alallaan erittäin hyvin. Kun otetaan mukaan myös ne, jotka arvioivat tasa-arvon toteutuvan yrittäjänä toimiessa melko hyvin, noin 70 prosenttia sekä yrittäjämiehistä että -naisista arvioi sukupuolten tasa-arvon toteutuvan hyvin.

Miehistä yli puolet, mutta naisista vain reilu kolmasosa piti naisten mahdollisuuksia työelämässä yhtä hyvinä kuin miesten. Lisäksi naisista yli puolet ja miehistä neljäsosa kertoi kokeneensa työssään haittaa sukupuolestaan. Naisilla haittakokemukset olivat huomattavasti yleisempiä kuin miehillä. Huolestuttava tulos on myös se, että noin kolmasosa päätoimisista palkansaajista arvioi, että sukupuolivähemmistöt, kuten transihmiset tai intersukupuoliset, kokisivat todennäköisesti syrjintää työskennellessään heidän työpaikallaan.

Miehet ovat kaikkina tasa-arvobarometrin tutkimuskertoina kertoneet naisia useammin ehdottaneensa itselleen palkankorotusta: vuoden 2017 barometrin

mukaan miehistä 44 prosenttia oli ehdottanut palkankorotusta itselleen, naisista vain hieman yli kolmannes. Joka neljäs päätoiminen palkansaajanainen kertoi kokeneensa palkkauksessa vähintään jonkin verran haittaa sukupuolestaan. Kaikista vastaajista yhdeksän kymmenestä toivoi työmarkkinajärjestöiltä ja työnantajilta nykyistä aktiivisempia toimia naisten ja miesten perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi. Päätoimisista palkansaajista 44 prosenttia oli saanut esimieheltä kannustusta hakeutua vaativampiin tehtäviin, naiset hieman useammin kuin miehet.

Haastatteluhetkellä työelämän ulkopuolella olleista alle 65-vuotiaista vastaajista noin viidennes kertoi kokeneensa sukupuolestaan haittaa irtisanomis- tai lomautus-tilanteessa, työhaastatteluun pääsemisessä, työhaastattelussa tai rekrytointi-tilanteessa tai työvoimapalvelujen saamisessa TE-toimistosta. Suurin osa haittakokemuksista liittyi työhaastatteluun pääsemiseen tai itse haastatteluun. Niissä sukupuoleen liittyvää haittaa kertoi kokeneensa joka kymmenes vastannut. Haittakokemuksissa ei ollut juurikaan eroa sukupuolten välillä.

Sukupuolten tasa-arvo työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa

Päätoimisten palkansaajien arviot perhevapaille jäämisen vaikeudesta tai helppoudesta työpaikoilla ovat muuttuneet pääosin myönteisempään suuntaan vuoden 2001 jälkeen. Eniten ovat kasvaneet niiden vastaajien osuudet, jotka arvioivat isien vanhempainvapaalle ja hoitovapaalle jäämisen työpaikoilla helpoksi. Tulos on mielenkiintoinen, koska tilastojen mukaan miehet käyttävät pitkiä perhevapaita edelleen hyvin vähän. Naisten perhevapaille jäämiseen arvioitiin suhtauduttavan työpaikoilla myönteisemmin kuin miesten perhevapaille jäämiseen. Julkisella sektorilla työskentelevät arvioivat erilaisille perhevapaille jäämisen työpaikoillaan helpoksi useammin kuin yksityisellä sektorilla työskentelevät. Yksityisen sektorin palkansaajamiehet pitivät perhevapaiden käyttöä vaikeimpana.

Sukupuolten tasa-arvo perheiden sisäisessä työnjaossa ja menojen jakautumisessa

Suurin osa ei näytä enää ajattelevan, että miehellä olisi ensisijainen vastuu perheen toimeentulosta. Vastuunjako kotitöistä näyttää kuitenkin jakautuvan naisten ja miesten välillä edelleen perinteisten roolien mukaisesti: naiset vastaavat useimmiten kotitaloustöistä ja miehet erilaisista huoltotöistä. Naiset myös kokivat miehiä useammin olevansa liikaa vastuussa kotitöistä. Naisista näin koki usein noin joka kymmenes ja silloin tällöin joka viides. Toisaalta naiset myös kokivat miehiä useammin, että heillä on riittävästi valtaa perheen sisäisessä päätöksenteossa.

Avo- ja avioparien kotitalouksissa yhteisistä menoista, kuten asumisesta, ruoasta, huonekaluista ja kodin elektroniikkalaitteista aiheutuvat kulut jaetaan useimmiten puoliksi riippumatta siitä, miten paljon puolisoiden tuloissa on eroa. Vastaajien arvioiden mukaan pariskunnista naisten tulot ovat miesten tuloja pienemmät. Enemmistö vastaajista kuitenkin ilmoitti olevansa tyytyväisiä menojen jakamisen tapaan ja arveli myös kumppaninsa olevan tyytyväinen. Tästä huolimatta sekä naisten että miesten mukaan suurimmat erimielisyydet puolisoiden välillä liittyivät kotitöiden jakamisen ja lasten hoitamisen lisäksi juuri rahojen käyttöön. Pariskunnista noin 40 prosenttia kertoi kotitöiden jakamisen aiheuttavan erimielisyyttä.

Työn ja perheen yhteensovittaminen ja hoivavastuu eivät rajoitu pelkästään lasten hoitamiseen, vaan ne liittyvät myös muiden omaisten hoivaamiseen. Barometrin tulosten mukaan muissa kotitalouksissa eläviä sairaita tai huonokuntoisia henkilöitä oli vähintään kerran kuussa tai useammin avustanut noin 30 prosenttia sekä naisista että miehistä.

Lopuksi

Tasa-arvobarometrin 2017 uudet ja uudistetut kysymykset avasivat kiinnostavia näkökulmia eri elämäntilanteissa ja asemassa olevien naisten ja miesten asenteisiin ja kokemuksiin. Aikasarjat puolestaan osoittivat, että osa keskeisistä tuloksista on pysynyt vuodesta toiseen suhteellisen muuttumattomina. Esimerkiksi eri-ikäisten naisten ilmoittamat seksuaalisen häirinnän kokemukset ovat hienoisesta lisääntymisestä huolimatta pysyneet samansuuntaisina.

Yhtäältä myönteisten tasa-arvoilannetta koskevien arvioiden ja toisaalta tasa-arvo-ongelmia osoittavien omakohtaisten kokemusten muodostama ristiriita onkin tasa-arvobarometreja vuodesta toiseen yhdistävä piirre. Uusia tuloksia ovat esimerkiksi se, että vihapuheen kohteeksi joutuvat muita useammin johonkin vähemmistöön kuuluvat naiset ja se, että miehet kokevat seksuaalista häirintää myös oman sukupuolensa, siis toisten miesten taholta. Barometrit tuottavat näin arvokasta tietoa tasa-arvon kehittymisestä yhteiskunnan eri alueilla ja tasa-arvon edistämisen haasteista. Barometri osoittaa myös, että on tärkeää tarkastella sukupuolta risteävästi esimerkiksi iän, koulutustaustan, asuinalueen ja vähemmistöryhmään kuulumisen kanssa. Tasa-arvobarometrit ovat yhteiskunnan tasa-arvoilanteen arvioimisen, tasa-arvotyön tekemisen ja tasa-arvopolitiikan kannalta tärkeitä välineitä.

Liite 1 Näin tutkimus tehtiin

Tilastokeskus on toteuttanut kaikki kuusi tasa-arvobarometriä vuosina 1998, 2001, 2004, 2008, 2012 ja 2017. Tasa-arvobarometri 2017 toteutettiin suomen- ja ruotsinkielisinä puhelinhaastatteluina, jotka tehtiin syys-marraskuun 2017 aikana. Barometrin otokseen kuului 3 000 satunnaisesti valittua Suomessa asuvaa 15–74-vuotiaasta henkilöä. Otokseen kuuluvat edustivat poimintahetken kokonaisväestöä ikä- ja sukupuolijakaumaltaan sekä asuinpaikaltaan.

Haastatteluun vastasi 1 682 henkilöä. Tutkimuksen vastausprosentti on 56, joka on hieman alhaisempi kuin edellisissä barometreissa. Tasa-arvobarometriiden vastausosuudet ovat laskeneet tasaisesti vuoden 1998 keruun 77 prosentista ensin 70 prosenttiin, sitten 60 prosenttiin ja nyt 56 prosenttiin. Kehitys vastaa 1990-luvun lopusta alkanutta laskevien vastausosuuksien trendiä kyselytutkimuksissa.

Tutkimuksesta kieltäytyminen tai tavoittamatta jääminen (nk. haastattelukato) ei ollut satunnaista. Erityisesti matalasti koulutetut, alle 30-vuotiaat miehet ovat usein yliedustettuina kyselytutkimuksista kieltäytyvien ja tavoittamatta jäävien joukossa, mikä heikentää heitä koskevien tulosten luotettavuutta. Tasa-arvobarometrissa 2017 tämä huomioitiin niin, että pyrittiin tavoittamaan erityisesti nuoria vastaajia ja kasvattamaan etenkin nuorten miesten vastausosuuksia. Vastaajakadon aiheuttama aineiston vinoumaa korjattiin lopuksi painoilla.

Raportissa esitellyt jakaumat on laskettu painotettuina, mutta kuvioihin ja taulukoihin merkityt vastaajien määrät (n:t) kertovat aina vastaajien todellisen määrän. Osassa tarkasteluista vastaajamäärät jäivät varsin pieniksi. Tämän vuoksi tuloksista tehtävien yleistysten ja johtopäätösten suhteen on näissä tapauksissa oltava varovainen: kun vastaajia on vähän, muutaman yksittäisen vastaajan mielipiteet ja näkemykset vaikuttavat tuloksiin paljon. Vastaajien lukumäärän pienuuden vaikutus tulosten tulkintaan on huomioitu raportin tekstissä tulkintavirheiden välttämiseksi.

Pienten vastaajamäärien vaikutus on syytä pitää mielessä etenkin tarkasteltaessa jotakin koko vastaajajoukkoa merkittävästi pienempää osajoukkoa, kuten erilaisiin vähemmistöihin kuuluvia vastaajia tai päätoimisia koululaisia ja opiskelijoita. Mitä useamman taustatekijän – esimerkiksi sukupuolen, iän tai oppilaitostyyppin – mukaan osajoukkoa tarkastellaan, sitä pienempiin ryhmiin vastaajajoukko joudutaan jakamaan. Vastaajamäärän vaihtelu on hyvä huomioida myös aikasarjoja tulkitessa, sillä erilaisissa elämäntilanteissa olevien vastaajien määrät vaihtelevat tutkimuskerrojen välillä.

Sattuman aiheuttamaa vaihtelua eri ryhmien välisiin mielipide-, asenne- ja kokemuseroihin tutkittiin testaamalla erojen tilastollista merkitsevyyttä. Monin paikoin sukupuolten vastausten välillä oli selkeitä ja tilastollisesti merkitseviä eroja. Näitä tuloksia on käsitelty raportissa laajemmin. Joissakin kysytyissä asioissa sukupuolten välillä ei ollut havaittavissa tilastollisesti merkitsevää eroa tai havaitun eron saattoi tulkita johtuvan sattumasta. Näitä tuloksia on otettu mukaan raporttiin, jos ne ovat olleet kiinnostavia aiheensa tai muiden raportoitujen ilmiöiden ymmärtämisen kannalta. Niiden kohdalla mainitaan kuitenkin tulosten yleistämiseen liittyvistä varauksista.

Liite 2 Haastattelulomake

Tasa-arvobarometri 2017

Haastattelija luki haastateltavalle kysymykset (kysymysmerkkiin asti) ja vastausvaihtoehdot lukuun ottamatta suluissa tai kursiivilla olevia tekstejä sekä Ei osaa sanoa (EOS) ja Ei halua kertoa -vastausvaihtoehtoja.

Jos vastaaja tarvitsi neuvoja, haastattelija hyödynsi vastauksessaan suluissa olevia täsmennyksiä ja kursiivilla merkittyjä ohjeita. Vastaaja on voinut jokaisessa kysymyksessä valita EOS-vaihtoehdon tai kieltäytyä vastaamasta. Jos kysymyksen yläpuolella ei lue kursiivilla ehtolausetta (esim. Jos HE1=1), on kysymys kysytty kaikilta vastaajilta. Vastausosuudet on laskettu painotetusta aineistosta, kuten raportin muutkin tulokset. Taulukoita tutkiessa kannattaa huomioida, että raportin kuvioissa näkyvät luvut voivat olla hieman erilaisia: joissakin aikasarjakuvioissa on ennen prosentiosuuksien laskemista poistettu esimerkiksi ei koske minua -vastaukset.

Intro

Jotta en kysyisi sinulta kysymyksiä, jotka eivät sovi sinun elämäntilanteeseesi, kysyn ensiksi joitakin taustatietoja.

TA1 Minä vuonna olet syntynyt?¹

	N %	M %
1 1993–2002 (15–24 v.)	15	16
2 1983–1992 (25–34 v.)	16	18
3 1973–1982 (35–44 v.)	16	17
4 1963–1972 (45–54 v.)	18	16
5 1953–1962 (55–64 v.)	19	17
6 1943–1952 (65–74 v.)	16	16
N	836	846

TA2 Oletko:

	%	N
Mies	50	846
Nainen	50	835
Muu?	0	1
Ei halua tai osaa sanoa	0	0

TA3 Onko kotikuntasi edelleen:

Jos ei:

Mikä on uusi kotikuntasi?

TA4 Mikä on korkein koulutus, jonka olet suorittanut?

¹ Kysymys kysyttiin ilman vastausvaihtoehtoja. Vastaukset on ryhmitelty jälkikäteen.

	N %	M %
Peruskoulu tai vastaava	14	17
Ylioppilastutkinto tai lukio	8	10
Ammattikoulu tai muu ammatillinen tutkinto	25	33
Ammatillinen opistoasteen tutkinto	15	12
Ammattikorkeakoulu- tai muu alempi korkeakoulututkinto	20	12
Ylempi korkeakoulututkinto	15	12
Lisensiaatti- tai tohtorintutkinto	2	2
Jokin muu, mikä	0	1
En ole suorittanut mitään tutkintoa loppuun	1	1
En osaa sanoa / En halua kertoa	0	0
N	836	846

HE1 Onko sinulla työpaikka?

Myös yritys ja esimerkiksi maatila ovat työpaikkoja. Niillä palkansaajilla, jotka eivät tällä hetkellä käy työssä, työsuhteen olemassaolo kertoo työpaikan olemassaolosta.

	N %	M %
1 Kyllä	61	64
2 Ei	39	36
N	836	846

Jos HE1=1:

HE2 Oletko:

	N %	M %
1 palkansaaja	92	84
2 yrittäjä tai ammatinharjoittaja	7	16
3 vai työskenteletkö palkatta perheenjäsenen yrityksessä tai maatilalla	1	0
N	478	514

Jos HE2=1:

HE3A Oletko:

	N %	M %
1 esimiesasemassa tai johtotehtävissä	13	15
2 ylempi toimihenkilö (ei alaisia)	14	17
3 muu toimihenkilö	17	12
4 vai työntekijä?	56	56
N	437	425

Jos HE3A=1:

HE3B Kuinka monta alaista sinulla on?²

	N %	M %
Alle 10 alaista	47	48
10–20 alaista	32	25
Yli 20 alaista	21	27
N	59	62

Jos HE2=1:

HE4 Oletko:

	N %	M %
1 kokoaikatyössä	85	92
2 vai osa-aikatyössä?	15	8
N	437	425

Jos HE2=1:

HE5 Onko työsuhteesi:

Itsensä työllistäjät valitsevat sen vaihtoehdon, joka on itseä lähinnä / johon tekee eniten tunteja.

	N %	M %
1 jatkuva (toistaiseksi voimassa oleva)	88	88
2 vai määräaikainen tai tilapäinen?	12	12
N	437	425

Jos HE2=2-3:

HE6 Onko sinulla/teillä palkattua työvoimaa?

	N %	M %
1 Kyllä	18	40
2 Ei	82	60
N	41	89

² Kysymys kysyttiin ilman vastausvaihtoehtoja. Vastaukset on ryhmitelty jälkikäteen.

Jos HE1=1 eli kaikilta, joilla on työ (myös yrittäjät):

HE9 Kuinka monta tuntia teet töitä keskimäärin viikossa?³

Kokonaisina tunteina.

	N %	M %
Alle 30 tuntia viikossa	14	6
30–40 tuntia viikossa	70	66
Yli 40 tuntia viikossa	16	28
N	475	509

Jos HE1=1:

HE7 Onko ansiotyö, ammatinharjoittaminen tai yrittäminen pääasiallinen toimintasi tällä hetkellä?

Pääasiallinen on se toiminta, johon käyttää eniten aikaansa tai josta saa eniten tuloja.

	N %	M %
1 Kyllä	89	94
2 Ei	11	6
N	478	514

Jos HE4=2 ja HE7=1 (osa-aikatyössä ja se on pääasiallinen toiminta):

HE10 Mikä on pääasiallinen syy siihen, että teet osa-aikatyötä?

	N %	M %
Et ole löytänyt kokoaikatyötä	29	26
Opiskelu	6	20
Hoidat omia lapsia tai omaisia	20	0
Terveydentilasi	14	0
Muu syy/et halua kokoaikatyötä	31	54
N	40	18

³ Kysymys kysyttiin ilman vastausvaihtoehtoja. Vastaukset on ryhmitelty jälkikäteen.

Jos HE1=2 tai EOS tai HE7=2 tai EOS

HE8 Mitä (muuta) teet pääasiassa?

Vastaajan oma mielipide. Valittava tärkein.

	N %	M %
1 Opiskelija, koululainen	27	30
2 Varusmies- tai siviilipalvelussa	0	2
3 Työtön tai lomautettu	10	15
4 Eläkkeellä, pitkäaikaissairas tai työkyvytön	50	51
5 Äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla	5	0
6 Hoidat lapsia kotihoidontuen turvin	5	0
7 Hoidat muita omaisia (esim. omaishoitajana)	1	0
8 Muu	2	2
N	408	362

HE11A Kuulutko mielestäsi johonkin vähemmistöryhmään?

	N %	M %
Kyllä	10	10
En	89	90
Ei halua vastata	0	0
EOS	1	0
N	836	846

Jos HE11A=1:

HE11B Mihin seuraavista vähemmistöryhmistä kuulut:

Voi valita useita vaihtoehtoja.

	N %	M %
Etniseen vähemmistöön (esim. romani, saamelainen, maahanmuuttaja)	6	12
Kielivähemmistöön	31	36
Uskonnolliseen vähemmistöön	5	15
Johonkin seksuaalivähemmistöön, kuten homot, lesbot, biseksuaalit tai muut seksuaalivähemmistöt	11	8
Sukupuolivähemmistöön eli transihmisiin tai intersukupuolisiin	1	2
Vähemmistöön vammaisuuden perusteella	10	5
Johonkin muuhun vähemmistöryhmään, mihin?	21	16
Ei halua vastata	3	0
EOS	3	5
N	82	88

Kysyn seuraavaksi kotitalouttasi koskevia tietoja. Kotitaloudella tarkoitan henkilöitä, jotka **asuvat yhdessä sekä ruokailevat tai muuten käyttävät tulojaan yhdessä.**

KO0 Elätkö nykyisin:

	N %	M %
1 vanhempiesi (adoptiovanhempiesi, isovanhempiesi tms.) kotitaloudessa vailla omaa perhettä vai	8	12
2 omassa kotitaloudessasi yksin tai kumppanin/lasten kanssa?	90	86
3 asuu omien tai puolison/kumppanin vanhempien (adoptiovanhempien, isovanhempien tms.) kotitaloudessa oman perheen tai lapsen kanssa	2	2
N	836	846

Jos KO0=2 tai 3:

KO1 Kysyn seuraavaksi siviilisäätysi. Oletko tällä hetkellä:

	N %	M %
1 naimaton	17	22
2 avoliitossa	18	19
3 avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa	49	52
4 eronnut tai asumuserossa	11	6
5 leski?	5	1
N	785	764

KO1=2 tai 3:

KO1B Onko puolisosi/kumppanisi:

	N %	M %
Mies	99	2
Nainen	1	98
Muu?	0	0
Ei halua sanoa	0	0
EOS	0	0
N	528	553

Jos KO1=2 tai KO1=3 (avoliitto, rekisteröity parisuhde tai avoliitto):

KO3B Mitä puolisosi/kumppanisi tekee pääasiassa?

Valittava tärkein. Jos ei osaa valita tärkeintä, otetaan se, johon kuluu eniten aikaa.

	N %	M %
1 Työssä. <i>Ansioyössä palkansaajana, ammatinharjoittajana tai yrittäjänä tai perheenjäsenen yrityksessä/maatilalla palkatta.</i>	68	62
2 Opiskelija, koululainen	4	6
3 Varusmies- tai siviilipalvelussa	1	0
4 Työtön tai lomautettu	2	4
5 Eläkkeellä, pitkäaikaissairas tai työkyvytön	25	22
6 Äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla	0	4
7 Hoitaa lapsia kotihoidontuen turvin	0	2
8 Hoitaa muita omaisia (esim. omaishoitajana)	0	0
9 Muu	0	0
N	528	553

Kysyn seuraavaksi alle 18-vuotiaista lapsista.

Jos KO0=2 tai KO0=3:

KO4 Asuuko kotitaloudessasi tällä hetkellä alle 18-vuotiaita lapsia **vakituaisesti**?

Sinun ja (mahdollisesti entisen) puolisososi/kumppanisi yhteisiä tai jommankumman lapsia tai lastenlapsia, adoptoituja tms. lapsia. Vähintään puolet ajasta.

	N %	M %
1 Kyllä	30	30
2 Ei	70	70
N	785	764

Jos KO4=1:

KO5 Minkä ikäisiä nämä lapset ovat, mainitse lasten iät **nuorimmasta vanhimpaan**?⁴

	N %	M %
0–6 –vuotiaita	52	54
7–17-vuotiaita	68	70
N	218	213

Jos KO0=2 tai KO0=3:

KO6 Asuuko kotitaloudessasi tällä hetkellä alle 18-vuotiaita lapsia **osa-aikaisesti**?

Sinun ja (mahdollisesti entisen) puolisososi/kumppanisi yhteisiä tai jommankumman lapsia tai lastenlapsia, adoptoituja tms. lapsia

Osa-aikaisesti=alle puolet, mutta vähintään noin kolmanneksen ajasta.

Jos lapsi asuu kotitaloudessa säännöllisesti kaksi täyttä viikonlopun vuorokautta, hänet hyväksytään kotitaloudessa asuvaksi.

	N %	M %
1 Kyllä	2	4
2 Ei	98	96
N	785	764

Jos KO0=2:

KO7 Onko sinulla alle 18-vuotiaita lapsia, jotka eivät asu kotitaloudessasi edes kolmannesta ajasta, mutta joiden elatukseen osallistut?

	N %	M %
1 Kyllä	1	4
2 Ei → YL1	99	96
N	768	745

⁴ Kysymys kysyttiin ilman vastausvaihtoehtoja. Vastaukset on ryhmitelty jälkikäteen.

Jos KO7=1:

KO8 Kuinka usein tapaat näitä lapsiasi:

Jos lapsia on useampia ja heitä ei tavata yhtä usein, valitaan nuorimman lapsen tapaaminen.

	N %	M %
1 lähes päivittäin	0	7
2 muutaman kerran viikossa	14	22
3 suunnilleen joka viikko	27	18
4 joka toinen viikko/ 2 kertaa kuussa	30	40
5 noin kerran kuukaudessa	15	7
6 noin kerran kahdessa kuukaudessa	14	3
7 muutaman kerran vuodessa	0	0
8 harvemmin tai et koskaan?	0	3
N	7	32

Kysyn seuraavaksi arvioitasi miesten ja naisten asemasta.

YL1 (M) Jos arvioidaan yleisesti miesten ja naisten asemaa **nykyisin** Suomessa, mikä seuraavista viidestä väittämästä vastaa eniten omaa näkemystäsi:

	N %	M %
1 miesten asema yhteiskunnassa on keskimäärin selvästi parempi kuin naisten	15	5
2 miesten asema on keskimäärin hiukan parempi kuin naisten	63	46
3 naisten asema yhteiskunnassa on keskimäärin selvästi parempi kuin miesten	1	1
4 naisten asema on keskimäärin hiukan parempi kuin miesten)	1	3
5 miehet ja naiset ovat tasa-arvoisia keskenään?	20	45
N	836	846

YL2 (M) Arveletko sukupuolten tasa-arvon lisääntyvän, eriarvoisuuden lisääntyvän vai pysyväksi tilanne samanlaisena **seuraavan kymmenen vuoden aikana:**

	N %	M %
1 tasa-arvo lisääntyy	55	49
2 eriarvoisuus lisääntyy	7	6
3 tilanne pysyy samanlaisena?	37	44
EOS	1	1
N	836	846

YL3 (M) Seuraavaksi esitän sarjan väittämiä sukupuolten asemasta Suomessa. Näissä vastausvaihtoehdot ovat täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä.

(Mitä mieltä olet väittämästä: <i>Toistetaan väittämän alussa tarvittaessa.</i>)		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS	N
A Mitä mieltä olet seuraavasta väittämästä: Naisten entistä aktiivisempi tulo mukaan politiikkaan on tarpeen poliittisen asiantuntemuksen monipuolistamiseksi?	N %	61	33	4	1	1	836
	M %	41	46	9	2	2	846
B Seuraava väittäjä on: Yritykset ja talouselämä hyötyisivät, jos johtopaikoilla olisi nykyistä enemmän naisia?	N %	50	39	8	1	2	836
	M %	26	45	20	5	4	846
C Sosiaali- ja terveyspalveluiden työtehtävissä tulisi olla nykyistä enemmän miehiä?	N %	46	37	11	3	3	836
	M %	28	42	20	6	4	846
Q Teknisten ja ICT-alojen työtehtävissä tulisi olla nykyistä enemmän naisia? <i>ICT= tieto- ja viestintäteknologia</i>	N %	35	48	11	1	5	836
	M %	30	46	16	3	5	846
D Naisten mahdollisuudet työelämässä ovat yhtä hyvät kuin miesten?	N %	13	24	49	14	0	836
	M %	26	33	35	5	1	846
E Entä mitä mieltä olet väittämästä: Naisilla on täysi oikeus käydä töissä, olipa heidän perhetilanteensa mikä tahansa?	N %	81	11	7	1	0	836
	M %	80	14	5	1	0	846
F Miehellä on ensisijaisesti vastuu perheen toimeentulosta?	N %	4	11	32	52	1	836
	M %	9	17	36	37	1	846
G On oikein, että se puoliso, jolla on pienempi palkka, tekee suuremman osan kotitöistä?	N %	2	5	25	67	1	836
	M %	2	10	34	53	1	846
H Miesten tulisi osallistua nykyistä enemmän lastensa hoitoon ja kasvatukseen?	N %	47	43	7	1	2	836
	M %	45	42	9	2	2	846
R Miehiä ei kohdella täysivaltaisina vanhempina julkisissa palveluissa, kuten neuvolassa tai päivähoitossa?	N %	13	39	22	17	9	836
	M %	12	32	26	15	15	846
I Työpaikoilla kannustetaan miehiä riittävästi käyttämään lastenhoitovapaita?	N %	6	17	43	18	16	836
	M %	9	22	36	17	16	846
J Työmarkkinajärjestöjen tulisi toimia nykyistä aktiivisemmin naisten ja miesten perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi?	N %	75	20	2	1	2	836
	M %	54	32	6	4	4	846
K Työnantajien tulisi toimia nykyistä aktiivisemmin naisten ja miesten perusteettomien palkkaerojen poistamiseksi?	N %	81	16	1	0	2	836
	M %	63	29	4	2	2	846
L Perhevapaista koituvia työnantajakustannuksia tulee tasata nykyistä enemmän nais- ja miesenemmistöisten alojen kesken?	N %	51	37	4	1	7	836
	M %	37	42	9	3	9	846
M Miehetkin hyötyvät sukupuolten tasa-arvon lisääntymisestä?	N %	63	27	6	1	3	836
	M %	53	34	9	2	2	846
N Työpaikkakohtaiset tasa-arvosuunnitelmat ovat hyödyttömiä naisten ja miesten tasa-arvon edistämiseksi?	N %	5	19	39	29	8	836
	M %	8	22	40	22	8	846
P TV, internet, sosiaalinen media, mainokset ja muu viihde vaikuttavat liikaa lasten ja nuorten käsityksiin seksuaalisuudesta?	N %	53	35	8	2	2	836
	M %	38	40	16	4	2	846
S On epäoikeudenmukaista, että asevelvollisuus koskee vain miehiä?	N %	15	30	35	18	2	836
	M %	17	24	33	24	2	846

YL4 Luettelen seuraavaksi kuusi politiikan osa-aluetta. Kumpi on sopivampi, mies vai nainen, vastuunalaisiin tehtäviin näillä alueilla, vai eikö sukupuolella ole merkitystä:

		mies on sopivampi	nainen on sopivampi	sukupuolella ei ole merkitystä	EOS	N
A talouspolitiikka?	N %	3	2	94	1	836
	M %	4	3	93	0	846
B ulkopolitiikka?	N %	12	1	86	1	836
	M %	17	2	81	0	846
C ympäristöpolitiikka?	N %	1	7	91	1	836
	M %	3	10	87	0	846
D sosiaali- ja terveystalitiikka?	N %	1	20	79	0	836
	M %	2	24	74	0	846
E kulttuuripolitiikka?	N %	1	6	92	1	836
	M %	2	7	90	1	846
F puolustuspolitiikka?	N %	39	1	59	1	836
	M %	49	1	50	0	846

Jos HE8=1: TY12-TY15d (päätoimiset opiskelijat ja koululaiset):

Seuraavaksi kysyn kokemuksiasi **nykyisestä** koulu- tai opiskelu ympäristöstäsi.

TY12 Opiskeletko tällä hetkellä:

	N %	M %
Peruskoulussa	4	5
Lukiassa	39	24
Ammattikoulussa tai -opistossa	21	27
Ammattikorkeakoulussa	18	22
Yliopistossa	17	21
Jossain muualla?	1	1
N	84	78

Päätoimiset opiskelijat ja peruskoululaiset:

TY7 Toteutuuko sukupuolten tasa-arvo oppilaitoksessasi mielestäsi:

	N %	M %
1 erittäin hyvin	50	69
2 melko hyvin	43	19
3 kesinkertaisesti	6	6
4 melko huonosti	1	3
5 erittäin huonosti?	0	3
N	84	78

Päätoimiset opiskelijat ja koululaiset, paitsi peruskoululaiset ja lukiolaiset:

TY13 Ajattele omaa oppilaitostasi. Onko opiskelualasi opiskelijoista:

Selvällä enemmistöllä tarkoitetaan vähintään kahden kolmasosan enemmistöä.

	N %	M %
1 selvä enemmistö naisia	49	30
2 selvä enemmistö miehiä	5	31
3 vai onko niin, että kumpikaan sukupuoli ei ole selvänä enemmistönä?	46	39
N	84	78

Päätoimiset opiskelijat ja koululaiset:

TY14 Seuraavaksi kysyn **kokemuksiasi** opiskeluun liittyvistä asioista. Oletko seuraavien väittämien kanssa samaa vai eri mieltä. Vastausvaihtoehdot ovat täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä.

		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei koske minua	EOS	N
A Oppilaitokseni oppimateriaaleissa esiintyy sukupuolistereotyyppioita eli oletuksia siitä, että naisten/tyttöjen ja miesten/poikien tulee olla tietynlaisia?	N %	7	29	23	41	0	0	84
	M %	3	22	13	59	1	2	78
B Oppilaitoksessani jokainen saa olla oma itsensä sukupuolestaan riippumatta (onpa hän tyttö/nainen, poika/mies, muunsukupuolinen tai jotain muuta)?	N %	79	15	5	1	0	0	84
	M %	89	9	2	0	0	0	78
C Oppilaitoksessani jokainen saa ilmentää sukupuoltaan haluamallaan tavalla?	N %	67	28	1	3	0	1	84
	M %	81	13	4	2	0	0	78
D Sukupuoleni vaikuttaa siihen, kuinka oppilaitokseni opettajat arvioivat opintosuorituksiani?	N %	0	8	14	77	0	1	84
	M %	1	12	14	68	4	1	78
E Oppilaitoksessani tytöt/naiset saavat opettajilta parempia arvioita opintosuorituksistaan sukupuolensa perusteella?	N %	1	1	13	81	1	3	84
	M %	0	7	13	78	1	1	78
F Oppilaitoksessani pojat/miehet saavat opettajilta parempia arvioita opintosuorituksistaan sukupuolensa perusteella?	N %	0	5	11	80	1	3	84
	M %	0	1	12	82	2	3	78
G Sukupuoleni vaikuttaa siihen, miten oppilaitokseni opettajat kohtelevat minua (esim. opetustilanteessa)?	N %	1	12	10	76	1	0	84
	M %	3	17	16	62	2	0	78
H Oppilaitoksessani opettajat antavat tyttöjen/naisten olla muita enemmän äänessä (esim. antavat enemmän puheenvuoroja)?	N %	2	7	14	76	1	0	84
	M %	0	9	11	76	3	1	78
I Oppilaitoksessani opettajat antavat poikien/miesten olla muita enemmän äänessä (esim. antavat enemmän puheenvuoroja)?	N %	1	2	19	77	1	0	84
	M %	1	0	17	79	3	0	78
J Opettajat, opinto-ohjaajat ja muu henkilöstö ovat kannustaneet minua tutustumaan aloihin ja ammatteihin, joissa työskentelee vähemmän omaa sukupuoltani olevia?	N %	22	18	26	23	8	3	84
	M %	9	26	20	31	6	8	78
K Vanhempani ovat kannustaneet minua tutustumaan aloihin ja ammatteihin, joissa työskentelee vähemmän omaa sukupuoltani olevia?	N %	30	23	22	12	7	6	84
	M %	8	26	18	37	6	5	78
L Kaverini ovat tukeneet minua valitsemaan oman kiinnostukseni mukaisen alan ja ammatin, vaikka siellä olisi vähemmän omaa sukupuoltani olevia?	N %	66	19	5	4	5	1	84
	M %	46	30	9	7	4	4	78
M Olen havainnut oppilaitoksessani kiusaamista, joka perustuu sukupuoleen perinteisesti liitettyjen odotusten rikkomiseen?	N %	2	7	16	72	3	0	84
	M %	2	8	12	78	0	0	78

N Olen havainnut oppilaitoksessani seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa häirintää tai -nimitystä?	N %	2	11	20	67	0	0	84
	M %	1	13	8	78	0	0	78
O Oppilaitokseni opetuksessa ja/tai oppimateriaaleissa käsitellään sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä ja sateenkaariperheitä?	N %	44	23	10	21	0	2	84
	M %	20	22	13	38	6	1	78

HE8=1 eli päätoimiset opiskelijat ja koululaiset:

Seuraavaksi kysyn oppilaitoksesi tasa-arvosuunnitelmasta.

Haastattelijalle taustatiedoksi: Tasa-arvolaki (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta) kieltää oppilaitoksissa tapahtuvan syrjinnän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Tämän lisäksi koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksissa tehdään järjestelmällistä ja suunnitelmallista työtä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Velvoite laatia oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma koskee kaikkia lakiin perustuvaa opetusta tai koulutusta järjestäviä oppilaitoksia. Velvoite laajeni koskemaan perusopetuslakiin perustuvaa opetusta järjestäviä kouluja vuoden 2015 alusta lähtien. Näiden koulujen tasa-arvosuunnitelmien tulee olla laadittuna 1.1.2017 mennessä.

TY15a Oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelma on suunnitelma siitä, kuinka sukupuolten tasa-arvoa edistetään oppilaitoksen toiminnassa. Onko oppilaitoksessasi tasa-arvosuunnitelma?

Jos haastateltava mainitsee suunnitelman, jolla pyritään estämään syrjintää esim. iän tai etnisen alkuperän, mutta ei sukupuolen vuoksi, on kyseessä yhdenvertaisuussuunnitelma. Oppilaitoksessa on myös voitu laatia yhdistetty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

	N %	M %
1 Kyllä	14	13
2 Ei	5	9
Kysymys ei sovi	1	0
EOS	80	78
N	84	78

Jos TY15a=1

TY15b Tunnetko oppilaitoksesi tasa-arvosuunnitelman sisältöä?

	N %	M %
1 Kyllä	17	10
2 En	83	90
EOS	0	0
N	12	10

Jos TY15a=1

TY15c Onko oppilaitoksesi tasa-arvosuunnitelma tehty yhteistyössä opiskelijoiden kanssa?

	N %	M %
1 Kyllä	51	51
2 Ei	9	18
EOS	40	31
N	12	10

Jos TY15b=1

TY15d Käsitelläänkö oppilaitoksesi tasa-arvosuunnitelmassa sukupuolen moninaisuutta tai sukupuolivähemmistöjä, kuten transihmisiä ja intersukupuolisia?

	N %	M %
1 Kyllä	100	0
2 Ei	0	0
EOS	0	100
N	2	1

Jos HE2=1 eli pää- ja sivutoimiset palkansaajat: kysytään TY1-TY4C.
Seuraavaksi kysyn sinun kokemuksiasi työelämästä.

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY1 Toteutuuko sukupuolten tasa-arvo työpaikallasi mielestäsi:

	N %	M %
1 erittäin hyvin	36	42
2 melko hyvin	34	35
3 kesinkertaisesti	17	10
4 melko huonosti	6	3
5 erittäin huonosti?	2	1
KYSYMYS EI SOVI	4	8
EOS	1	1
N	437	425

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY2 Onko työpaikkasi:

	N %	M %
1 valtion sektorilla (valtion budjettitalouden piirissä olevat virastot ja laitokset, yliopistot)	8	9
2 kuntasektorilla (kunnat, kuntayhtymät, kuntien liikelaitokset ym.) vai	38	13
3 yksityisellä sektorilla (yksityiset yritykset, valtio- ja kuntaenemmistöiset yritykset sekä valtion liikelaitokset, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, seurakunnat, järjestöt ja säätiöt)?	54	78
N	437	425

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY3 Ovatko naiset tai miehet työpaikallasi selvänä enemmistönä?

Selvällä enemmistöllä tarkoitetaan vähintään kahden kolmasosan enemmistöä.

	N %	M %
1 Naiset selvänä enemmistönä	67	19
2 Miehet selvänä enemmistönä	12	61
3 Kumpikaan sukupuoli ei ole selvänä enemmistönä	20	20
EOS	1	0
N	437	425

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY4 Onko **sinulla** nykyisessä työssäsi (palkansaajat) haittaa sukupuolestasi seuraavissa asioissa:

		paljon	jonkin verran	ei lainkaan	EOS	N
A palkkaus?	N %	8	16	75	1	437
	M %	0	2	98	0	425
B työsuhde-etujen saaminen (esim. työsuhdeautot, -puhelimet, liikunta-/kulttuurisetelit)?	N %	2	8	89	1	437
	M %	0	2	98	0	425
C koulutukseen pääsy (työnantajan kustantamaan)?	N %	1	7	91	1	437
	M %	0	2	98	0	425
D tiedon saaminen (esim. työtä koskevista muutoksista)?	N %	2	9	88	1	437
	M %	0	3	97	0	425
E työpaineiden jakautuminen (esim. jotakin tiettyä sukupuolta olevat pääsevät helpommalla)?	N %	2	23	74	1	437
	M %	1	8	91	0	425
F uralla eteneminen?	N %	5	18	76	1	437
	M %	0	3	96	1	425
G työsuhteen jatkuvuus (esim. pätkätyöt tai määräaikaisuus)?	N %	1	8	90	1	437
	M %	0	2	97	1	425
H työtulosten tai henkilökohtaisen suoriutumisen arviointi?	N %	1	17	81	1	437
	M %	0	5	94	1	425

I ammattitaidon arvostus?	N %	3	22	75	0	437
	M %	1	4	95	0	425
J työn itsenäisyys?	N %	1	6	93	0	437
	M %	0	2	98	0	425

		paljon	jonkin verran	ei lainkaan	Ei koske minua	EOS	N
K työn tai työvuorojen jako?	N %	1	10	85	4	0	437
	M %	1	4	91	4	0	425
L työhönotto- tai rekrytointitilanne?	N %	2	18	75	4	1	437
	M %	0	6	89	4	1	425
M lomautus tai yt-neuvottelut?	N %	1	6	81	10	2	437
	M %	0	1	90	8	1	425
N työn ja perheen yhteensovittaminen (esim. perhevapaalle jääminen, omaisen hoitoon liittyvät työaikajärjestelyt)?	N %	2	17	71	9	1	437
	M %	0	9	80	10	1	425

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY8 Oletko havainnut nykyisessä työpaikassasi seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa häirintää tai nimittelyä?

	N %	M %
1 Kyllä	15	9
2 En	85	91
N	437	425

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY9 Kysyn seuraavaksi sukupuolen moninaisuudesta työpaikalla. Ajattele nykyistä työpaikkaasi. Kuinka todennäköisenä pidät sitä, että transihminen tai intersukupuolinen kokisi syrjintää työskennellessään työpaikallasi:

	N %	M %
1 erittäin todennäköisenä	6	8
2 melko todennäköisenä	27	29
3 melko epätodennäköisenä	44	40
4 erittäin epätodennäköisenä?	22	19
EOS	1	4
N	437	425

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY4B Oletko viimeisten viiden vuoden aikana ehdottanut palkankorotusta itsellesi? (Ehdottanut esimiehelle tai työnantajan edustajalle, koskee kaikenlaisia ei-automaattisesti tulevia korotuksia, esim. henkilökohtaisia lisiä ja palkkaluokan korotuksia.)

	N %	M %
1 Kyllä	35	43
2 En	65	57
N	437	425

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

TY4C Onko esimiehesi tai joku muu työpaikallasi johtavassa asemassa oleva henkilö kannustanut sinua hakeutumaan vaativampiin tehtäviin viimeisten viiden vuoden aikana?

	N %	M %
1 Kyllä	46	42
2 Ei	53	57
EOS	1	1
N	437	425

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

Seuraavaksi kysyn työpaikkasi tasa-arvosuunnitelmasta.

Haastattelijalle taustatiedoksi: Tasa-arvolain (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta) 6 a §:n mukaan jos työnantajan palveluksessa olevan henkilöstön määrä on säännöllisesti vähintään 30 työntekijää, työnantajan on vähintään joka toinen vuosi laadittava erityisesti palkkausta ja muita palvelussuhteen ehtoja koskeva tasa-arvosuunnitelma, jonka mukaisesti toteutetaan tasa-arvoa edistävät toimet.

Tasa-arvolain 6 c §:n mukaan työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

TY10a Tasa-arvosuunnitelma on suunnitelma siitä, kuinka sukupuolten välistä tasa-arvoa edistetään työpaikalla. Suunnitelma tulee tehdä sellaisilla työpaikoilla, joissa on säännöllisesti vähintään 30 työntekijää. Onko työpaikallasi tasa-arvosuunnitelma?

Jos haastateltava mainitsee suunnitelman, jolla pyritään estämään syrjintää esim. iän tai etnisen alkuperän, mutta ei sukupuolen vuoksi, on kyseessä yhdenvertaisuussuunnitelma. Työpaikalla on myös voitu laatia yhdistetty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

	N %	M %
1 Kyllä	24	27
2 Ei	31	30
EOS	41	40
Kysymys ei sovi	4	3
N	437	425

Jos TY10a=1

TY10b Tunnetko työpaikkasi tasa-arvosuunnitelman sisältöä?

	N %	M %
1 Kyllä	60	40
2 En	39	60
EOS	1	0
N	106	114

Jos TY10b=1

TY10c Käsitelläänkö työpaikkasi tasa-arvosuunnitelmassa sukupuolen moninaisuutta tai sukupuolivähemmistöjä, kuten transihmisiä ja intersukupuolisia?

	N %	M %
1 Kyllä	46	39
2 Ei	32	38
EOS	22	23
N	64	46

Jos TY10b=1

TY10d Käsitelläänkö työpaikkasi tasa-arvosuunnitelmassa naisten ja miesten palkkaeroja?

	N %	M %
1 Kyllä	48	64
2 Ei	41	27
EOS	11	9
N	64	46

Jos ikä < 65 ja (HE8=3, 5, 6 tai 7) eli **alle 65-vuotiaat** työttömät/lomautetut, äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla olevat tai muita omaisia hoitavat: TY11A-TY11D

Seuraavaksi kysyn työn hakemiseen ja työsuhteen päättymiseen liittyviä kysymyksiä.

TY11 Onko sinulla ollut viimeisten **kahden vuoden aikana** haittaa sukupuolestasi seuraavissa asioissa:

Vastaajan oma kokemus haitasta riittää.

		paljon	jonkin verran	ei lainkaan	EOS	Ei koske minua	N
A työvoimapalvelujen, kuten henkilökohtaisen asiakaspalvelun, työvoimakoulutuksen tai työtarjousten saamisessa TE-toimistosta?	N %	2	6	90	2	0	70
	M %	0	6	91	3	0	47
B työhaastatteluun pääsemisessä?	N %	0	10	87	3	0	70
	M %	0	11	82	7	0	47
C työhaastattelussa tai muussa rekrytointiin liittyvässä tilanteessa?	N %	0	11	87	1	0	70
	M %	0	11	82	7	0	47
D irtisanomis- tai lomautustilanteessa?	N %	1	3	92	4	0	70
	M %	2	4	87	7	0	47

Jos HE2=2 eli pää- ja sivutoimiset yrittäjät ja ammatinharjoittajat: kysytään TY5-TY6i.

Seuraavaksi kysyn kokemuksiasi työelämästä.

Pää- ja sivutoimiset yrittäjät ja ammatinharjoittajat:

TY5 Toteutuuko sukupuolten tasa-arvo oman kokemuksesi mukaan ammattialallasi tai yrittäjänä toimiessasi:

	N %	M %
1 erittäin hyvin	31	30
2 melko hyvin	37	41
3 keskinertaisesti	16	14
4 melko huonosti	10	8
5 erittäin huonosti?	3	2
Kysymys ei sovi	3	3
EOS	0	2
N	41	89

Pää- ja sivutoimiset yrittäjät ja ammatinharjoittajat:

TY6 Onko sinulla (**nykyisessä**) yrittäjyydessäsi haittaa sukupuolestasi seuraavissa asioissa:

		paljon	jonkin verran	ei lainkaan	EOS	N
A ammattitaidon arvostus?	N %	0	31	69	0	41
	M %	0	0	100	0	89
B taloudellinen toimeentulo?	N %	3	32	65	0	41
	M %	1	3	96	0	89
C asiakassuhteiden luominen?	N %	1	17	82	0	41
	M %	1	7	92	0	89
D yhteistyö asiakkaiden kanssa?	N %	1	11	88	0	41
	M %	1	5	94	0	89
E hyvien toimeksiantojen tai tilausten saaminen?	N %	4	19	72	5	41
	M %	2	4	93	1	89
F yhteistyö muiden yrittäjien kanssa?	N %	1	13	86	0	41
	M %	0	3	94	0	89
<i>Jos HE3b>0 eli jos on alaisia:</i> G yhteistyö alaisten kanssa?	N %	6	12	82	0	8
	M %	0	9	91	0	35
H uralla eteneminen ja itsensä kehittäminen?	N %	4	7	89	0	41
	M %	0	2	97	1	89
I yritystoimintaan tarkoitetun yhteiskunnallisen tuen saaminen?	N %	5	15	75	5	41
	M %	3	5	87	5	89

Jos HE2=1 eli pää- ja sivutoimiset palkansaajat: PE1-PE3H

Seuraavat kysymykset koskevat perheen ja työn yhteensovittamista.

Pää- ja sivutoimiset palkansaajat:

PE1 Onko työpaikallasi yleisesti ottaen vaikeaa:

		ei lainkaan vaikeaa	jonkin verran vaikeaa	selvästi vaikeaa	EI KOSKE TYÖPAIKKAANI	EOS	N
A pienten lasten äideille kieltäytyä ylitöistä perhesyihin vedoten?	N %	61	27	4	6	2	437
	M %	59	14	2	18	7	425
B pienten lasten isille kieltäytyä ylitöistä perhesyihin vedoten?	N %	52	23	4	14	7	437
	M %	66	21	3	5	5	425
C naisille jäädä kotiin hoitamaan äkillisesti sairastunutta (alle 10-vuotiasta) lastaan?	N %	74	18	4	2	2	437
	M %	72	10	1	14	3	425
D miehille jäädä kotiin hoitamaan äkillisesti sairastunutta (alle 10-vuotiasta) lastaan?	N %	60	18	4	13	5	437
	M %	74	20	2	1	3	425

Jos HE2=1 ja KO501<12 (pää- ja sivutoimiset palkansaajat, alle 12-vuotaita lapsia kotitaloudessa):

PE2 Oletko itse jäänyt viimeisten kahden vuoden aikana kotiin hoitamaan äkillisesti sairastunutta lasta:

	N %	M %
1 en lainkaan	14	30
2 korkeintaan muutamia kertoja	56	50
3 lukuisia kertoja?	21	18
Lapsi ei ole ollut sairas	8	2
EOS	1	0
N	115	126

HE2=1 (pää- ja sivutoimiset palkansaajat):

PE3 Seuraavat kysymykset koskevat suhtautumista perhevapaiden käyttöön työpaikallasi.

Perhevapaat ovat vapaita, jotka mahdollistavat vanhempien jäämisen määräjäksi pois työelämästä tai lyhennetyn työajan lapsen hoitamiseksi.

Onko vaikeaa:		ei lainkaan vaikeaa	jonkin verran vaikeaa	selvästi vaikeaa	EI KOSKE TYÖPAIKKAANI	EOS	N
A naisille jäädä äitiys- ja vanhempainvapaalle vajaan vuoden ajaksi?	N %	86	7	1	2	4	437
	M %	68	8	1	13	10	425
B miehille jäädä isyysvapaalle kolmen viikon ajaksi hoitamaan lasta samaan aikaan toisen vanhemman kanssa? <i>Käytetään usein lapsen syntymän yhteydessä.</i>	N %	72	8	3	12	5	437
	M %	76	13	3	1	7	425
C miehille jäädä vanhempainvapaalle, joka kestää enimmillään 6 kuukautta . <i>Isä on tällöin päivastuullisena hoitajana.</i>	N %	56	15	6	13	10	437
	M %	51	25	12	1	11	425
D miehille jäädä enimmillään 9 viikon mittaiselle vain isälle kiintiöidylle vapaajaksolle? <i>Vain isän käytettävissä oleva vapaajakso.</i>	N %	60	16	3	13	8	437
	M %	61	21	5	1	12	425
E naisille jäädä hoitovapaalle hoitamaan lasta siksi, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta ? <i>Hoitovapaan kesto voi olla 1 kk–2v.</i>	N %	74	13	4	2	7	437
	M %	57	16	4	12	11	425
F miehille jäädä hoitovapaalle hoitamaan lasta siksi, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta ? <i>Hoitovapaan kesto voi olla 1 kk–2v.</i>	N %	53	17	7	13	10	437
	M %	41	25	18	2	14	425
G naisille olla osittaisella hoitovapaalla eli lyhentää työaikaansa, mikä on mahdollista lapsen toisen kouluvuoden loppuun asti ?	N %	60	22	9	3	6	437
	M %	51	19	5	12	13	425
H miehille olla osittaisella hoitovapaalla eli lyhentää työaikaansa, mikä on mahdollista lapsen toisen kouluvuoden loppuun asti ?	N %	47	25	8	13	7	437
	M %	45	25	14	2	14	425

Intro luetaan, jos HE2=2 tai 3 ja KO4=1 tai KO6=1 eli ei-palkansaajat, joilla on alle 18-vuotiaita lapsia kotitaloudessa vakituisesti tai osa-aikaisesti:

Seuraavat kysymykset koskevat perheen ja muiden elämäntilanteiden yhteensovittamista.

PE5 Onko sinulle perhesyiden takia vaikeaa:

		ei lainkaan vaikeaa	jonkin verran vaikeaa	selvästi vaikeaa	EI KOSKE MINUA	N
<i>Jos KO4=1 tai KO6=1 ja HE7=1 eli ansiotyö pääasiallisena toimintana: A olla tarvittaessa myöhään tai viikonloppuisin töissä? Tarkoitetaan normaalityöajan ylittäviä töitä.</i>	N %	43	35	18	4	169
	M %	48	35	16	1	207
<i>Jos KO4=1 tai KO6=1 eli on lapsia kotitaloudessa: B opiskella? Kaikenlainen opiskelu.</i>	N %	52	29	14	5	224
	M %	47	25	9	19	230
<i>Jos KO4=1 tai KO6=1 eli on lapsia kotitaloudessa: C lähteä yön yli kestäväälle työmatkalle tai kurssille?</i>	N %	47	37	14	2	224
	M %	57	29	11	3	230

Jos KO1=2 tai 3 (Kaikki avio- tai avoliitossa asuvat, myös lapsettomat):

Seuraavat kysymykset koskevat kotitöiden jakoa **omassa kotitaloudessasi**. Muihin kotitalouksiin kuuluvien mahdollista avustamista kysytään myöhemmin.

PE8 Kuka sinun kotitaloudessasi oli viime kevään aikana useimmiten vastuussa seuraavista asioista:

Toistetaan kysymyksen alussa tarvittaessa B - S kohdissa.

		sinä	puoliso/ kumppani	molemmat yhtä paljon	lapsi/ lapset	muu kotitalouden jäsen	Ei koske perhettäni	N
A Ruuanlaitto arkisin? <i>Myös einesten tai valmiin ruuan lämmittäminen.</i>	N %	64	14	20	1	0	1	528
	M %	20	48	31	0	0	1	553
B Astianpesu?	N %	50	11	35	3	0	1	528
	M %	22	29	47	2	0	0	552
C Pyykinpesu?	N %	77	6	16	1	0	0	528
	M %	10	68	22	0	0	0	552
D Silitys?	N %	62	8	13	0	0	17	528
	M %	10	58	19	0	0	13	552
E Asunnon siivous?	N %	52	6	40	1	0	1	528
	M %	11	33	55	0	0	1	552
F Jätehuolto, kuten roskien vieni, lajittelu ja kierrätys?	N %	22	26	48	3	0	1	528
	M %	42	7	48	3	0	0	552
G Päivittäisostokset?	N %	36	18	46	0	0	0	528
	M %	26	24	50	0	0	0	552
<i>Jos KO4=1 eli lapsia kotitaloudessa kokoaikaisesti: kysytään kohdat H-J</i> H Lasten kuljettaminen päiväkotiin tai kouluun?	N %	23	12	35	1	1	28	181
	M %	15	19	35	1	0	30	202

I Lasten kuljettaminen harrastuksiin?	N %	22	18	37	2	1	20	181
	M %	24	10	43	1	0	22	202
J Yhteydenpito päiväkodin tai koulun kanssa? <i>Esim. vanhempainiltoihin osallistuminen.</i>	N %	68	4	16	0	0	12	181
	M %	8	50	29	0	0	13	202
<i>KO5= 7-17 -v. lapsia kotitaloudessa</i> K Lasten läksyjen teosta huolehtiminen?	N %	44	7	37	6	0	6	120
	M %	7	34	51	3	0	5	143
<i>Jos KO4=1 eli lapsia kotitaloudessa kokoaikaisesti:</i> L Keskusteleminen, leikkiminen lasten kanssa, iltasatujen lukeminen, taitojen opettaminen tms.?	N %	24	3	69	0	0	4	181
	M %	4	17	76	0	0	3	202
<i>Jos KO5= alle 7 v. lapsia kotitaloudessa</i> M Lastenhoito? <i>Peseminen, pukeminen, syöttäminen.</i>	N %	49	3	45	1	0	2	99
	M %	2	36	60	0	0	2	107
<i>Jos KO5= alle 10 v. lapsia kotitaloudessa</i> N Sairaalan lapsen hoito? <i>Sairaalan lapsen hoitaminen kotona, mukana olo sairaalassa, lääkäriin vieminen ym.</i>	N %	53	7	35	0	1	4	120
	M %	7	45	45	0	0	3	132
O Lemmikkieläinten hoito?	N %	17	7	25	1	1	49	528
	M %	12	13	25	2	0	48	552
P Kulkuneuvojen huolto?	N %	5	81	10	1	0	3	528
	M %	88	4	6	0	0	2	552
T Tietokoneiden, puhelimien ja tablettien sekä niihin liittyvien ohjelmistojen asentaminen ja huolto?	N %	20	46	20	8	2	4	528
	M %	59	15	15	7	2	2	552
Q Muu huolto, korjaus tai rakentaminen?	N %	6	74	16	1	1	2	528
	M %	84	2	12	0	0	2	552
R Puutarha- ja pihatyöt? <i>Esim. nurmikon leikkuu, kasvien kastelu ja hoito, lumityöt.</i>	N %	22	14	51	0	0	13	528
	M %	23	18	45	0	0	14	552
S Kodin taloutta koskevien asioiden hoito? <i>Lainojen, vakuutusten, maksujen tms. hoito.</i>	N %	22	22	56	0	0	0	528
	M %	33	16	51	0	0	0	552

Jos KO1=2-3 eli jos on avo- tai avioliitossa:

PE9 (M) Onko sinulle tullut viime aikoina mieleen, että olet liikaa vastuussa kotitöistä:

	N %	M %
1 kyllä, usein	11	2
2 kyllä, silloin tällöin	23	6
3 kyllä, mutta harvoin	22	13
4 ei ollenkaan?	44	79
N	528	552

Jos KOI=2-3:

Seuraavaksi kysyn muutaman asian parisuhteestasi.

Jos KOI=2-3:

PE11 Onko sinulla mielestäsi riittävästi valtaa perheesi sisäisessä päätöksenteossa. Vaihtoehdot ovat:
Perheen sisäisellä päätöksenteolla tarkoitetaan esim. kotitöiden jakamista, lasten kasvattamista ja rahan käyttöä koskevia päätöksiä.

	N %	M %
1 kyllä, kaikissa asioissa	75	56
2 kyllä, useimmissa asioissa	21	36
3 kyllä, joissakin asioissa	4	6
4 ei juuri koskaan?	0	1
EOS	0	1
N	528	552

Jos KOI=2-3:

PE12 Millainen on suhteesi (nykyiseen) puolisoosi/kumppaniisi? Onko se:

	N %	M %
1 erittäin hyvä	67	72
2 melko hyvä	27	24
3 tyydyttävä	5	4
4 huono?	1	0
N	528	552

Jos KO1=2-3:

PE13 Tuleeko sinulla erimielisyyksiä (nykyisen) puolisoni/ kumppanisi kanssa seuraavista asioista:

Toistetaan kysymyksen alussa tarvittaessa B - F kohdissa.

		paljon	jonkin verran	ei lainkaan	EOS	N
<i>jos KO1=2-3:</i> A kotitöiden jakamisesta?	N %	3	38	59	0	528
	M %	1	39	60	0	552
<i>jos KO1=2-3 ja KO4=1:</i> B lasten hoidosta, kuljettamisesta tms.?	N %	2	26	72	0	181
	M %	0	22	78	0	202
<i>jos KO1=2-3 ja alle 10-v. kotitaloudessa (KO5):</i> D töistä poissaolemista lapsen sairastuessa?	N %	3	11	83	3	120
	M %	0	14	85	1	132
<i>jos KO1=2-3:</i> E rahojen käytöstä?	N %	2	27	71	0	528
	M %	1	24	75	0	552
<i>jos KO1=2-3:</i> F omiin tai puolison/kumppanin harrastuksiin tai vapaa-ajan menoihin käytetystä ajasta?	N %	2	23	75	0	528
	M %	1	22	77	0	552

Seuraava kysymys koskee **omaan kotitalouteesi** kuuluvien avustamista.

SU0 Hoidatko tällä hetkellä omaan kotitalouteesi kuuluvaa pitkäaikaisesti sairasta, vammaista tai huonokuntoista henkilöä (esim. lapsi, puoliso, vanhempi, muu omainen):

Tarkoitetaan kaikkea hoitamista, myös omaishoitoa.

	N %	M %
1 En	94	96
2 Kyllä, ja se kuormittaa muuta elämäni paljon	2	0
3 Kyllä, ja se kuormittaa muuta elämäni jonkin verran	3	2
4 Kyllä, mutta se ei kuormita muuta elämäni juuri lainkaan?	1	2
N	836	845

Seuraava kysymys koskee **muihin kotitalouksiin** kuuluvien avustamista, jossa ei ole kysymys palkkatyöstä.

SU1 Oletko **viime kevään aikana** avustanut tuntemiasi muissa kotitalouksissa eläviä **sairaita tai huonokuntoisia** henkilöitä esimerkiksi käymällä kaupassa, tarjoamalla autokyydin tai tekemällä talous- tai korjaustöitä:

	N %	M %
1 kyllä, lähes päivittäin	4	2
2 suunnilleen kerran viikossa	13	12
3 vähintään kerran kuukaudessa	16	16
4 harvemmin tai et ollenkaan?	67	70
N	836	845

Seuraavaksi kysyn tuloistasi.

TUIA Mihin seuraavista tuloluokista yhteenlasketut bruttokuukausitulosi sijoittuvat veroja ja erilaisia menoja vähentämättä:

Arvio riittää. Kotitalouden yhteiset tulot puolitetaan. Myös eläketulot, yrittäjätulot, opintotuki, työttömyyskorvaukset, vuokratulot, lapsilisät, osinkotulot yms.

	N %	M %
1 vähemmän kuin 900 euroa kuukaudessa (vähemmän kuin 10 800 euroa vuodessa)	15	13
2 900–1600 euroa kuukaudessa (10 800–19 200 euroa vuodessa)	18	10
3 1600–2300 euroa kuukaudessa (19 200–27 600 euroa vuodessa)	20	16
4 2300–3000 euroa kuukaudessa (27 600–36 000 euroa vuodessa)	18	18
5 3000–3800 euroa kuukaudessa (36 000–45 600 euroa vuodessa)	12	15
6 3800–5500 euroa kuukaudessa (45 600–66 000 euroa vuodessa)	10	14
7 5500 euroa tai enemmän kuukaudessa (66 000 euroa tai enemmän vuodessa)?	5	12
Ei halua vastata	1	1
EOS	1	1
N	836	844

Jos KO1=2 tai 3 (avio- tai avoliitossa):

TU1B Ovatko puoliso/kumppanisi bruttotulot suhteessa sinun tuloihisi:

	N %	M %
1 huomattavasti pienemmät	6	26
2 jonkin verran pienemmät	13	35
3 suunnilleen samansuuruiset	20	19
4 jonkin verran suuremmat	31	12
5 vai huomattavasti suuremmat?	29	7
EOS	1	1
N	528	551

Jos KO1=2 tai 3 (Kysytään, jos on avio- tai avoliitossa).

TU2 Seuraavaksi kysyn kotitaloutesi yhteisten menojen kattamisesta. Miten sinä ja puoliso/kumppanisi yleensä maksatte seuraavat menot:

		sinä maksat	puoliso/kumppanisi maksaa	maksatte puoliksi	jaatte kulut tulojenne mukaisessa suhteessa	EI KOSKE KOTITALOUTTA	N
A Asumiskustannukset (vuokra/yhtiövastike, asuntolainan lyhennys ja korot, sähkö, vesi, vakuutukset, kodin korjaukset jne.)?	N %	4	20	53	23	0	527
	M %	24	3	50	23	0	550
B Yhteiset ruokakustannukset ja päivittäistavarat (ruokakaupat, ravintolat, pesuaineet, wc-paperit jne.)?	N %	20	7	53	20	0	527
	M %	9	14	58	19	0	550
C Huonekalut ja yhteiset kodinkoneet ja elektroniikkalaitteet (mm. sohvut, kahvinkeitin, TV, tietokoneet)?	N %	5	18	58	17	2	527
	M %	20	1	59	18	2	550
<i>Jos KO4=1</i> D Lapsiin liittyvät menot (vaatteet, päivähoito, koulu, harrastukset, terveydenhoito)?	N %	27	1	53	19	0	181
	M %	6	14	58	22	0	202
E Kotitalouden käytössä olevan auton oston ja ylläpidon?	N %	7	32	45	12	4	527
	M %	39	2	40	13	6	550
F Yhteiset vapaa-ajan matkat ja vapaa-ajan asunnon, kuten kesämökin, ylläpitokustannukset?	N %	5	11	62	18	4	527
	M %	14	3	62	18	3	550

Jos KO1=2 tai 3:

TU3A. Miten tyytyväinen olet siihen, miten sinä ja puolisisi/kumppanisi olette jakaneet kotitaloutenne yhteiset menot. Oletko sinä:

	N %	M %
1 tyytyväinen	81	84
2 jokseenkin tyytyväinen	16	14
3 jokseenkin tyytymätön	2	2
4 vai tyytymätön?	1	0
N	527	550

Jos KO1=2 tai 3:

TU3B. Entä miten tyytyväinen puolisisi/ kumppanisi on (siihen, miten olette jakaneet yhteiset menot). Onko hän:

	N %	M %
1 tyytyväinen	78	80
2 jokseenkin tyytyväinen	17	16
3 jokseenkin tyytymätön	3	1
4 vai tyytymätön?	1	1
EOS	1	2
N	527	550

Seuraavat kysymykset koskevat kokemuksiisi sukupuolten kohtaamisesta erilaisissa arkielämän yhteyksissä.

SE1 (M) Ensiksi kysyn, onko eri elämänpiireissäsi henkilöitä, jotka suhtautuvat **sukupuolesi vuoksi** ainakin joskus yliolkaisesti tai vähättelevästi puheisiisi tai ehdotuksiisi:

		ei ole	yksi	muutamia	useita	EI KOSKE MINUA/EOS	N
<i>Jos HE7=1 (ansiotyö pääasiallisena toimintana):</i> A Onko työpaikallasi henkilöitä, jotka suhtautuvat sukupuolesi vuoksi ainakin joskus yliolkaisesti tai vähättelevästi puheisiisi tai ehdotuksiisi?	N %	72	8	17	2	1	428
	M %	89	2	6	1	2	481
		mies/ miehiä	nainen/ naisia	muuta?	EOS	EI HALUA KERTOAA	N
<i>Jos SE1A=2,3 tai 4:</i> SE1A_b Onko hän/ovatko he: <i>Voi valita useamman.</i>	N %	96	21	2	0	0	115
	M %	42	77	0	0	2	44
		ei ole	yksi	muutamia	useita	EI KOSKE MINUA/EOS	N
<i>jok HE8=1 (opiskelija tai koululainen):</i> B koulu- tai opiskeluympäristössäsi?	N %	79	10	7	1	3	84
	M %	91	0	5	0	4	78
		mies/mi ehiä	nainen/ naisia	muuta?	EOS	EI HALUA KERTOAA	N

<i>Jos SE1B=2,3 tai 4:</i> SE1B_b Onko hän/ovatko he: <i>Voi valita useamman.</i>	N %	87	7	0	7	0	15
	M %	50	100	0	0	0	4
		ei ole	yksi	muutamia	useita	EI KOSKE MINUA/EOS	N
C järjestöelämässä?	N %	55	2	6	2	35	835
	M %	65	1	3	0	31	843
		mies/mi ehiä	nainen/ naisia	muuta?	EOS	EI HALUA KERTOAA	N
<i>Jos SE1C=2,3 tai 4:</i> SE1C_b Onko hän/ovatko he: <i>Voi valita useamman.</i>	N %	95	27	0	0	1	85
	M %	60	67	0	10	0	33
		ei ole	yksi	muutamia	useita	EI KOSKE MINUA/EOS	N
G ystäväpiirissäsi?	N %	84	5	8	1	2	835
	M %	91	1	6	1	1	843
		mies/mi ehiä	nainen/ naisia	muuta?	EOS	EI HALUA KERTOAA	N
<i>Jos SE1G=2,3 tai 4:</i> SE1G_b Onko hän/ovatko he: <i>Voi valita useamman.</i>	N %	95	27	1	1	0	114
	M %	64	68	0	2	0	60
		ei ole	yksi	muutamia	useita	EI KOSKE MINUA/EOS	N
D sukulaissiasi?	N %	75	6	16	1	2	835
	M %	92	2	4	1	1	843
		mies/mi ehiä	nainen/ naisia	muuta?	EOS	EI HALUA KERTOAA	N
<i>Jos SE1D=2,3 tai 4:</i> SE1D_b Onko hän/ovatko he: <i>Voi valita useamman.</i>	N %	89	41	1	1	0	189
	M %	67	62	0	2	2	54
		ei ole	yksi	muutamia	useita	EI KOSKE MINUA/EOS	N
E naapureissasi?	N %	87	3	4	1	5	835
	M %	93	2	2	0	3	843
		mies/mi ehiä	nainen/ naisia	muuta?	EOS	EI HALUA KERTOAA	N
<i>Jos SE1E=2,3 tai 4:</i> SE1E_b Onko hän/ovatko he: <i>Voi valita useamman.</i>	N %	85	34	2	0	0	68
	M %	67	54	3	0	0	34
		ei ole	yksi	muutamia	useita	EI KOSKE MINUA/EOS	N
F harrastuksissasi?	N %	91	1	3	0	5	835
	M %	94	0	2	0	4	843
		mies/mi ehiä	nainen/ naisia	muuta?	EOS	EI HALUA KERTOAA	N
<i>Jos SE1F=2,3 tai 4:</i> SE1F_b Onko hän/ovatko he: <i>Voi valita useamman.</i>	N %	89	31	3	0	0	30
	M %	69	58	0	0	0	20
		ei ole	yksi	muutamia	useita	EI KOSKE MINUA/EOS	N
H sosiaalisen median verkostoissasi tai muualla netissä?	N %	66	1	13	6	14	835
	M %	73	1	7	2	17	843
		mies/mi ehiä	nainen/ naisia	muuta?	EOS	EI HALUA KERTOAA	N
<i>Jos SE1H=2,3 tai 4:</i> SE1H_b Onko hän/ovatko he: <i>Voi valita useamman.</i>	N %	93	41	1	3	1	152
	M %	61	64	6	12	0	74

Kysyn seuraavaksi muutamia seksuaaliseen häirintään ja ahdisteluun liittyviä kysymyksiä. Seksuaalisella häirinnällä ja ahdistelulla tarkoitetaan tässä sellaista seksuaalista käyttäytymistä, puhetta tai kirjoittelua, joka on **ei-toivottua, yksipuolista ja saattaa sisältää painostusta**.

SE2 Onko joku kahden viime vuoden aikana:

		Kyllä	Ei	N
A Onko joku kahden viime vuoden aikana esittänyt asiattomia vartaloosi tai seksuaalisuuteesi kohdistuneita huomautuksia?	N %	24	76	835
	M %	8	92	843
B Ehdottanut sinulle seksiä epäasiallisessa yhteydessä?	N %	11	89	835
	M %	5	95	843
C Kertonut kaksimielisiä vitsejä tai puhunut härskejä tavalla, jonka olet kokenut loukkaavaksi?	N %	28	72	835
	M %	8	92	843
F Häirinyt tai ahdistellut sinua edellä kuvatuilla tavoilla sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa?	N %	7	93	835
	M %	2	98	843
D Lähennellyt sinua fyysisesti ei-toivotulla tavalla?	N %	15	85	835
	M %	6	94	843
E Paljastellut sinulle itseään tai seurannut sinua?	N %	5	95	835
	M %	2	98	843

SE3A-SE3F vaihtoehdot: luetaan vain kerran, ellei tarvetta toistamiseen ilmene.

11 työtoveri	24 nykyinen puoliso tai seurustelukumppani	20 ystäväpiiriin kuuluva henkilö
12 esihenkilö tai esimies	16 perheenjäsen	21 muu tuttava
13 asiakas tai oppilas	17 muu sukulainen	22 tuntematon
14 opiskelutoveri	18 entinen puoliso tai seurustelukumppani	23 muu
15 opettaja	19 naapuri	

Jos SE2A=1:

SE3A Kuka tai ketkä ovat esittäneet asiattomia vartaloosi tai seksuaalisuuteesi kohdistuneita huomautuksia?

Vastausvaihtoehdot: 11–24, voi valita useamman.

	N %	M %
Työtoveri	17	16
Esihenkilö tai esimies	3	1
Asiakas tai oppilas	25	13
Opiskelutoveri	3	6
Opettaja	0	0
Nykyinen puoliso tai seurustelukumppani	2	5
Perheenjäsen	2	0
Muu sukulainen	5	5
Entinen puoliso tai seurustelukumppani	8	7
Naapuri	3	0
Ystäväpiiriin kuuluva henkilö	12	26
Muu tuttava	25	28
Tuntematon	52	36
Muu	1	2
N	177	59

SE3A_b Oliko hän/olivatko he:

Voi valita useamman.

	N %	M %
1 mies/miehiä	99	52
2 nainen/naisia	8	64
3 muu/muita?	1	2
EOS	1	0
Ei halua kertoa	0	0
N	177	59

Jos SE2B=1:

SE3B Kuka tai ketkä ovat ehdottaneet sinulle seksiä epäasiallisessa yhteydessä?

Vastausvaihtoehdot: 11–24, voi valita useamman.

	N %	M %
Työtoveri	8	8
Esihenkilö tai esimies	0	0
Asiakas tai oppilas	16	18
Opiskelutoveri	1	3
Opettaja	0	0
Nykyinen puoliso tai seurustelukumppani	0	0
Perheenjäsen	0	0
Muu sukulainen	4	0
Entinen puoliso tai seurustelukumppani	10	5
Naapuri	1	0
Ystäväpiiriin kuuluva henkilö	15	9
Muu tuttava	34	26
Tuntematon	46	36
Muu	0	6
N	84	38

SE3B_b Oliko hän/olivatko he:

Voi valita useamman.

	N %	M %
1 mies/miehiä	99	17
2 nainen/naisia	2	92
3 muu/muita?	0	2
EOS	0	0
Ei halua kertoa	0	3
N	84	38

Jos SE2C=1:

SE3C Kuka tai ketkä ovat kertoneet kaksimielisiä vitsejä tai puhuneet härskejä tavalla, jonka olet kokenut loukkaavaksi?

Vastausvaihtoehdot: 11–24, voi valita useamman.

	N %	M %
Työtoveri	21	31
Esihenkilö tai esimies	2	1
Asiakas tai oppilas	22	18
Opiskelutoveri	3	2
Opettaja	1	0
Nykyinen puoliso tai seurustelukumppani	1	0
Perheenjäsen	0	0
Muu sukulainen	5	7
Entinen puoliso tai seurustelukumppani	4	0
Naapuri	4	2
Ystäväpiiriin kuuluva henkilö	20	11
Muu tuttava	30	27
Tuntematon	29	29
Muu	1	0
N	220	64

SE3C_b Oliko hän/olivatko he:

Voi valita useamman.

	N %	M %
1 mies/miehiä	99	73
2 nainen/naisia	6	41
3 muu/muita?	0	3
EOS	2	0
Ei halua kertoa	0	0
N	220	64

Jos SE2F=1:

SE3F Kuka tai ketkä ovat häirinneet tai ahdistelleet sinua edellä kuvatuilla tavoilla sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa?

Vastausvaihtoehdot: 11–24, voi valita useamman.

	N %	M %
Työtoveri	3	6
Esihenkilö tai esimies	0	0
Asiakas tai oppilas	0	4
Opiskelutoveri	4	0
Opettaja	0	0
Nykyinen puoliso tai seurustelukumppani	0	0
Perheenjäsen	0	0
Muu sukulainen	4	5
Entinen puoliso tai seurustelukumppani	4	0
Naapuri	0	0
Ystäväpiiriin kuuluva henkilö	9	0
Muu tuttava	34	45
Tuntematon	70	67
Muu	3	0
N	54	19

SE3F_b Oliko hän/olivatko he:

Voi valita useamman.

	N %	M %
1 mies/miehiä	95	41
2 nainen/naisia	7	96
3 muu/muita?	0	5
EOS	5	4
Ei halua kertoa	0	0
N	54	19

Jos SE2E=1:

SE3D Kuka tai ketkä ovat lähennelleet sinua fyysisesti?

Vastausvaihtoehdot: 11–24, voi valita useamman.

	N %	M %
Työtoveri	8	4
Esihenkilö tai esimies	2	0
Asiakas tai oppilas	16	15
Opiskelutoveri	1	3
Opettaja	1	0
Nykyinen puoliso tai seurustelukumppani	0	2
Perheenjäsen	0	0
Muu sukulainen	3	0
Entinen puoliso tai seurustelukumppani	7	2
Naapuri	2	1
Ystäväpiiriin kuuluva henkilö	14	6
Muu tuttava	21	30
Tuntematon	47	49
Muu	0	3
N	113	46

SE3D_b Oliko hän/olivatko he:

Voi valita useamman.

	N %	M %
1 mies/miehiä	98	15
2 nainen/naisia	2	92
3 muu/muita?	0	0
EOS	0	0
Ei halua kertoa	0	0
N	113	46

Jos SE2F=1:

SE3E Kuka tai ketkä ovat paljastelleet sinulle itseään tai seuranneet sinua?

Vastausvaihtoehdot: 11–24, voi valita useamman.

	N %	M %
Työtoveri	7	16
Esihenkilö tai esimies	0	0
Asiakas tai oppilas	22	2
Opiskelutoveri	0	0
Opettaja	0	0
Nykyinen puoliso tai seurustelukumppani	0	5
Perheenjäsen	0	0
Muu sukulainen	6	6
Entinen puoliso tai seurustelukumppani	15	7
Naapuri	0	0
Ystäväpiiriin kuuluva henkilö	9	9
Muu tuttava	23	15
Tuntematon	62	18
Muu	0	7
N	35	19

SE3E_b Oliko hän/olivatko he:

Voi valita useamman.

	N %	M %
1 mies/miehiä	97	29
2 nainen/naisia	6	89
3 muu/muita?	0	0
EOS	0	0
Ei halua kertoa	0	0
N	35	19

Seuraavaksi kysyn, miten turvallisiksi tai turvattomiksi erilaiset elinpiirit koetaan.

VA1 Pelkäätkö väkivallan kohteeksi joutumista tai oletko sen takia varuillasi:

		usein	ainakin silloin tällöin	hyvin harvoin	en koskaan	EI KOSKE MINUA/EOS	N
A Pelkäätkö väkivallan kohteeksi joutumista tai oletko sen takia varuillasi liikkuessasi yksin ulkosalla iltaisin tai öisin? <i>Suomessa.</i>	N %	10	32	28	26	4	835
	M %	3	9	26	60	2	843
B käyttäessäsi joukkoliikennevälineitä iltaisin tai öisin? <i>Suomessa.</i>	N %	7	18	20	27	28	835
	M %	1	6	17	53	23	843
<i>Jos HE1=1 (työssäkävivät):</i> C työtehtävissä? <i>Suomessa.</i>	N %	2	9	16	73	0	478
	M %	1	3	9	87	0	511
<i>Jos HE8=1 (opiskelijat):</i> E opiskeluympäristössä tai oppilaitoksessa? <i>Suomessa.</i>	N %	0	1	6	93	0	84
	M %	0	0	3	96	1	78
D perhepiirissä? <i>Suomessa.</i>	N %	0	1	3	95	1	835
	M %	0	0	1	97	2	843
F kaveri- tai tuttavaporukassa? <i>Suomessa.</i>	N %	0	1	3	95	1	835
	M %	0	1	4	95	0	843

VA2

<i>Jos VA1A=1-2 tai VA1B=1-2:</i>		Kyllä	En	N
VA2A Oletko pelon tai varuillaanolon takia karsinut iltamenojasi? <i>Suomessa.</i>	N %	24	76	362
	M %	21	79	119
VA2B Entä oletko käyttänyt pelon tai varuillaanolon takia taksia illalla tai yöllä? <i>Suomessa.</i>	N %	50	50	362
	M %	29	71	119

Kysyn vielä sukupuoleen liittyvästä vihapuheesta.

Haastattelijalle taustatiedoksi: Vihapuheella tarkoitetaan halventavaa tai uhkaavaa puhetta tai kirjoittelua, joka kannustaa väkivaltaan tai vihaan yksilöitä tai ryhmiä vastaan tiettyjen ominaisuuksien vuoksi. Vihapuhe voi liittyä esimerkiksi ihonväriin, etniseen taustaan, uskontoon, vammaan, sukupuoleen, ikään, seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuoli-identiteettiin.

VII Oletko kahden viime vuoden aikana joutunut sukupuoleesi liittyvän halventavan tai uhkaavan puheen tai kirjoittelun eli vihapuheen kohteeksi:

		Usein	Ainakin silloin tällöin	Hyvin harvoin	En koskaan	Ei koske minua/EOS	N
<i>Jos HE1=1</i> A Työhösi liittyen sähköpostitse, sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa?	N %	1	2	4	90	3	478
	M %	0	1	1	92	6	511
<i>Jos HE1=1</i> B Työhösi liittyen muualla, kuten työpaikalla tai jossain julkisella paikalla (esimerkiksi kadulla, ostoskeskuksessa tai liikennevälineessä)? <i>Suomessa.</i>	N %	1	2	6	91	0	478
	M %	0	1	2	97	0	511
<i>Jos HE8=1</i> C Opiskeluihisi liittyen sähköpostitse, sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa?	N %	0	1	5	94	0	84
	M %	0	0	1	96	3	78
<i>Jos HE8=1</i> D Opiskeluihisi liittyen muualla, kuten oppilaitoksessa tai jossain julkisella paikalla (esimerkiksi kadulla, ostoskeskuksessa tai liikennevälineessä)? <i>Suomessa.</i>	N %	0	1	6	93	0	84
	M %	0	0	0	99	1	78
E Vapaa-ajallasi sähköpostitse, sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa?	N %	1	3	4	83	9	835
	M %	1	2	2	85	10	843
F Vapaa-ajallasi jossain muualla? <i>Suomessa.</i>	N %	0	2	6	91	1	835
	M %	0	1	2	96	1	843

VI2 Oletko kahden viime vuoden aikana sukupuoleen liittyvän vihapuheen pelon takia:

		Kyllä	En	Ei koske minua/EOS	N
<i>Jos HE1=1:</i> A Muuttanut toimintaasi työpaikalla? <i>Suomessa.</i>	N %	3	96	1	478
	M %	0	99	1	511
<i>Jos HE8=1:</i> B Muuttanut toimintaasi oppilaitoksessa? <i>Suomessa.</i>	N %	1	96	3	84
	M %	1	99	0	78
C Muuttanut tai vähentänyt sähköpostin, sosiaalisen median tai muun verkon käyttöäsi?	N %	6	84	10	835
	M %	2	85	13	843
D Muuttanut tai vähentänyt julkisilla paikoilla liikkumista? <i>Suomessa.</i>	N %	5	93	2	835
	M %	1	98	1	843

Tasa-arvobarometri tuottaa tietoa sukupuolten tasa-arvoon liittyvistä mielipiteistä, asenteista ja kokemuksista yhteiskunnan ja elämän eri osa-alueilla. Tasa-arvobarometri 2017 tuottaa kansallisesti ja kansainvälisesti ainutlaatuista seurantatietoa tasa-arvon kehityksestä Suomessa 20 vuoden ajalta. Barometrin avulla arvioidaan myös tasa-arvopolitiikan toteuttamista ja sen kehittämistarpeita.

Tasa-arvobarometrin kautta saadaan tietoa ajankohtaisista aiheista, esimerkkinä seksuaalisen häirinnän kokemukset, joista ei säännöllisesti saada tietoa muualta. Muita keskeisiä teemoja ovat tasa-arvon kokemukset opetuksessa ja oppilaitosten käytännöissä sekä sukupuolen perusteella koetut haitat palkansaajilla, yrittäjillä ja työttömillä, lomautetuilla, perhevapailta olevilla tai omaisia hoitavilla sekä eri sektoreiden työpaikkojen suhtautuminen perhevapaille jäämiseen. Barometri tarjoaa lisäksi tietoa kotitöiden vastuunjaosta perheissä ja menojen jakautumisesta kotitalouksissa suhteessa tuloihin.

Tasa-arvobarometri on tuotettu kolmen-viiden vuoden välein vuodesta 1998 alkaen. Vuoden 2017 tasa-arvobarometri on sarjassaan kuudes. Barometria varten on haastateltu noin 1700 Suomessa asuvaa 15–74-vuotiasta henkilöä. Sosiaali- ja terveysministeriö on tilannut barometrin toteutuksen Tilastokeskukselta ja hankkeen koordinoinnin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella toimivalta Tasa-arvotiedon keskukselta.